Hansa

raamatupidamissüsteem

HANSA

BALTIC

Tõnismägi 3a, EE0001 Tallinn, EESTI
Telefon 6 40 87 30
Faks 6 40 87 38

RAAMATUPIDAMISE KONTOPLAAN

KÜLIM

RAAMATUPIDAMISE KONTOPLAAN

Kontoplaani kasutamise juhend

Erik Linnaks

Eesti raamatupidamis-

RV-SOFT
Tel. 22 528 963, 22 529 444

Ladu
Palk
RAAMATU-PIDAMINE
Ost-Müük
Pank
MÕTLEVALE INIMESELE
Pea-raamat

PS! Vt. reklaami ka tekstilehekülgedel lk.172!

Gaiasoft
Raamatupidamisprogramm
VERP
laoarvestus, arved ja reskontro
VERP on erafirmadele kui ka eelarvelistele asutustele,
... saab teha mitme firma raamatupidamist.
üle 400 kasutaja!
... Tallinn, Akadeemia tee 21, tel. 527 914, 525 729, faks 525 729

ERIK LINNAKS

RAAMATUPIDAMISE KONTOPLAAN

KONTOPLAANI KASUTAMISE JUHEND

Eesti raamatupidamisseaduse rakendusi

Majandusraamat 2 – 24

KÜLIM

© Erik Linnaks ja «Külim», 1995

Kõik kirjastamisõigused kuuluvad autorile ja kirjastusele «Külim». Nende kirjaliku nõusolekuta ei ole lubatud käesoleva raamatu mitte ühtki osa mehaaniliste või elektrooniliste vahenditega reprodutseerida ega mingil muul viisil kasutada, kaasa arvatud fotopaljundus, informatsiooni talletamine, kontaktkopeerimine.

Toimetuse aadress: Kirjastus «Külim»,
J. Sütiste tee 21 – 123A
EE0034 Tallinn
tel. 527 353

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas
ISBN 9985-850-07-6

Eessõna

Raamatupidamise ümberkorraldamine Eesti raamatupidamise seadusele vastavaks toob kaasa vajaduse üleminekuks kaasaegsele kontoplaanile, mis loob mitmekülgsed võimalused majandusinfo liigendamiseks ettevõtte juhtimise ning finantsaruannete koostamise nõuete kohaselt. Tootmis-, transpordi- ja kaubandusettevõtetes esinevad tavatehingute kõrval arveldused tütar- ja sidusettevõtetega, importtehingud, mitmekülgne realiseerimistegevus kodumaal ja eksport, keerukad finantseerimis- ja krediteerimistehingud, tehingud väärtpaberitega, valuutaarveldused, mitmesugused laenu- ja liisingutehingud, omatakse mitmesugust põhi- ja käibevara, esineb palju eriliiki tulusid ja kulusid jne. Raamatupidamise kontoplaan peab tagama selle informatsiooni süsteemse registreerimise ja töötlemise ning juhtimisinfo ning aruandeinfo näitajate sünteesi ja analüüsi võimalused.

Kontoplaan peab võimaldama korraldada finantsraamatupidamist kooskõlas Eesti raamatupidamise seadusega ning kehtivate raamatupidamise standardide ja juhenditega. Käesoleva kontoplaani koostamisel on neid põhinõudeid arvestatud. Kontoplaan sisaldab paindlikku süsteemi raamatupidamisaruannete koostamiseks. Näiteks on kontoplaanis alternatiivsed võimalused kasumiaruande formeerimiseks kas skeemi 1 või skeemi 2 kohaselt, samuti tuludeklaratsiooni info jooksvaks ettevalmistamiseks kulude osas, kus kehtivad raamatupidamisest erinevad nõuded (näiteks komandeerimiskulude jms. osas).

Kontoplaani väljatöötamisel on võetud arvesse turumajandusettevõtete kontoplaanide koostamise põhimõtteid välismaal.

Kontoplaanile lisandub juhend majandustehingute arvestuseks antud kontoplaani raames. Juhend sisaldab ka arvnäiteid keerukamate tehingute kontodel kirjendamise kohta. Juhend on esitatud kontoklasside lõikes. Näiteks kontoklassi 11 „Raha ja lühiajalised finantsinvesteeringud" kontode arvestusjuhendis tuuakse selgitused ja näited järgmiste tehingute arvestuse kohta: 1) välisvaluutas fikseeritud arved ostjatele ja nendelt välisvaluuta laekumine ettevõtte pangakontodele;

2) välisvaluuta ostmine kommertspangast ja laekumine sularahas; 3) välisvaluutas fikseeritud hankijate arved ning nende järgi väljamaksed hankijatele; 4) välisvaluuta jäägi hindamine majandusaasta lõpul; 5) kingitud raha arvelevõtmine; 6) lühiajalise investeeringuna ostetud väärtpaberite arvestus; 7) lühiajaliste võlakirjade ostu, müügi ja intressi arvestus; 8) noteeritavate väärtpaberite allahindamine aastabilansi koostamisel; 9) kontoklassi 11 kontode saldode kajastamine bilansis. Samal põhimõttel on koostatud juhendid ka teiste bilansikontode klasside kohta.

Lisaks põhikontoplaanile on raamatus toodud näitena lühendatud kontoplaan lihtsama struktuuri ja tegevusega ettevõttele ning kontoplaan väikeettevõttele. Need kontoplaanid kujutavad endast väljavõtteid põhikontoplaanist, mistõttu vajaduse korral on neid lihtne täiendada uute kontodega põhikontoplaanist.

Tallinn, oktoober 1995.

Prof. E. Linnaks

Sisukord

1 KONTOPLAANI EHITUS 6

2 KONTOPLAAN 9

3 KONTOPLAANI KASUTAMISE JUHEND 24

Käibevara kontod (kontoklassid 11 – 16) 24

Põhivara kontod (kontoklassid 17 – 19) 55

Lühiajalised kohustused (kontoklassid 21 kuni 24) 85

Pikaajalised kohustused (kontoklass 25) 111

Omakapital (kontoklassid 26 kuni 29) 123

Tulude arvestuse kontod (kontoklassid 31 kuni 49) 132

Kulude arvestuse kontod (kontoklassid 51 kuni 69) 140

Tulude ja kulude koondkontod (kontoklassid 71 kuni 79) 151

Sihtotstarbeliste kulude kontod (kontoklassid 81 ja 82) 156

4 KONTOPLAANI KOOSTAMINE ETTEVÕTTES 159

Variant 1. Põhikontoplaan 160

Variant 2. Lühendatud kontoplaan 161

Variant 3. Väikeettevõtte kontoplaan 168

1 KONTOPLAANI EHITUS

Kontod jagunevad 8 rühmaks. Rühma tähistab konto koodi esimene number:

1 – aktivakontod,
2 – passivakontod,
3 ja 4 – tulude kontod,
5 ja 6 – kulude kontod,
7 – tulude ja kulude koondkontod,
8 – sihtotstarbeliste kulude kontod.

Number 1-ga algavad kontod on aktivakontod, nende kontode saldode andmetel formeeritakse bilansi aktivakirjed.

Number 2-ga algavad kontod on passivakontod, nende kontode saldode andmetel formeeritakse bilansi passivakirjed.

Numbrite 3 ja 4-ga algavad kontod on tulude arvestuse kontod ning numbrite 5 ja 6-ga algavad kontod on kulude arvestuse kontod. Need kontod aruandeperioodi lõpul suletakse. Neil ei ole järgmisse perioodi üleminevat saldot.

Numbriga 7 algavatel kontodel toimub tulude ja kulude koondamine kasumiaruande koostamiseks aruandeperioodi lõpul. Need kontod aruandeperioodi lõpul suletakse. Neil ei ole järgmisse perioodi üleminevat saldot.

Numbriga 8 algavad kontod aruandeperioodi lõpul suletakse. Neil ei ole järgmisse perioodi üleminevat saldot.

Kontorühmad koosnevad kontoklassidest. Kontoklassi tähistavad koodi kaks esimest numbrit.

Kontoklass 11 – Raha ja lühiajalised finantsinvesteeringud
Kontoklass 12 – Ostjate (välja arvatud ema-, tütar- ja sidusettevõtted) lühiajaline debitoorne võlg

Kontoklass 13 – Muu lühiajaline debitoorne võlg
Kontoklass 14 – Viitlaekumised (aruandeperioodi kasumiaruandesse kantud tulud, mis laekuvad alles järgmisel majandusaastal)
Kontoklass 15 – Ettemakstud tulevaste perioodide kulud
Kontoklass 16 – Varud
Kontoklass 17 – Pikaajalised finantsinvesteeringud
Kontoklass 18 – Materiaalne põhivara
Kontoklass 19 – Immateriaalne põhivara
Kontoklass 21 – Lühiajalised võlakirjad ja laenud
Kontoklass 22 – Maksuarveldused
Kontoklass 23 – Muud lühiajalised arveldused
Kontoklass 24 – Viitvõlad, lühiajalised eraldised ja ettemakstud tulevaste perioodide tulud
Kontoklass 25 – Pikaajalised kohustused
Kontoklass 26 – Seotud omakapital
Kontoklass 27 – vaba
Kontoklass 28 – Kasumid (kahjumid)
Kontoklass 29 – Ettevõtte likvideerimistehingute tulemuskontod
Kontoklass 31 – Tulud ostetud kauba müügist
Kontoklass 32 – Tulud omatoodangu ja -teenuste müügist
Kontoklass 33 – Tulud bartertehingutest
Kontoklass 34 – Tulud sisetarbeks kasutatust
Kontoklass 35 – Tulud üürist (rendist)
Kontoklass 36 – Muud müügitulud
Kontoklass 37 – Müüdud kaupade tagastuvad pakkimis- ja saatekulud
Kontoklass 38 – vaba
Kontoklass 39 – Pärast müügiarvete esitamist toimuv kauba, toodangu ja teenuste tagastamine ja allahindlus
Kontoklass 41 – Põhivara müük ja likvideerimine
Kontoklass 42 – Muud äritulud
Kontoklass 43 – Finantstulud

Kontoklassid 45 kuni 49 – vabad
Kontoklass 51 – Kauba, toorme, materjali ja pooltoodete ostukulud
Kontoklass 52 – Energia ja kütuse ostukulud
Kontoklass 53 – Põhivara amortisatsioonikulud, põhi- ja käibevara allahindlus
Kontoklass 54 – Rendid (üürid)
Kontoklass 55 – Mitmesuguste teenuste ostukulud
Kontoklass 56 – Info– ja kommunikatsioonikulud
Kontoklass 57 – Kindlustuskulud
Kontoklass 58 – Mitmesugused rahalised kulud
Kontoklass 59 – vaba
Kontoklass 61 – Palk
Kontoklass 62 – Sotsiaalkulud
Kontoklass 63 – Muud ärikulud
Kontaklass 64 – Finantskulud
Kontoklass 65 – Erakorralised kulud
Kontoklassid 66 kuni 69 – vabad
Kontoklass 71 – Tulude koondkontod (kasumiaruande skeemid 1 ja 2)
Kontoklass 72 – Kulude koondkontod (kasumiaruande skeem 2)
Kontoklassid 73 ja 74 on vabad
Kontoklass 75 – Kulude koondkontod (kasumiaruande skeem 1)
Kontoklassid 76 kuni 78 – vabad
Kontoklass 79 – Tulude ja kulude koondkonto (kasumiaruande skeemid 1 ja 2)
Kontoklass 81 – Sotsiaal– ja kultuuritarbeks tehtud väljaminekute kontod
Kontoklass 82 – Sponsorluse korras tehtud väljaminekute kontod

2 KONTOPLAAN

Kontoklass 11 – Raha ja lühiajalised finantsinvesteeringud

111 – Kassa
112 – Raha teel
113 – Arvelduskonto (EEK)
114 – Tähtajaline pangakonto (EEK)
115 – Välisvaluuta arvelduskonto
116 – Tähtajaline välisvaluuta pangakonto
117 – Aktsiad ja osakud (lühiajalised investeeringud)
118 – Võlakirjad (lühiajalised investeeringud)
1191 – Muud väärtpaberid (lühiajalised investeeringud)
1192 – Lühiajaliste finantsinvesteeringute allahindlus

Kontoklass 12 – Ostjate (välja arvatud ema-, tütar- ja sidusettevõtted) lühiajaline debitoorne võlg

1211 – Ostjavekslid
1212 – Ostjaveksllite diskonto
122 – Ostjatelt laekumata arved (EEK)
123 kuni 127 on vabad
128 – Arveldused väärtpaberite ostjatega
129 – Ebatõenäoliselt laekuvad arved (vekslid)

Kontoklass 13 – Muu lühiajaline debitoorne võlg

131 – Lühiajalised nõuded tütar– ja emaettevõtetele
132 – Lühiajalised nõuded sidusettevõtetele
133 – Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal
134 – Omanikele ja juhtkonnale antud lühiajalised laenud
135 – Töötajatele antud lühiajalised laenud
136 – Komandeeringu avansid
137 – Muud lühiajalised nõuded
138 – Rentnikelt (liisinguvõtjatelt) tähtajaks laekumata käibemaksu nõue
139 – Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded

Kontoklass 14 – Viitlaekumised (aruandeperioodi kasumiaruandesse kantud tulud, mis laekuvad alles järgmisel majandusaastal)

141 – Võlakirjade laekumata intress
142 – Laekumata dividend
143 – Pangakontodelt laekumata intress
144 kuni 147 on vabad, kasutatakse vajaduse kohaselt
148 – Muud viitlaekumised
149 – Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded

Kontoklass 15 – Ettemakstud tulevaste perioodide kulud

151 – Ettevõtte tulumaksu ettemaksed
152 – Käibemaksu ettemaksed (tagasinõuded)
153 – Aktsiisimaksu ettemaksed
154 kuni 156 kasutatakse vajaduse kohaselt muude maksude ettemaksete arvestuseks
157 kuni 159 kasutatakse vajadusel muude ettemakstud tulevaste perioodide kulude liikidele (v. a. maksud)

Kontoklass 16 – Varud

161 – Tooraine ja materjal
162 – Ostetud pooltooted
163 – vaba, kasutatakse materjalide täiendavaks liigendamiseks
164 – Lõpetamata toodang
165 – Tulevaste perioodide kulud tootmisprotsessis
166 – Valmistoodang
167 – Ostetud kaubad müügiks
168 – Lühiajalised ettemaksed (avansid) hankijatele
169 – Aktsiisi maksumärgid

Kontoklass 17 – Pikaajalised finantsinvesteeringud

171 – Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osadesse
172 – Pikaajalised nõuded tütar- ja emaettevõtetele
173 – Pikaajalised investeeringud sidusettevõtete aktsiatesse ja osadesse
174 – Pikaajalised nõuded sidusettevõtetele
175 – Pikaajalised portfelliinvesteeringud (aktsiatesse ja osadesse)
1761 – Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse
1762 – Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – diskonto
1763 – Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – hinnalisand
1767 – Pikaajaliste investeeringute püsiv allahindlus
1768 – Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks
1769 – Muud pikaajalised investeeringud

177 – Rendileandja (liisija) pikaajalised nõuded kapitalirendi (liisingu) alal
178 – Mitmesugused muud pikaajalised nõuded
179 – Pikaajalised ostjatelt laekumata arved

Kontoklass 18 – Materiaalne põhivara

1801 – Maa
1811 – Maarajatised
1812 – Maarajatiste kulum
1821 – Hooned ja ehitised
1822 – Hoonete ja ehitiste kulum
1831 – Masinad ja seadmed
1832 – Masinate ja seadmete kulum
1841 – Transpordivahendid
1842 – Transpordivahendite kulum
185 – vaba, kasutatakse vajadusel
1861 – Muu põhivara (inventar, tööriistad ja sisseseade)
1862 – Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade) kulum
187 – Kapitalirendi (liisingu) abil soetatud põhivara enne võlakohustuste täielikku tasumist
1881 – Hoonete ja ehitiste ostukulud
1882 – Ehitusorganisatsioonidelt tellitud hoonete ja ehitiste soetuskulud
1883 – Lõpetamata omaehituste kulud
1884 – Masinate ja seadmete soetuskulud
1885 – Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade) soetuskulud
189 – Ettemaksed materiaalse põhivara eest

Kontoklass 19 – Immateriaalne põhivara

191 – Kapitaliseeritud asutamisväljaminekud
192 – Kapitaliseeritud arenguväljaminekud
193 – Ostetud kontsessioonid
194 – Ostetud patendid
195 – Ostetud litsentsid
196 – Ostetud arvutiprogrammid
197 – Ostetud muu immateriaalne põhivara
198 – Firmaväärtus
199 – Ettemaksed immateriaalse põhivara eest

Kontoklass 21 – Lühiajalised võlakirjad ja laenud

211 – Tagatiseta lühiajalised võlakirjad
212 – Konverteeritavad lühiajalised võlakirjad
213 – Pikaajaliste võlakirjade tagasimaksed järgmisel perioodil

214 – Tagatiseta lühiajalised pangalaenud
215 – Tagatisega lühiajalised pangalaenud
216 – Pikajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil
2171 – Väljaantud lühiajalised vekslid (v.a. hankijatele)
2172 – Väljaantud lühiajaliste vekslite diskonto
218 – Kapitalirendi pikaajaliste kohustuste tagasimaksed järgmisel perioodil
219 – Muude pikaajaliste krediidiasutustele kohustuste tagasimaksed järgmisel perioodil

Kontoklass 22 – Maksuarveldused

221 – Käibemaks
222 – Aktsiisimaks
223 – Ettevõtte tulumaks
224 – Palgast kinnipeetud tulumaks
225 – Sotsiaalmaks
226 – Ravikindlustusmaks
227 – Maamaks
228 – Muud kohalikud maksud (vajadusel 4–jas järk maksuliikide lõikes)
229 – Tollimaks

Kontoklass 23 – Muud lühiajalised arveldused

231 – Arveldused hankijatega (v.a. tütar-, ema-, ja sidusettevõtetega)
2321 – Hankijatele (v.a. tütar-, ema-, ja sidusettevõtetele) väljastatud vekslid
2322 – Hankijatele (v.a. tütar-, ema-, ja sidusettevõtetele) väljastatud vekslite diskonto
233 – Hankearveldused tütar- (ema-) ettevõtetega
2341 – Tütar- (ema-) ettevõtetele hangete katteks väljastatud vekslid
2342 – Tütar- (ema-) ettevõtetele hangete katteks väljastatud vekslite diskonto
235 – Hankearveldused sidusettevõtetega
2361 – Sidusettevõtetele hangete katteks väljastatud vekslid
2362 – Sidusettevõtetele hangete katteks väljastatud vekslite diskonto
2371 – Muud lühiajalised võlad tütar- (ema-) ettevõtetele
2372 – Muud lühiajalised võlad sidusettevõtetele
238 – Muud lühiajalised kohustused
239 – Ostjate (tellijate) lühiajalised ettemaksed

Kontoklass 24 – Viitvõlad, lühiajalised eraldised ja ettemakstud tulevaste perioodide tulud

241 – Palgaarveldused
242 – Palgast kinnipeetud alimendid
243 – Palgast kinnipeetud elukindlustusmaksed
244 – Muud kinnipidamised palgast

245 – Dividendivõlad
246 – Intressivõlad
247 – Lühiajalised eraldised
248 – Puhkusetasu kohustused
249 – Ette laekunud tulevaste perioodide tulud

Kontoklass 25 – Pikaajalised kohustused

2511 – Mittekonverteeritavad pikaajalised võlakirjad
2512 – Mittekonverteeritavate pikaajaliste võlakirjade diskonto
2513 – Mittekonverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand
2521 – Konverteeritavad pikaajalised võlakirjad
2522 – Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade diskonto
2523 – Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand
253 – Pikaajalised pangalaenud
2541 – Kapitalirendi (liisingu) pikaajaline kohustus
2542 – Muud pikaajalised kohustused krediidiasutustele
2551 – Pikaajalised võlad hankijatele
2552 – Pikaajalised võlad ettevõtete omandamisest
256 – Pikaajalised võlad tütar- ja emaettevõtetele
257 – Pikaajalised võlad sidusettevõtetele
2581 – Pensionikohustused
2582 – Muud pikaajalised eraldised
2583 – Negatiivne firmaväärtus
259 – Ostjate (tellijate) pikaajalised ettemaksed

Kontoklass 26 – Seotud omakapital

261 – Aktsiakapital (osaühingul osakapital, riigiettevõttel riigikapital) nimiväärtuses.
262 – Ažio
263 – Annetatud kapital
264 – Ümberhindluse reserv
265 – Kohustuslik reservkapital
266 – Jaotamata kasumist moodustatud sihtotstarbeline reserv
267 kuni 268 – kontod avatakse vastavalt vajadusele
269 – Tresooraktsiad (oma osad)

Kontoklass 27 – vaba

Kontoklass 28 – Kasumid (kahjumid)

281 – Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)
282 – Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (-kahjum) enne kasumijaotust

Kontoklass 29 – Ettevõtte likvideerimistehingute tulemuskontod

291 – Likvideerimise korrektiivkonto

Kontoklass 31 – Tulud ostetud kauba müügist

311 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga hulgimüügist
312 – Tulud ostetud kauba aktsiisi- ja käibemaksuga hulgimüügist
313 – Tulud ostetud kauba 0-käibemaksuga hulgimüügist
314 – Tulud ostetud kauba käibemaksuvabast hulgimüügist
315 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga jaemüügist
316 – Tulud ostetud kauba 0-käibemaksuga jaemüügist
317 – Tulud ostetud kauba käibemaksuvabast jaemüügist
318 – Tulud ostetud kauba ekspordist
319 – Tulud ostetud kauba müügist kapitalirendi (liisingu) korras

Kontoklass 32 – Tulud omatoodangu ja -teenuste müügist

321 – Tulud omatoodangu käibemaksuga hulgimüügist
322 – Tulud omatoodangu aktsiisi– ja käibemaksuga hulgimüügist
323 – Tulud omatoodangu 0-käibemaksuga hulgimüügist
324 – Tulud omatoodangu käibemaksuvabast hulgimüügist
325 – Tulud omatoodangu ja -teenuste käibemaksuga jaemüügist
326 – Tulud omatoodangu ja -teenuste 0-käibemaksuga jaemüügist
327 – Tulud omatoodangu ja -teenuste käibemaksuvabast jaemüügist
328 – Tulud omatoodangu ja -teenuste ekspordist
329 – Tulud omatoodangu müügist kapitalirendi (liisingu) korras

Kontoklass 33 – Tulud bartertehingutest

331 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga bartertehingutest
332 – Tulud ostetud kauba 0-käibemaksuga bartertehingutest
333 – Tulud ostetud kauba käibemaksuvabast bartertehingutest
334 – Tulud omatoodangu käibemaksuga bartertehingutest
335 – Tulud omatoodangu 0-käibemaksuga bartertehingutest
336 – Tulud omatoodangu käibemaksuvabast bartertehingutest
337 – Tulud ostetud kauba bartertehingutest ......maal
338 – Tulud omatoodangu bartertehingutest ......maal
339 – Tulud .... bartertehingutest ...... maal

Kontoklass 34 – Tulud sisetarbeks kasutatust

341 – Tulud kauba, toodangu ja teenuste kasutamisest ettevõtte sööklas
342 – Tulud kauba, toodangu ja teenuste kasutamisest ettevõtte lasteaias
Kontod 343 kuni 349 on vabad, neid võib avada tulude arvestamiseks muudel

Kontoklass 35 – Tulud üürist (rendist)

Kontod 351 kuni 359 on vabad. Ettevõttel endal tuleb määrata, missuguseid üüri- (rendi-) tulusid ta saab ning missuguses lõikes soovitakse neid pearaamatus eraldi kontodel arvestada.

Kontoklass 36 – Muud müügitulud

Kontod 361 kuni 369 on kõik vabad. Neid kasutatakse vastavalt vajadusele. Müügitulude arvestuse reeglid on analoogilised kontoklassi 31 ja 32 reeglitele. Siin arvestatakse ka saadud vahendustasusid.

Kontoklass 37 – Müüdud kaupade tagastuvad pakkimis- ja saatekulud

371 – Tagastuvad pakkimiskulud
372 – Tagastuvad saatekulud
373 kuni 379 on vabad, võidakse kasutada vastavalt vajadusele

Kontoklass 38 – vaba

Kontoklass 39 – Pärast müügiarvete esitamist toimuv kauba, toodangu ja teenuste tagastamine ja allahindlus

391 – Ostetud kauba tagastamine (või allahindlus)
392 – Omatoodangu ja teenuste tagastamine (või allahindlus)
393 – Bartertehingute korras müüdu tagastamine (või allahindlus)
Kontod 394 kuni 399 on vabad ja võidakse kasutada vastavalt ettevõtte konkreetsetele vajadustele.

Kontoklass 41 – Põhivara müük ja likvideerimine

411 – Maa müük
412 – Ehitiste müük ja mahakandmine
413 – Masinate ja seadmete müük ning mahakandmine
414 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade müük ning mahakandmine
415 – Lõpetamata ehitiste müük ja mahakandmine
416 – Ettevõtte allüksuse põhivara müük tervikuna (kui üksikobjekte müügiarves ei eristata)
417 – Ostetud kontsessioonide müük
418 – Ostetud patentide ja litsentside müük
419 – Muude immateriaalsete objektide müük

Kontoklass 42 – Muud äritulud

421 – Saadud trahvid lepingute mittetäitmisel

423 – Saadud viivised ja muud analoogilised sissenõuded
424 – Saadud dotatsioon riigilt (omavalitsuselt)
425 – Saadud kontserniabi
426 – Aruandeperioodil selgunud eelmiste aastate kasum
427 – Kasum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest
428 – Kasum põhivara müügist ja mahakandmisest
429 – Muud tulud

Kontoklass 43 – Finantstulud

431 – Finantstulud (kasum) tütarettevõtete aktsiatelt ja osakutelt
432 – Tütarettevõtete aktsiate (osade) müügist saadud kasum
433 – Finantstulud (kasum) sidusettevõtete aktsiatelt ja osakutelt
434 – Sidusettevõtete aktsiate (osade) müügist saadud kasum
4351 – Tulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt
4352 – Tulud muudelt lühiajalistelt finantsinvesteeringutelt
4361 – Kasum valuutakursi muutusest
4362 – Kasum välisvaluutas fikseeritud finantsinvesteeringute ümberarvestusest bilansipäeva kursiga
4363 – Kasum välisvaluutas fikseeritud laenude ümberarvestusest bilansipäeva kursiga
437 – Intressitulud
438 – Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpaberite) müügikasum
439 – Muud finantstulud

Kontoklass 44 – Erakorralised tulud

441 kuni 449 on vabad. Kontod avatakse vastavalt vajadusele, eraldi igale erakorralise tulu allikale.

Kontoklassid 45 kuni 49 – vabad

Kontoklass 51 – Kauba, toorme, materjali ja pooltoodete ostukulud

511 – Kauba ostukulud
512 – Tooraine ja materjali ostukulud
513 – Pooltoodete ostukulud
514 – Varuosade ostukulud
515 – Pakke- ja taaramaterjali ostukulud
516 – Remondimaterjali ostukulud
517 – Väikevahendite ostukulud
518 – Imporditud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud
519 – Omavalmistatud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud

Kontoklass 52 – Energia ja kütuse ostukulud

521 – Elektri ostukulud
522 – Gaasi ostukulud
523 – Kütteõli ostukulud
524 – Kivisöe, koksi ostukulud
525 – Turba, küttepuidu ostukulud
526 – Bensiini, diiselkütuse, mootoriõli ostukulud
527 – Kaugkütte ostukulud
528 – Vesi, kanalisatsioon
529 – vaba, võib vajadusel kasutada

Kontoklass 53 – Põhivara amortisatsioonikulud, põhi- ja käibevara allahindlus

5311 – Hoonete ja ehitiste amortisatsioon tootmises
5312 – Hoonete ja ehitiste amortisatsioon turustuses
5313 – Hoonete ja ehitiste amortisatsioon üldhalduses
5321 – Masinate ja seadmete amortisatsioon tootmises
5322 – Masinate ja seadmete amortisatsioon turustuses
5323 – Masinate ja seadmete amortisatsioon üldhalduses
5331 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade amortisatsioon tootmises
5332 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade amortisatsioon turustuses
5333 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade amortisatsioon üldhalduses
534 – Kapitaliseeritud asutamisväljaminekute amortisatsioon
535 – Kapitaliseeritud arenguväljaminekute amortisatsioon
536 – Kapitaliseeritud ostetud kontsessioonide, patentide, litsentside ja kaubamärkide amortisatsioon
537 – Firmaväärtuse amortisatsioon
538 – Põhivara väärtuse allahindlus
539 – Käibevara väärtuse allahindlus

Kontoklass 54 – Rendid (üürid)

541 – Tootmishoonete rendi- (üüri-) kulud
542 – Tootmismasinate ja seadmete rendikulud
5431 – Veotranspordivahendite rendikulud
5432 – Sõiduautode rendikulud
5433 – Hüvitused sõiduautode omanikele, mis on maksustamisel mahaarvatavad kulud
5434 – Hüvitused sõduautode omanikele, mis on maksustamisel mittemahaarvatavad kulud
544 – Kauplushoonete rendikulud
545 – Kaupluse sisseseade rendikulud

546 – Kaubalao rendikulud
547 – Materjalilao rendikulud
548 – Ettevõtte kontorihoone rendikulud
549 – Muud rendi- (üüri-) kulud

Kontoklass 55 – Mitmesuguste teenuste ostukulud

5511 – Veoteenused kauba ja toodangu väljaveol
5512 – Veoteenused tootmises (v.a. kauba ja materjali kohalevedu)
5513 – Muud veoteenused (takso jne.) tootmises
5514 – ,, ,, turustuses
5515 – ,, ,, halduses
5521 – Remondikulud tootmises
5522 – Remondikulud kauplustes
5523 – Remondikulud kaubaladudes
5524 – Remondikulud materjaliladudes
5525 – Remondikulud kontoris
553 – Müügi komisjonitasu
554 – Lepinguliste garantiihoolduste ja -remontide tasud
555 – Tolliteenused
5561 – Konsultatsioonitasud
5562 – Raamatupidamisteenused
5563 – Audiitoritasu
5564 – Pangateenuste tasud
5565 – Juriidilised teenused
557 – Valvekulud
558 – Koristuskulud
559 – Muud ostetud teenused

Kontoklass 56 – Info- ja kommunikatsioonikulud

Bürookulud tootmises

5611 – Büroomaterjalid
5621 – Postikulud
5631 – Telefon, telegraaf, faks
5641 – Ajakirjandus, erialakirjandus

Bürookulud turustuses

5612 – Büroomaterjalid
5622 – Postikulud
5632 – Telefon, telegraaf, faks
5642 – Ajakirjandus, erialakirjandus

Bürookulud üldhalduses

5613 – Büroomaterjalid
5623 – Postikulud
5633 – Telefon, telegraaf, faks
5643 – Ajakirjandus, erialakirjandus

Komandeerimiskulud

5651 – Sõidukulud normi piires
5652 – ,, üle normi
5653 – Majutuskulud normi piires
5654 – ,, üle normi
5655 – Päevarahad normi piires
5656 – ,, üle normi
5657 – Muud komandeeringukulud normi piires
5658 – ,, ,, üle normi

Reklaamikulud

5661 – Reklaamikulud (kuulutused)
5662 – ,, (reklaamitrükised)
5663 – ,, (näitused kodumaal)
5664 – ,, (välisnäitused)
5665 – Reklaamibüroode teenused
5666 – Toodangu (kaupade) tutvustused
5667 – Ekspordireklaam
5668 – Muud reklaamikulud

Esinduskulud

5671 – Dokumentaalselt tõestamata võõrustus- (esindus-) kulud

Dokumentaalselt tõestatud esinduskulud:

5673 – Esinduskulud (restoran ja kohvik)
5674 – ,, (kodus)
5675 – ,, (kingitused tähtpäevadel)
5676 – ,, (kingitud alkohol)
5677 – ,, (esindusreisid)
5678 – ,, (muud esinduskulud)

Muud teenused

568 – Ostetud teenused mittekapitaliseeritud leiutus- ja ratsionaliseerimisteks
569 – on vaba

Kontoklass 57 – Kindlustuskulud

571 – Tootmishoonete ja rajatiste, tootmises masinate, seadmete ja inv tari kindlustus
572 – Materjaliladude kindlustus (hooned koos sisseseade ja inventarig
573 – Kauba- ja toodangu ladude, kaupluste (hooned koos sisseseade j inventariga) kindlustus
574 – Haldushoonete (koos sisseseade ja inventariga) kindlustus
575 – Veovahendite kindlustus
576 – Materjaliveoste kindlustus
577 – Kaubaveoste kindlustus
5781 – Laovarude kindlustus (materjalivarud)
5782 – " " (kauba- ja toodangu varud)
579 – Tööseadustes ettenähtud isikukindlustus

Kontoklass 58 – Mitmesugused rahalised kulud

581 – Kaadri ettevalmistuse ja täiendõppe õppemaks
582 – " " " stipendium
583 – " " " lähetuskulud
584 – " " " muud kulud
585 – Ettevõtte kapitaliseerimata asutamiskulud
586 – Aktsiate valmistamise ja levitamise kulud
587 – Võlakirjade valmistamise ja levitamise kulud
588 ja 589 on vabad, kasutatakse vastavalt vajadusele

Kontoklass 59 – vaba

Kontoklass 61 – Palk

6111 – Tootmistööliste palk tükitööl
6112 – Tootmistööliste palk ajatööl
6113 – Tootmistööliste preemiad
6114 – Öötöö lisatasu tootmistöölistele
6115 – Ületundide lisatasu tootmistöölistele
6116 – Loonustasud, eluaseme kulude katmine, toitlustamine tootmistöölistel
6117 – Töökaitsevahendid (rõivastus, piim jne.) tootmistöölistele
6118 – Muud lisatasud ja ühekordsed hüvitused tootmistöölistele
6119 – Puhkusereservi eraldised tootmistöölistele
6121 – Muu personali palk tootmises
6122 – Muu tootmispersonali preemiad
6123 – Muu tootmispersonali öötöö lisatasud
6124 – Muu tootmispersonali loonustasud, eluaseme kulude katmine ja toitlustamine

125 – Muu tootmispersonali töökaitse vahendid (rõivastus, piim jne.)
126 – Muu tootmispersonali lisatasud ja ühekordsed hüvitused
127 – Muu tootmispersonali puhkusereservi eraldised
ontod 6128 ja 6129 on vabad ja kasutatakse vastavalt vajadusele
131 – Turustuspersonali palk
132 – Turustuspersonali preemiad
133 – Turustuspersonali loonustasud, eluaseme kulude katmine ja toitlustamine
134 – Turustuspersonali muud lisatasud ja ühekordsed preemiad
135 – Turustuspersonali muud kulud
136 – Turustuspersonali puhkusereservi eraldised
137 kuni 6139 on vabad ja kasutatakse vastavalt vajadusele.
141 – Haldus- (järelvalve-) nõukogu palk
142 – Tegevdirektori ja teiste juhatuse liikmete palk
143 – Muu halduspersonali palk
144 – Halduspersonali preemiad
145 – Halduspersonali loonustasu, eluaseme kulude katmine ja toitlustamine
146 – Halduspersonali muud lisatasud ja ühekordsed preemiad
147 – Halduspersonali muud kulud
148 – Halduspersonali puhkusereservi eraldised
149 on vaba ja kasutatakse vastavalt vajadusele.
Kontod 615 kuni 619 on vabad ja kasutatakse vastavalt vajadusele.

Kontoklass 62 – Sotsiaalkulud

621 – Sotsiaalmaks tootmises
622 – Ravikindlustusmaks tootmises
623 – Sotsiaalmaks turustuses
624 – Ravikindlustusmaks turustuses
625 – Sotsiaalmaks halduses
626 – Ravikindlustusmaks halduses
Kontod 627 kuni 629 on vabad ja kasutatakse vastavalt vajadusele

Kontoklass 63 – Muud ärikulud

6311 – Makstud trahvid lepingute mittetäitmisel
6312 – Makstud muud trahvid
6313 – Makstud viivised ja muud analoogilised sissenõuded
632 – Aruandeperioodil selgunud eelmiste aastate kahjum
6331 – Koondiste, assotsiatsioonide ülalpidamiskulud
6332 – Ühingute, liitude jms. liikmemaksud
634 – Looduskeskkonnale tekitatud kahju kompensatsioonid

635 – Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlg vuse) valuutakursi muutusest
636 – Kahjum põhivara müügist ja mahakandmisest
637 – Kahjum ebatõenäoliselt laekuvatest nõuetest
638 – Makstud kontserniabi
6391 – Kohalike maksude kulud
6392 – Muud kulud

Kontaklass 64 – Finantskulud

641 – Finantskulud (kahjum) tütarettevõtte aktsiatest ja osakutest
642 – Kahjum tütarettevõtete aktsiate ja osade müügist
643 – Finantskulud (kahjum) sidusettevõtete aktsiatest ja osakutest
644 – Kahjum sidusettevõtete aktsiate ja osade müügist
645 – Intressikulud
6461 – Kahjum valuutakursi muutusest
6462 – Kahjum välisvaluutas fikseeritud finantsinvesteeringute ümberarvutusest bilansipäeva kursiga
6463 – Kahjum välisvaluutas fikseeritud laenude ümberarvutusest bilans päeva kursiga
647 – Väärtpaberite (v.a. tütar– ja sidusettevõtete väärtpaberid) müügikahjum
648 – Kahjum finantsinvesteeringute allahindlusest
649 – Muud finantskulud

Kontoklass 65 – Erakorralised kulud

Kontod 651 kuni 659 on vabad. Ettevõte avab igale temal tekkivale er korralise kulu liigile eraldi konto.

Kontoklassid 66 kuni 69 – vabad

Kontoklass 71 – Tulude koondkontod (kasumiaruande skeemid 1 ja 2)

711 – Realiseerimise netokäive
712 – Muude äritulude koondkonto
713 – Finantstulude koondkonto
714 – Erakorraliste tulude koondkonto

Kontoklass 72 – Kulude koondkontod (kasumiaruande skeem 2)

721 – Tootmise üldkulude koondkonto
722 – Tootmiskulude koondkonto

723 – Turustuskulude koondkonto
724 – Üldhalduskulude koondkonto
725 – Muude ärikulude koondkonto
726 – Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulude koondkonto
727 – Finantskulude koondkonto
728 – Erakorraliste tulude koondkonto
729 – vaba

Kontoklassid 73 ja 74 – vabad

Kontoklass 75 – Kulude koondkontod (kasumiaruande skeem 1)

751 – Kauba, toorme, materjali ja teenuste kulu koondkonto
752 – Mitmesuguste tegevuskulude koondkonto
753 – Palgakulude koondkonto
754 – Sotsiaalmaksude koondkonto
755 – Põhivara kulumi ja väärtuse languse koondkonto
756 – Käibevara allahindluse koondkonto
757 – Muude ärikulude koondkonto
758 – Finantskulude koondkonto
759 – Erakorraliste kulude koondkonto

Kontoklassid 76 kuni 78 – vabad

Kontoklass 79 – Tulude ja kulude koondkonto (kasumiaruande skeemid 1 ja 2)

791 – Tulude ja kulude koondkonto.

Kontoklass 81 – Sotsiaal– ja kultuuritarbeks tehtud väljaminekute kontod

Kontod 811 kuni 815 avatakse sotsiaalväljaminekutele liikide lõikes
Kontod 816 kuni 819 avatakse kultuuriväljaminekutele liikide lõikes

Kontoklass 82 – Sponsorluse korras tehtud väljaminekute kontod

Kontod 821 kuni 829 avatakse eraldi iga väljaminekuprogrammi kohta.

3 KONTOPLAANI KASUTAMISE JUHEND

Käibevara kontod (kontoklassid 11 – 16

Raamatupidamise seaduse § 27, lõikest 1 tuleneb, et *aastaaruan* *bilansis* näidatakse käibevara hulgas vara, mille kasutamise iga on al ühe aasta ning nõuded, mille tähtaeg on järgmise majandusaasta joo sul.

Käibevara liigid on järgmised:

a) raha,
b) lühiajalised finantsinvesteeringud,
c) nõuded ostjate vastu,
d) muud nõuded,
e) viitlaekumised,
f) ettemakstud tulevaste perioodide kulud,
g) varud.

Käibevara arvestuseks on kontoplaanis 6 kontoklassi:

11 – Raha ja lühiajalised finantsinvesteeringud
12 – Ostjate lühiajaline debitoorne võlg
13 – Muu lühiajaline debitoorne võlg
14 – Viitlaekumised (aruandeperioodi laekumata tulud)
15 – Ettemakstud tulevaste perioodide kulud
16 – Varud

Märkused.

1. Käibevara võetakse raamatupidamises arvele soetusmaksumuses. Käibe vara hinnatakse bilansis vähimväärtuse printsiibil. Kui käibevara net realiseerimismaksumus (müügihind miinus turustuskulud) on soetusmaksu

musest madalam, hinnatakse käibevara bilansis neto realiseerimismaksumuses (alus: Raamatupidamise seadus, RT I, 1994, 790). Allahindluse summa on raamatupidamiskohustuslase kahjum, mis näidatakse kasumiaruandes kuluna.

2. Välisvaluutas fikseeritud vara ja nõuete osas toimuvate majandustehingute arvestust peetakse Eesti Vabariigis ametlikult kehtivas vääringus, ümberhinnatult operatsioonipäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi järgi. Bilansis hinnatakse välisvaluutas fikseeritud vara ja nõuded bilansi kuupäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi järgi. Kursimuutused kujutavad endast raamatupidamiskohustuslase kasumit või kahjumit. Alus: „Raamatupidamise seadus" (RT I, 1994, 790). Kursimuutused kajastatakse kasumiaruandes tuluna või kuluna.

3. Kingitud raha võetakse arvele varana Eesti Vabariigis ametlikult kehtivas vääringus operatsioonipäeva Eesti Panga kursiga. Mitterahalise kingitusena (asjadena) saadud käibevara võetakse raamatupidamises arvele 0-maksumusega (nullmaksumusega). Kui kingitud vara müüakse edasi, kajastatakse müügihind kasumiaruandes realiseerimiskasumina. Alus: Raamatupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, 46, 1555).

4. Kui soetatud käibevara eest ei tasuta rahas, vaid muu varaga, võetakse soetatud vara arvele selle turuhinnas (turuhind on antud tekstis see rahasumma, mille eest saaks vara vahetada või rahuldada kohustust sõltumatute ja kompetentsete osapoolte vahel vabal turul). Kui soetatud vara turuhind ei ole usaldusväärselt määratav, kuid üleantud vara turuhind on usaldusväärselt määratav, võetakse soetatud vara arvele üleantud vara turuhinnas. Kui soetatud ja tasuna üleantud vara turuhinnad pole usaldusväärselt määratavad, võetakse soetatud vara arvele üleantud vara bilansilises maksumuses. Kui soetaja tasub osaliselt rahas, lisatakse see saadud asja eeltoodud reeglite kohaselt arvutatud soetusmaksumusele. Kui ostja maksab osaliselt rahas, vähendatakse selle summa võrra saadud asja eeltoodud reeglite kohaselt arvutatud soetusmaksumust. Alus: Raamatupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, 46, 1555).

5. Kui ostu-müügi tehingu osapooled on seotud, sõltuvad või lähikondlased, kehtivad nende tehingute arvestuses järgmised erinõuded (alus: Raamatupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, 46, 1555).

a) ostu-müügi tehingud raamatupidamiskohustuslase ja tema omanike, töötajate, juhtkonna või nende lähikondlaste vahel tuleb avada raamatupidamisaruande lisades;

b) aktsiate ostja (investeerija) ja aktsiate emiteerija on seotud osapooled. Kui investeerija tasub aktsiate eest mitterahalise sissemaksega (asjaga), toimub arvestus järgmiselt:

– aktsiate emiteerija võtab saadud asja arvele sõltumatu eksperdi po fikseeritud hinnas. See hind on ühtlasi tema emissioonitulu summa ant tehingust;

– investeerija võtab soetatud aktsiad arvele nende tasuks üleantud as bilansilises maksumuses (üleantud põhivara jääkmaksumuses).

c) kui investeerija tasub saadud aktsiate eest oma emiteeritud aktsiateg võtab investeerija soetatud aktsiad arvele oma emiteeritud aktsia turuhinnas (avaliku börsi noteeringu kohaselt). Kui tema aktsiaid vahendata vabal turul, võtab investeerija soetatud aktsiad arvele on emiteeritud aktsiate bilansilises väärtuses. Aktsia bilansiline väärtus omakapitali kogusumma, jagatud varem emiteeritud ja märgitud aktsia arvuga.

Kontoklass 11 – Raha ja lühiajalised finantsinvesteeringud

111 – Kassa
112 – Raha teel
113 – Arvelduskonto (EEK)
114 – Tähtajaline pangakonto (EEK)
115 – Välisvaluuta arvelduskonto
116 – Tähtajaline välisvaluuta pangakonto
117 – Aktsiad ja osakud (lühiajalised investeeringud)
118 – Võlakirjad (lühiajalised investeeringud)
1191 – Muud väärtpaberid (lühiajalised investeeringud)
1192 – Lühiajaliste finantsinvesteeringute allahindlus

Märkus.

Kontod 117 kuni 1192 on kõik lühiajaliste finantsinvesteeringute arvestus kontod. Jooksvas arvestuses on lühiajalisteks kõik finantsinvesteeringud mis realiseeritakse aruandeaastal või aastabilansi kuupäevale järgneva majandusaastal. Näiteks ettevõtte majandusaasta ühtub kalendriaastaga. Se juhul 199A kalendriaastal on kõik need investeeringud, mis realiseeritaks 199A ja 199B kalendriaastatel, jooksvas arvestuses lühiajalised. 199A aastabilansis näidatakse lühiajalistena need investeeringud, mis realisee ritakse 199B aasta jooksul. Ülejäänud investeeringud on pikaajalised.

Raha arvestus kontodel 111 – 116

1. variant. Pearaamatus ühendatakse kõik kassad ühele kontole, kõik Eesti krooni arvelduskontod ühele kontole, kõik välisvaluuta arveldus kontod ühele kontole jne. Sel juhul nende eraldi

avatavates abiregistrites (kassaraamatutes, pangakontode registrites jne.).

2. variant. Kui ettevõttel on rohkem kui üks kassa, rohkem kui üks Eesti krooni arvelduskonto pangas, rohkem kui üks välisvaluuta arvelduskonto pangas jne., võidakse nende eraldi arvestust pidada pearaamatus avatavatel kontodel. Pearaamatus eraldi arvestamiseks võetakse kontoplaanis kasutusele koodi 4. järk.

Näiteks ühise Eesti krooni arvelduskonto 113 asemel avatakse kontod: 1131 – „Arvelduskonto .... pangas", 1132 – „Arvelduskonto .... pangas", 1133 – „Arvelduskonto .... pangas" jne. Kui ettevõttel on pangas töötajatele palga maksmiseks eraldi arvelduskonto, võiks seda tähistada 1139 – „Palgakonto ...... pangas".

Analoogiliselt võidakse avada eraldi kontod ka igale kassale: 1111 – „Kassa nr.1", 1112 – „Kassa nr. 2", 1113 – „Kassa nr. 3" jne.

Välisvaluuta arvelduskontod võidakse avada eraldi igale pangakontole: 1151 – „USD konto .... pangas", 1152 – „FIM konto .... pangas", 1153 – „DEM konto .... pangas" jne.

Kontol 112 „Raha teel" arvestatakse sularahasummad, mis on ettevõtte kassast antud panga inkassaatoritele, kuid ei ole pangakontole veel arvele võetud.

Arvestus välisvaluutakontodel

1. Raamatupidamise seaduse § 26 ja Raamatupidamise Toimkonna juhendi „Raamatupidamise aastaaruande koostamise põhimõtted ja üldnõuded" (RTL 1995, 49, lk. 1667) osa E kohaselt peetakse välisvaluutas fikseeritud varade arvestust Eesti Vabariigis ametlikult kehtivas vääringus (EEK-des), ümberhinnatult operatsioonipäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi järgi. Bilansis hinnatakse need varad bilansi kuupäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi järgi. Kursimuutused arvestatakse raamatupidamiskohustuslase kasumi või kahjumina. Kasum näidatakse tema finantstuludes (konto 4361 „Kasum valuutakursi muutusest" kreeditis), kahjum tema finantskuludes (konto 6461 „Kahjum valuutakursi muutusest" deebetis).

2. Järelikult kontodel 115 ja 116 arvestatud välisvaluuta laekumised, väljaminekud ja jäägid tuleb fikseerida EEK-des. See tähendab, et välisvaluuta tehingute raamatupidamislausendid ja kontodesse sisse-

dama infot kõigi seal toimunud tehingute ja jääkide kohta ka v tavas välisvaluutas. Nii näiteks USD pangakonto arvestust peetak EEK-des ning paralleelselt USD-des.

3. Välisvaluutas fikseeritud nõuded ostjate vastu ja võlgnevus hank jatele kirjendatakse majandustehingu toimumise päeva Eesti Pan kursiga. Nõue ja kohustus loetakse fikseerituks välisvaluutas s juhul kui laekumisele või maksmisele kuuluv summa on tehing kajastaval dokumendil fikseeritud välisvaluutas. Nende arveldus osas toimunud valuutakursi muutused kajastatakse muude äritulude (muude ärikuludena).

A. Välisvaluutas fikseeritud summad, mis laekuvad ettevõtte pang kontole EEK-des, võetakse EEK arvelduskontole kommertspanga po EEK-desse konverteeritud summas. Neid tehinguid käsitletakse ett võtte raamatupidamises kui EEK-des toimuvaid tehinguid.

Näide 1. Laekus ostja ettemaksena 1000 USD. Kommertspank konve teeris need enne kandmist ettevõtte arvelduskontole EEK-sse. Ettevõt arvelduskontole laekus 11 000 EEK.

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto"	11 000
Kreedit:	konto 239	„Ostjate (tellijate) lühiajalised ettemaksed"	11 000

Näide 2. Ostjalt laekus arve katteks 1000 USD. Ostja arve (1000 USI oli varem hinnatud Eesti Panga kursiga 1 USD = 11,50 EEK, seeg 1000 USD = 11500 EEK. Laekumisel kommertspank konverteeris 100 USD = 11 000 EEK, mis kanti ettevõtte arvelduskontole. Tekkis kah jum valuutakursi muutusest 500 EEK.

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto"	11 000
Deebet:	konto 635	„Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest"	500
Kreedit:	konto 123	„Ostjatelt laekumata arved (USD)"	11 500

Märkus.

Kui USD kurss on tõusnud, siis tekib kasum valuutakursi muutusest. Se juhul krediteeritakse kursivahega kontot 427 „Kasum välisvaluutas ostja tetele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest",

Kommertspank võtab konverteerimisel tasu, mis kantakse pangatee nuste kuludesse.

Välisvaluuta laekumine välisvaluuta kontole võetakse raamatupidaises arvele Eesti Panga päevakursiga.

äide 1. Laekus 1000 USD ostja ettemaksena ettevõtte USD pangaontole. Eesti panga päevakurss oli 1 USD = 11,20 EEK. Seega 1000 SD = 11 200 EEK.

Deebet:	konto 1151	„USD arvelduskonto" (1000 USD, kurss 11,20)	11 200
Kreedit:	konto 239	„Ostjate (tellijate) lühiajalised ettemaksed" (1000 USD, kurss 11,20)	11 200

äide 2. Laekus 1000 USD ostja arve katteks USD pangakontole. Eesti anga kurss laekumise päeval oli 1 USD = 11,20 EEK. Seega 1000 SD = 11 200 EEK. Raamatupidamises ostja arve (1000 USD) oli arem hinnatud Eesti Panga kursiga 1 USD = 11,50 EEK, seega 1000 SD = 11 500 EEK. Tekkis kahjum valuutakursi muutusest 300 EEK, is kantakse muude ärikulude kontole 635 „Kahjum välisvaluutas stjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutuest".

Deebet:	konto 1151	„USD arvelduskonto" (1000 USD, kurss 11,20)	11 200
Deebet:	konto 635	„Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest"	300
Kreedit:	konto 123	„Ostjatelt laekumata arved (USD)" (1000 USD, kurss 11,50)	11 500

ärkus.

Kui USD kurss on tõusnud, siis tekib kasum valuutakursi muutusest. Sel juhul krediteeritakse kursivahega muude äritulude kontot 427 „Kasum välisvaluutas ostjatetele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest".

älisvaluuta ostmisel kommertspangast EEK-de eest võetakse välisaluuta arvele ostupäeva Eesti Panga kursiga. Tegelik ostukurss ja esti Panga kurss võivad erineda. Kursside vahesumma kirjendatakse as kontole 4361 „Kasum valuutakursi muutusest" kreeditisse (kui Eesti Panga kurss on kõrgem ostukursist) või kontole 6461 „Kahjum aluutakursi muutusest" deebetisse (kui Eesti Panga kurss on madalam ostukursist).

Välisvaluuta laekumised sularahas, mis ei läbi pangasüsteemi, v takse arvele laekumise päeva Eesti Panga kursiga.

C. Välisvaluuta väljamaksed välisvaluuta kontolt võetakse raama pidamises arvele Eesti Panga päevakursiga. Raamatupidamise Toi konna juhend „Raamatupidamise aastaaruande koostamise üldnõud ja põhimõtted" (RTL 1995, 49, 1667) lubab välisvaluuta väljamaks hinnata selle laekumiskursiga (kui oli mitu laekumist erineva kursi siis väljamakse hinnatakse välisvaluuta jäägi keskmise kursiga väl makse päeval).

Näited välisvaluuta ***laekumiskursi (keskmise kursi)*** kasutamis välisvaluuta väljamaksete hindamisel.

Näide 1. Maksti USD kontolt ettemaksena hankijatele 1000 USD. U kontol olev valuutajääk väljamakse päeval oli 3000 USD = 34 2 EEK. Valuutajäägi laekumiskurss (keskmine kurss) oli 1 USD = 11, EEK (34 200 : 3000), seega makstud summa on 1000 USD = 11 4 EEK.

Deebet:	konto 168	„Lühiajalised ettemaksed (avansid) hankijatele" (1000 USD, kurss 11,40)	11 400
Kreedit:	konto 1151	„USD arvelduskonto" (1000 USD, kurss 11,40)	11 400

Näide 2. Raamatupidamises oli hankija kaubaarve 1000 USD vare arvele võetud Eesti Panga päevakursiga 1 USD = 11,50 EEK, see 1000 USD = 11 500 EEK. Siis oli koostatud lausend:

Deebet:	konto 511	„Kauba ostukulud"	11 500
Kreedit:	konto 2312	„Arveldused hankijatega (USD)" (1000 USD, kurss 11,50)	11 500

Tasuti USD arvelduskontolt eeltoodud hankija arve 1000 USD= 11 4 EEK (USD arvelduskontol oleva valuutajäägi keskmine kurss oli ar maksmise päeval 1 USD = 11,40 EEK).

Toodud näites on arve tasumisel kasutatav USD valuutakurss madala arve registreerimisel kasutatud USD valuutakursist. Sel juhul kursivah kantakse muude äritulude konto 427 „Kasum välisvaluutas ostjate esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest" kre ditisse.

Deebet:	konto 2312	„Arveldused hankijatega (USD)" (1000 USD, kurss 11,50)	11 500
Kreedit:	konto 1151	„USD arvelduskonto" (1000 USD, kurss 11,40)	11 400
Kreedit:	konto 427	„Kasum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest"	100

Märkus.
Valuutakursi tõusu summas debiteeritakse muude ärikulude kontot 635 „Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest".

Analoogiliselt toimub välisvaluuta väljamaksete arvestus ka ***Eesti Panga päevakursi*** kasutamisel. Sel juhul arvutatakse kursivahe Eesti Panga päevakursi suhtes. Kursivahest tulenev summa kirjendatakse järgmiselt: valuutakursi tõusu summa konto 635 deebetisse, valuutakursi languse summa konto 427 kreeditisse.

D. Majandusaasta lõpul välisvaluuta jääk hinnatakse Eesti Panga valuutakursiga bilansipäeval. Vahe kantakse kas finantstulude kontole 6361 „Kasum valuutakursi muutusest" kreeditisse ning vastava välisvaluutakonto deebetisse (kui bilansipäeva valuutakurss on kõrgem) või finantskulude kontole 6461 „Kahjum valuutakursi muutusest" deebetisse ja välisvaluutakonto kreeditisse (kui bilansipäeva valuutakurss on madalam). Sealjuures kanne tehakse ainult EEK-des (välisvaluuta jääk ei muutu).

Näited.

1) Laekumine 500 USD, operatsioonipäeval Eesti Panga valuutakurss 1 USD = 12,50 EEK. Seega ettevõtte raamatupidamises kirjendatakse USD arvelduskontol laekumine summas 500 x 12,50 = 6250 EEK.

2) Väljaminek 300 USD, operatsioonipäeval oli USD arvelduskonto jäägi keskmine valuutakurss 1 USD = 12,50 EEK. Seega ettevõtte raamatupidamises kirjendatakse USD arvelduskontol väljaminek summas 300 x 12,50 = 3750 EEK.

3) USD arvelduskonto jääk on raamatupidamise andmetel 6250 – 3750 = 2500 EEK (200 USD). Aastabilansis hinnatakse USD jääk bilansi kuupäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi (1 USD = 12,20 EEK)

kohaselt. Seega konto jääk (200 USD) näidatakse bilansis 2440 E (200 x 12,20). Kursimuutusest tekkiv kahjum on 60 EEK (244 2500 = –60). Kursimuutusest tekkiv kahjum kantakse ettev finantskuludesse lausendiga:

Deebet:konto 6461 „Kahjum valuutakursi muutusest" 60
Kreedit:konto 1151„USD arvelduskonto" 60

Märkus.

Välisvaluuta kursimuutustest tekkiv kasum kirjendatakse finantstul konto 4361 „Kasum valuutakursi muutusest" kreeditis.

E. Kingina saadud raha arvelevõtmine

Raamatupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RT 1995, 46, lk. 1555) kehtestab, et kingitud raha võetakse kingi sa raamatupidamises arvele tuluna ning varana Eesti Vabariigis ametli kehtivas vääringus operatsioonipäeva Eesti Panga kursiga.

Näide. Ettevõte sai arvelduskontole rahalise kingi 5 000 krooni. S kohta koostatakse lausend:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 5 000
Kreedit: konto 427 „Muud tulud" 5 000

Lühiajalise finantsinvesteeringuna ostetud aktsiate, võlakirjade muude väärtpaberite arvestus kontodel 117, 118, 1191

1. Lühiajalise finantsinvesteeringuna ostetud aktsiad, võlakirjad muud väärtpaberid võetakse vastavalt konto 117, 118 või 11 deebetis arvele tegelikus soetusmaksumuses, mis võib erineda ne nimiväärtusest. Nende müügil krediteeritakse soetusmaksumus vastavalt kontot 117, 118 või 1191. Kui müügist saadu ületab soet maksumust, esineb müüjal rohkem saadud summas finantstulu; k müügist saadu on väiksem soetusmaksumusest, esineb müüjal väh saadud summas finantskulu.
2. Aktsiate ja muude väärtpaberite müük on finantstehing ning see kuulu müüjal realiseerimise netokäibesse.

Näide aktsiate (lühiajaline finantsinvesteering) ostu , müügi ja di dendi arvestuse kohta

a) osteti aktsiaid (lühiajaline finantsinvesteering) nimiväärtuses 10 0

Deebet: konto 117 „Aktsiad ja osakud (lühiajalised investeeringud)" 15 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)" 15 000

) müüdi kõik ostetud aktsiad (soetushind 15 000 EEK), müügist saadi arvelduskontole 16 000 EEK. Seega müügikasum on 1 000 EEK.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)" 16 000
Kreedit: konto 117 „Aktsiad ja osakud (lühiajalised investeeringud)" 15 000
Kreedit: konto 438 „Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpaberid) müügikasum" 1 000

) kui aga toodud näites ostetud aktsiad (soetushind 15 000 EEK) oleks müüdud 13 000 EEK eest, siis on müügikahjum 2 000 EEK ja müügilausend järgmine.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)" 13 000
Deebet: konto 647 „ Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpaberid) müügikahjum" 2 000
Kreedit: konto 117 „Aktsiad ja osakud (lühiajalised investeeringud)" 15 000

Märkus.

Kui ostu-(müügi-)moment ei ühtu raha väljamakse (laekumise) momendiga, kirjendatakse tekkepõhiselt peetavas raamatupidamises väärtpaberite ostu- ja müügitehingud ostja ja müüja vahelisi arveldusi kajastavate kontode kaudu (näiteks müügid konto 128 „Arveldused väärtpaberite ostjatega" kaudu ja ostud konto 238 „Muud lühiajalised kohustused" kaudu).

d) lühiajalise finantsinvesteeringuna ostetud aktsiatelt saadav dividend arvestatakse:

Deebet: konto 142 „Laekumata dividend"
Kreedit: konto 4352 „Tulud muudelt lühiajalistelt finantsinvesteeringutelt"

e) dividendi laekumisel arvelduskontole debiteeritakse kontot 113 „Arvelduskonto" ja krediteeritakse kontot 142 „Laekumata dividend".

Lühiajaliste võlakirjade ostu, müügi ja intressi arvestus

Võlakirja arvestuses eristatakse võlakirja *ostuhinda* ja *nimiväärt*
Nimiväärtus on võlakirjale märgitud summa, mis kuulub võlak
emiteerija poolt tasumisele võlakirja lunastamise tähtpäeval.

Võlakirja intressimäär näitab, mitu protsenti võlakirja nimiväärtus
makstakse iga-aastast intressi. Võlakirja emiteerimise tingimuste ko
selt võidakse vastav osaintress välja maksta ka näiteks igas kvart
või igas poolaastas jne.

Omandatud lühiajalised võlakirjad arvestatakse soetusmaksumu
kontol 118 „Võlakirjad (lühiajalised investeeringud)". Võlakirjade e
makstud summas debiteeritakse kontot 118 ja krediteeritakse kon
113 „Arvelduskonto (EEK)".

Võlakirjadelt saadav intress on finantstulu. Lühiajalise finantsinv
teeringuna ostetud võlakirjadelt arvestatav intress kirjendatakse kon
141 „Võlakirjade laekumata intress" deebetis ja konto 437 „Intres
tulud" kreeditis. Intressi laekumisel koostatakse lausend: deebet 1
„Arvelduskonto" ja kreedit 141 „Võlakirjade laekumata intress".

Märkus.

Kui nõudeperiood ulatub kahte järjestikusse majandusaastasse, tul
intressiarvestus teha mõlema majandusaasta kohta eraldi.

Võlakirjade müümisel saadud summa võib erineda nende eest makst
summast. Kui müügihind ületab ostuhinna, esineb kasum. Vastupidis
juhul on kahjum. Näiteks müüdi kõik ostetud võlakirjad (soetushind (
15 000 EEK), müügist saadi arvelduskontole 15 300 EEK. See
müügikasum on 300 EEK.

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto (EEK)"	15 300
Kreedit:	konto 118	„Võlakirjad (lühiajalised investeeringud)"	15 000
Kreedit:	konto 438	„Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpab.) müügikasum"	300

Kui ostetud võlakirjad (soetushind 15 000 EEK) oleks müüdud 14 5
EEK eest, siis oleks müügikahjum 500 EEK ja müügilausend järgmin

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto (EEK)"	14 500
Deebet:	konto 647	„Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpab.) müügikahjum"	500
Kreedit:	konto 118	„Võlakirjad (lühiajalised investeeringud)"	15 000

Märkus.

Kui ostu-(müügi-)moment ei ühtu raha väljamakse (laekumise) momendiga, kajastatakse tekkepõhiselt peetavas raamatupidamises võlakirjade ostud konto 238 „Muud lühiajalised kohustused" kaudu ning müügid konto 138 „Arveldused väärtpaberite ostjatega" kaudu.

Välisvaluuta eest ostetud väärtpaberite soetushind EEK-des saadakse, kui nende eest makstud välisvaluuta summa hinnatakse ümber operatsioonipäeva kursi järgi (vt. eespool punkt C „Valuuta väljamaksed välisvaluuta kontolt").

Väärtpaberite müümisel saadud välisvaluuta summa hinnatakse EEK-desse Eesti Panga päevakursi kohaselt. Kasumi (kahjumi) nende väärtpaberite müügist leiame, kui müügihinnast EEK-des lahutame ostuhinna EEK-des.

Noteeritavate lühiajaliste väärtpaberite allahindamine aastabilansis. Raamatupidamise seaduse § 34, lõige 1 sätestab, et käibevara hinnatakse bilansis, lähtudes sellest, mis on madalam, kas soetusmaksumus või neto realiseerimismaksumus (neto realiseerimismaksumus on müügihind miinus turustuskulud). Siit tuleneb: kui lühiajalise finantsinvesteeringuna ostetud väärtpaberite noteering on bilansipäevaks langenud alla nende soetusmaksumuse, tuleb väärtpaberid alla hinnata.

Näide.

Lühiajalise finantsinvesteeringuna ostetud väärtpaberite (aktsiate) soetusmaksumus on 20 000 krooni. Nende maksumus noteeringu kohaselt on bilansipäeval 19 200 krooni. Allahindluse summa on 800 krooni, mis arvestatakse lühiajaliste finantsinvesteeringute kontrakontol järgmiselt:

Deebet:	konto 648	„Kahjum finantsinvesteeringute allahindlusest"	800
Kreedit:	konto 1192	„Lühiajaliste finantsinvesteeringute allahindlus"	800

Selle lausendi põhjal: a) kasumiaruande finantskuludes näidatakse kahjum finantsinvesteeringute väärtuse muutusest 800 krooni, b) bilansis näidatakse väärtpaberite (aktsiate) allahinnatud väärtus 19 200 krooni.

Allahinnatud lühiajaliste väärtpaberite müük. Kui 19 200 kroonile allahinnatud väärtpaberid (aktsiaid) müüakse järgmisel aruandeperioodil 19 500 krooni eest, toimub arvestus järgmiselt:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 19 50

Deebet: konto 1192 „Lühiajaliste finantsinvesteeringute allahindlus" 80

Kreedit: konto 117 „Aktsiad ja osakud (lühiajalised investeeringud)" 20 00

Kreedit: konto 438 „Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpab.) müügikasum" 30

Müüdud lühiajalised väärtpaberid kantakse maha nende soetusmak muses. Samuti kantakse maha allahindlus. Müügihinna ja allahinna soetusmaksumuse vahe on kasumiaruande finantstuludes näida väärtpaberite müügikasum või finantskuludes näidatav väärtpabe müügikahjum.

Kui aga 19 200 kroonile allahinnatud väärtpaberid (aktsiad) müüa 19 000 krooni eest, toimub arvestus järgmiselt:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 19 00

Deebet: konto 1192 „Lühiajaliste finantsinvesteeringute allahindlus" 80

Deebet: konto 647 „Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpab.) müügikahjum" 20

Kreedit: konto 117 „Aktsiad ja osakud (lühiajalised investeeringud)" 20 00

Bilansis tuleb kontoklassi 11 kontode saldode andmetel formeer kaks kirjet:

- ***„Raha ja pangakontod"*** (kontode 111 kuni 116 deebetsaldode summ
- ***„Aktsiad ja väärtpaberid"*** (kontode 117 kuni 1191 deebetsaldod summa miinus konto 1192 kreeditsald

Kontoklass 12 – Ostjate (välja arvatud ema-, tütar- ja siduset võtted) lühiajaline debitoorne võlg

1211 – Ostjavekslid
1212 – Ostjavekslite diskonto
122 – Ostjatelt laekumata arved (EEK)
123 kuni 127 on vabad
128 – Arveldused väärtpaberite ostjatega
129 – Ebatõenäoliselt laekuvad arved (vekslid)

ärkused.

Kontod 1211 kuni 129 on kõik lühiajaliste nõuete arvestuse kontod. ***Aastaaruande bilansis*** näidatakse käibevara hulgas nõuded, mille tähtaeg on järgmise majandusaasta jooksul. Seetõttu on ***jooksvas arvestuses*** otstarbekas kirjendada lühiajaliste nõuetena kõik need, mille laekumise tähtaeg on jooksval majandusaastal või sellele järgneval majandusaastal. Näiteks ettevõtte majandusaasta ühtub kalendriaastaga. Sel juhul 199A kalendriaastal tekkinud nõuetest võib jooksvas arvestuses kirjendada lühiajaliste nõuete kontodel kõik need nõuded, mille tähtaeg on 199A või 199B kalendriaasta jooksul. 199A aastabilansis näidatakse lühiajalistena need nõuded, mis laekuvad 199B aasta jooksul. Nõuded, mille laekumine on ette nähtud 199C kalendriaastal ja hiljem, on pikaajalised.

Konto 1212 on konto 1211 kontrakonto.

Kontosid 123 kuni 127 kasutatakse vajaduse kohaselt (näiteks võib moodustada eraldi konto 123 ostjatelt laekumata USD, konto 124 ostjatelt laekumata FIM, või mõnes teises välisvaluutas fikseeritud eksportarvete lahus arvestamiseks)

Ema-, tütar- ja sidusettevõtete lühiajalist debitoorset võlga arvestatakse kontoklassi 13 kontodel.

Kontod 1211 „Ostjavekslid", 1212 „Ostjavekslite diskonto"

Veksel on seadusega määratud kujul erilisel tempelpaberil kirjutatud võlakohustus, millele seadusega on kindlustatud hõlbustused raha sissenõudmisel. Veksli omanik (veksli võtja) võib enne makse saamise tähtpäeva veksli edasi müüa ehk oodustada. Oodustamine on veksli maksumuse arvutamine teatud päeval enne veksli tasumise tähtpäeva.

Veksli liikideks on *lihtveksel* (selle järgi on maksjaks veksli väljaandja) ja *käskveksel* ehk *tratt* (selle järgi on maksjaks vekslil märgitud kolmas isik – trassaat).

Vekslil eristatakse *põhisummat* (s.o. summat, mille saab kätte veksli väljaandja) ja *nimiväärtust* (s.o. summat, mis on vekslile märgitud ja kuulub veksli väljaandja poolt tasumisele veksli lunastamise tähtpäeval). Vekslid liigitatakse *intressi mittekandvateks* (veksli nimiväärtus sisaldab veksli põhisummat ja intressisummat) ja *intressikandvateks* (veksli nimiväärtus sisaldab ainult põhisummat; vekslile on märgitud põhisummalt tasumisele kuuluv intressimäär).

Käesoleva raamatu kirjutamise ajal (1995. a.) puudus Eestis vekslite väljaandmist ja nendega arvlemist reguleeriv seadus.

Toome ostjaveksliте arvestuse näited.

Näide 1. Intressi mittekandva ostjaveksli (veksli nimiväärtus sisald nii põhisummat kui ka intressi) arvestus netomeetodil.

Kauba müügiarve summa oli 10 000, sealhulgas kauba eest 8475 käibemaks 1525 krooni. Ostja andis müüjale 1. okt. 199A aastal kuulise tähtajaga intressi mittekandva veksli nimiväärtuses 10 3 krooni. Veksli tasumise tähtpäeval, s. o. 31. dets. 199A aastal maks ostja 10 300 krooni (veksli põhisumma 10 000 pluss intress 300).

1) Raamatupidamises fikseeritakse *netomeetodil* võlanõue ilma intr sita, s.o. saadud veksli põhisumma 10 000 krooni.

Deebet: konto 1211 „Ostjavekslid"		10 000
Kreedit: konto 311 „Tulud ostetud kauba hulgimüügist käibemaksuga"		8 475
Kreedit: konto 221 „Käibemaks"		1 525

2) Nõude tasumise tähtpäeval 31. dets. 199A aastal laekus arveldu kontole veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestatak intressitulud 300 krooni.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto"	10 300
Kreedit: konto 1211 „Ostjavekslid"	10 000
Kreedit: konto 437 „Intressitulud"	300

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressitulu 300 krooni.

Näide 2. Intressi mittekandva ostjaveksli arvestus brutomeetodil.

Intressi mittekandvat ostjavekslit võib arvestada ka brutomeetodi Lähtume näite 1 andmetest.

1) 1. okt. 199A aastal raamatupidamises kirjendatakse *brutomeetod* ostjaveksli nimiväärtus 10 300 krooni ja arvestamata intressitul summas veksli diskonto 300 krooni.

Deebet: konto 1211 „Ostjavekslid"	10 300
Kreedit: konto 311 „Tulud ostetud kauba hulgimüügist käibemaksuga"	8 475
Kreedit: konto 221 „Käibemaks"	1 525
Kreedit: konto 1212 „Ostjaveksliте diskonto"	300

2) Nõude tähtpäeval 31. dets. 199A aastal laekus arvelduskontol veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestatakse intressi

tulud 300 krooni ning kantakse maha diskontosumma.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto"	10 300
Deebet: konto 1212 „Ostjaveksliте diskonto"	300
Kreedit: konto 437 „Intressitulud"	300
Kreedit: konto 1211 „Ostjavekslid"	10 300

99A aastaaruandes näidatakse:
kasumiaruandes – intressitulu 300 krooni

Näide 3. Ostjaveksli edasimüük enne veksli tähtpäeva.

Näites 1 toodud ostjaveksel (oli 1. okt. arvele võetud kontol 1211 „Ostjavekslid" väärtuses 10 000 krooni, veksli nimiväärtus 10 300 krooni, tähtpäev sama aasta 31. dets.) müüdi sama aasta 1. novembril. Veksli eest saadi 10 100 krooni arvelduskontole.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto"	10 100
Kreedit: konto 1211 „Ostjavekslid"	10 000
Kreedit: konto 437 „Intressitulud"	100

Näide 4. Intressikandva ostjaveksli (vekslile on märgitud nimiväärtusena põhisumma ning intressimäär %-des põhisummast) arvestus.

Kauba müügiarve summa oli 10 000, sealhulgas kauba eest 8475 ja käibemaks 1525 krooni. Ostja andis müüjale 1. okt. 199A aastal 3-kuulise tähtajaga veksli nimiväärtuses 10 000 krooni. Vekslil on märgitud intressimääraks 12% aastas nimiväärtusest. Veksli tasumise tähtpäeval, s. o. 31 dets. 199A aastal maksab ostja 10 300 krooni (s.o. veksli nimiväärtuse 10 000 pluss intress kolme kuu eest 300).

1) Raamatupidamises fikseeritakse veksli saamisel nõue ilma intressita, s.o. veksli nimiväärtus 10 000 krooni.

Deebet: konto 1211 „Ostjavekslid"	10 000
Kreedit: konto 311 „Tulud ostetud kauba käibemaksuga hulgimüügist,,	8 475
Kreedit: konto 221 „Käibemaks"	1 525

2) Nõude tasumise tähtpäeval 31. dets. 199A aastal laekus arvelduskontole veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestatakse intressitulud 300 krooni.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto"	10 300
Kreedit: konto 1211 „Ostjavekslid"	10 000

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressitulu 300 krooni

Ostjatele esitatud müügiarvete arvestus kontodel 122 kuni 127

1. Kontosid 122 kuni 127 võib kasutada pearaamatus ostjatele esit müügiarvete rühmitamiseks. Näiteks konto 122 – Ostjatelt laekum arved (EEK), konto 123 – Ostjatelt laekumata arved (USD) j Pearaamatus võidakse ostjaid ka mõne muu tunnuse järgi rühmit Näiteks võidakse eraldada igale põhiostjale arvelduseks eraldi ko (kontod 122 kuni 126), muud ostjad arvestatakse kontol 127.
2. Pearaamatus ostjate detailsemal liigendamisel tuleb kontopla kasutusele võtta koodi 4. järk.
3. Kui müügitingimustes on kehtestatud arve tasumiseks pikaajal tähtaeg (näiteks A majandusaastal müüdud kauba maksutähtaeg ülejärgmisel, C majandusaastal), arvestatakse nõuded ostja va kontol 179 „Pikaajalised ostjatelt laekumata arved".

Kontol 122 „Ostjatelt laekumata arved (EEK)" toimub arvestus jä miselt.

Kuna üldreeglina müügimoment ei ühtu raha laekumise momendi kirjendatakse tekkepõhiselt peetavas raamatupidamises müügitehin müüja nõudeid kajastavate kontode deebetis. Näiteks ostjale esita (ostetud) kauba EEK-müügiarve summa kirjendatakse konto 122 d betisse ning kontoklassi 31 „Tulud ostetud kauba müügist" vast konto kreeditisse*. Raha laekumisel müüja arvelduskontole debit ritakse kontot 113 „Arvelduskonto" ja krediteeritakse kontot 1 Konto 122 deebetsaldo näitab ettevõtte nõude summat ostjate va EEK-müügiarvete osas.

Ostjatelt arvelduskontole laekunud lühiajalised ettemaksed arv tatakse arvelduskonto deebetis ja konto 239 „Ostjate (tellijate) lü ajalised ettemaksed" kreeditis (arvelduskontole laekunud ostjate pik ajalised ettemaksed arvestatakse konto 259 „Ostjate (tellijate) pik ajalised ettemaksed" kreeditis). Müügiarvetes peetakse ettemaks kinni (deebet 239 või 259, kreedit 122).

Välisvaluutas toimuvate ekspordiarvelduste arvestus

Kaupade ja teenuste ekspordi puhul koostatakse müügiarved tavalis välisvaluutas (USD, DEM jne.). Nende nõuete arvestuseks võib kas

kontosid 123, 124 jne., võttes eraldi konto igale välisvaluutale. välisvaluutas esitatud nõuded tuleb raamatupidamises arves- ümber EEK-desse operatsioonipäeval kehtiva Eesti Panga valuuta- järgi. Ostjatele esitatatud nõuete arvestus raamatupidamise konto- toimub EEK-des ning paralleelselt ka välisvaluutas. Nõuete laeku- välisvaluutas tuleb laekunud summad hinnata EEK-desse laeku- päeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi järgi. Kui laekumispäeva valuutakurss erineb nõude esitamispäeva valuutakursist, tekib ettevõttel kasum või kahjum. Kasum näidatakse muude äritulude kontol 427 „Kasum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest" kreeditis. Kahjum näidatakse muude ärikulude konto 635 „Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest" deebetis.

Näide kontol 123 „Ostjatelt laekumata arved (USD)" arvestuse kohta:

omatoodangu müügiarve summa 1000 USD; ümberhinnatult operatsioonipäeva valuutakursiga (1 USD = 11,10 EEK) on arve summa 11 100 EEK. Koostatakse lausend:

Deebet:	konto 123	„Ostjatelt laekumata arved (USD)" (1000 USD)	11 100
Kreedit:	konto 328	„Tulud omatoodangu ja teenuste ekspordist"	11 100

) Arve summa 1000 USD laekus ettevõtte USD arvelduskontole. Laekumispäeval oli Eesti Panga valuutakurss 1 USD = 11,30 EEK laekunud 1000 USD = 11 300 EEK. Siin tekib ettevõttel va- luutakursi muutusest kasum 200 EEK. Koostatakse lausend:

Deebet:	konto 1151	„USD arvelduskonto" (1000 USD)	11 300
Kreedit:	konto 123	„Ostjatelt laekumata arved (USD)"	11 100
Kreedit:	konto 427	„Kasum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest"	200

Märkus.

Kui laekumispäeval Eesti Panga valuutakurss on madalam arve registreerimispäeva valuutakursist, tekib kahjum, mis kirjendatakse konto 635 „Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest" deebetisse.

) Raamatupidamise seaduse § 26, lõige 2 kohaselt tuleb aastabilansis välisvaluutas fikseeritud nõuete jääk ostjate vastu hinnata bilansi

tekkiv kasum kirjendatakse vastava nõuetekonto deebetisse konto 427 „Kasum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (kijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest" kreeditisse. Ümhindamisel tekkiv kahjum kantakse vastava nõuetekonto kreedining konto 635 „Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõ(hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest" deebetisse.

Näide.

Aastabilansi kuupäeval oli konto 123 „Ostjatelt laekumata arved (USdeebetsaldo 125 000 EEK (10 000 USD). Sellel päeval oli Eesti Pavaluutakurss 1 USD = 12,30 EEK. Järelikult ettevõte peab oma bilanäitama kirjel „Ostjatelt laekumata arved" mitte 125 000 EEK, hoopis 10 000 USD x 12,30 = 123 000 EEK. Võrreldes raamatupimisjäägiga (125 000 EEK) on bilansis näidatav summa 2000 EEK väiksem. Ümberhindamise kahjumi kirjendame kuludesse lausend

Deebet:	konto 635	„Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest"	2000
Kreedit:	konto 123	„Ostjatelt laekumata arved (USD)"	2000

Ostjatelt laekumata välisvaluuta jäägi summa (10 000 USD) ümbhindamisega seoses ei muutu.

Konto 128 „Arveldused väärtpaberite ostjatega".

Konto 128 deebetis kirjendatakse väärtpaberite ostjatele esitatud nõded, kreeditis nende nõuete laekumine.

Märkus.

Ettevõtte aktsiate emiteerimisega seotud nõuded arvestatakse kontol 1„Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal".

Ebatõenäoliselt laekuvate arvete ja vekslite arvestus kontol 129

Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete väljaselgitamine peab toimuma indiduaalselt, s.o. iga arve (veksli) laekumise tõenäolisust käsitletakeraldi. Ostjatelt laekumata arved ja vekslid, mille laekumine on ebtõenäoline, kantakse kuludesse (raamatupidamise seaduse § 34, lõige 2

Raamatupidamises koostatakse ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kuludesse kandmiseks lausend:

Deebet: konto 637 „Kahjum ebatõenäoliselt laekuvatest nõuetest"
Kreedit: konto 129 „Ebatõenäoliselt laekuvad arved (vekslid)"

...amata ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kuludesse kandmisele ...vad need ka edaspidi (kuni laekumiseni või bilansist mahakand...miseni) arvele ostjatelt laekumata arvete (vekslite) kontode 121 kuni 128 deebetisse ning näidatakse bilansi aktivas vastavalt real „Ostjatelt laekumata arved" või real „Ostjate vekslid".

Konto 129 on ostjate lühiajalise debitoorse võla kontode kontrakonto. Konto 129 kreeditsaldo näidatakse bilansi aktivas real „Ebatõenäoliselt laekuvad arved" miinusega. Kui need nõuded järgmistel aastatel siiski laekuvad kas täielikult või osaliselt (näiteks pankrotistunud ettevõtete pankrotivarast), koostatakse tegeliku laekumise summas kaks lausendit:

1. Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto" või muu pangakonto, kuhu summa laekus,
Kreedit:	konto 122	„Ostjatelt laekumata arved (EEK)" või
	konto 121	„Ostjavekslid" jne.
2. Deebet:	konto 129	„Ebatõenäoliselt laekuvad arved (vekslid)"
Kreedit:	konto 426	„Aruandeperioodil selgunud eelmiste aastate kasum"

Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete mahakandmisel bilansist (näiteks võlgniku pankrotistumise ja nõude lõplikult mitterahuldamise korral) koostatakse lausend:

Deebet:	konto 129	„Ebatõenäoliselt laekuvad arved (vekslid)"
Kreedit:	konto 122	„Ostjatelt laekumata arved (EEK)" või
	konto 121	„Ostjavekslid" jne.

Bilansi 3. rühmas tuleb kontoklassi 12 kontode saldode andmetel formeerida kolm kirjet:

- **„Ostjate vekslid"** (kontode 1211 deebetsaldo miinus konto 1212 kreeditsaldo),
- **„Ostjatelt laekumata arved"** (kontode 122 kuni 128 deebetsaldode summa),
- **„Ebatõenäoliselt laekuvad arved"** (konto 129 kreeditsaldo) näidatakse bilansis miinusega.

Kontoklass 13 – Muu lühiajaline debitoorne võlg

131 – Lühiajalised nõuded tütar- ja emaettevõtetele
132 – Lühiajalised nõuded sidusettevõtetele
133 – Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal

134 – Omanikele ja juhtkonnale antud lühiajalised laenud
135 – Töötajatele antud lühiajalised laenud
136 – Komandeeringu avansid
137 – Muud lühiajalised nõuded
138 – Rentnikelt (liisinguvõtjatelt) tähtajaks laekumata käibemaksu n
139 – Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded

Kontod 131 kuni 139 on kõik lühiajaliste nõuete arvestuse kont ***Aastaaruande bilansis*** näidatakse käibevara hulgas nõuded, mi tähtaeg on järgmise majandusaasta jooksul. Seetõttu on ***jooksvas arv tuses*** otstarbekas kirjendada lühiajaliste nõuetena kõik need, mi laekumise tähtaeg on jooksval majandusaastal või sellele järgne majandusaastal. Näiteks ettevõtte majandusaasta ühtub kalendriaasta Sel juhul 199A kalendriaastal tekkinud nõuetest võib jooksvas arv tuses kirjendada lühiajaliste nõuete kontodel kõik need nõuded, mi tähtaeg on 199A või 199B kalendriaasta jooksul. 199A aastabilan näidatakse lühiajalistena need nõuded, mis laekuvad 199B aasta joo sul. Nõuded, mille laekumine on ette nähtud 199C kalendriaastal hiljem, on pikaajalised.

Märkused.

1. Aastabilansi koostamisel kantakse kontoklassi 13 vastavate konto deebetisse kontoklassi 17 kontodelt pikaajaliste nõuete see osa, mis laek järgmisel aastal.
2. Ebatõenäoselt laekuvate nõudesummade arvestus kontrakonto 139 kreedi (deebet vastavad kulukontod) toimub analoogiliselt kontoklassile 1 Konto 139 saldot bilansis ei näidata, selle summa võrra vähendatak vastavaid bilansirühma 4 kirjeid.

Kontod 131 „Lühiajalised nõuded tütar- ja emaettevõtetele" ja 13 „Lühiajalised nõuded sidusettevõtetele"

1. Kontodel 131 „Lühiajalised nõuded tütar- ja emaettevõtetele" ja 13 „Lühiajalised nõuded sidusettevõtetele" arvestatakse kõik lühiajal sed nõuded (kaasa arvatud müügiarvetest tekkivad nõuded) tütar ema- ja sidusettevõtete vastu.
2. Tütar-, ema- ja sidusettevõtetelt saadud lühiajalised ettemakse kauba või teenuste eest arvestatakse arvelduskonto deebetis ja vasta valt kas konto 2392 „Ostjate (tütar- ja emaettevõtete) lühiajalise ettemaksed" kreeditis või konto 2393 „Ostjate (sidusettevõtete lühiajalised ettemaksed" kreeditis. Neile müügiarvete esitamisel

tuleb ettemaksed kinni pidada (deebet vastavalt 2392 või 2393, kreedit vastavalt 131, 132).

Tütar-, ema- ja sidusettevõtetelt laekunud pikaajalised ettemaksed kauba või teenuste eest arvestatakse arvelduskonto deebetis ja vastavalt kas konto 2592 „Ostjate (tütar- ja emaettevõtete) pikaajalised ettemaksed" kreeditis või konto 2593 „Ostjate (sidusettevõtete) pikaajalised ettemaksed" kreeditis. Neile müügiarvete esitamisel tuleb ettemaksed kinni pidada (deebet vastavalt 2592 või 2593, kreedit vastavalt 131, 132).

Konto 133 „Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal"

Konto 133 „Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal" deebetis näidatakse aktsionäride võlg, mis tekkis emiteeritavate aktsiate märkimisel (ostmisel).

Näiteks aktsionär märkis 100 emiteeritud hääleõigusega aktsiat, nimiväärtusega 100 krooni tükk. Aktsiate müügihind on 120 krooni tükk, kokku 12 000 krooni (sealhulgas aktsiate nimiväärtus 10 000 krooni, ülekurss 2000 krooni). Aktsionär tasus ostmisel emiteerija arvelduskontole 4 000 krooni, võlg moodustab 8 000 krooni. Aktsiate emiteerija koostab lausendi:

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto"	4 000
Deebet:	konto 133	„Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal"	8 000
Kreedit:	konto 261	„Aktsiakapital nimiväärtuses"	10 000
Kreedit:	konto 262	„Aažio"	2 000

Nõude (8 000 krooni) laekumisel aktsiate emiteerija arvelduskontole koostab ta lausendi:

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto"	8 000
Kreedit:	konto 133	„Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal"	8 000

Konto 134 „Omanikele ja juhtkonnale antud lühiajalised laenud"

Ettevõtte poolt tema aktsionäridele (omanikele), juhtkonna, juhatuse ja nõukogu liikmetele ning nende lähikondlastele antud lühiajalised laenud arvestatakse konto 134 „Aktsionäridele (omanikele) antud lühiajalised laenud" deebetis.

Konto 135 „Töötajatele antud lühiajalised laenud"

Konto 135 „Töötajatele antud lühiajalised laenud" deebetis arvestatakse töötajatele antud lühiajalised laenud, mis peetakse kinni nende palgast.

Laenu andmisel kassast koostatakse lausend:

Deebet: konto 135 „Töötajatele antud lühiajalised laenud"
Kreedit: konto 111 „Kassa"

Laenu kinnipidamisel töötaja palgast koostatakse lausend:

Deebet: konto 241 „Palgaarveldused"
Kreedit: konto 135 „Töötajatele antud lühiajalised laenud"

Konto 136 „Komandeeringu avansid"

Kassast antud komandeeringu avansid arvestatakse kontol 136 „K mandeeringu avansid":

Deebet: konto 136 „Komandeeringu avansid"
Kreedit: konto 111 „Kassa"

Komandeeringuaruandes näidatud kulud kantakse:

Deebet: mitmesugused kulukontod, sõltuvalt kulude otstarbest (näiteks kauba ostukulud – konto 511 deebetisse, makst veoteenused kauba ja toodangu väljaveol – konto 55 deebetisse, sõidukulud – konto 5651 või konto 5652 deeb tisse, majutuskulud – konto 5653 või konto 5654 deebetis päevaraha – konto 5655 või konto 5656 deebetisse jne.)
Kreedit: konto 136 „Komandeeringu avansid"

Komandeeringu avansi kasutamata jäägi tagastamine kassasse:

Deebet: konto 111 „Kassa"
Kreedit: konto 136 „Komandeeringu avansid"

Aktsepteeritud ülekulu maksmine kassast

Deebet: konto 136 „Komandeeringu avansid"
Kreedit: konto 111 „Kassa"

Konto 137 „Muud lühiajalised nõuded"

Sellel kontol arvestatakse muid lühiajalisi nõudeid, antud lühiajalis laene ja avansse (v.a. kontodel 131 kuni 136 arvestatud lühiajalis nõudeid).

Konto 138 „Rentnikelt (liisinguvõtjatelt) tähtajaks laekumata käibe maksu nõue"

Rentnikelt (liisinguvõtjatelt) tähtajaks laekumata käibemaksu nõue tekib rendileandjatel (liisinguandjatel) siis, kui rentniku maksed ei laeku graafikus ettenähtud ajaks. Vaatamata rendimakse mittelaeku

isele, rendileandja (liisinguandja) peab käibemaksu arvestama ja summa graafiku kohaselt. Rendileandja (liisinguandja) arvestab sel juhul käibemaksu järgmiselt:

Deebet: konto 138 „Rentnikelt (liisinguvõtjatelt) tähtajaks laekumata käibemaksu nõue"
Kreedit: konto 221 „Käibemaks".

Käibemaksusumma hilisemal laekumisel rentnikult (liisinguvõtjalt) konto 138 krediteeritakse.

Eeltoodu kohta vt. ka konto 177 „Rendileandja (liisija) pikaajalised nõuded kapitalirendi (liisingu) alal" kohta toodud juhiseid.

Bilansi 4. rühmas tuleb kontoklassi 13 kontode saldode andmetel formeerida neli kirjet:

„***Nõuded tütar- ja emaettevõtetele***" (konto 131 deebetsaldo),
„***Nõuded sidusettevõtetele***" (konto 132 deebetsaldo),
„***Arveldused aktsionäridega***" (konto 133 deebetsaldo),
„***Muud lühiajalised nõuded***" (kontode 134 kuni 138 deebetsaldode summa).

Märkus.
Konto 139 saldot bilansis ei näidata, selle summa võrra vähendatakse vastavaid bilansirühma 4 kirjeid.

Kontoklass 14 – Viitlaekumised (aruandeperioodi kasumiaruandesse kantud tulud, mis laekuvad alles järgmisel majandusaastal)

141 – Võlakirjade laekumata intress
142 – Laekumata dividend
143 – Pangakontodelt laekumata intress
144 kuni 147 on vabad, kasutatakse vajaduse kohaselt
148 – Muud viitlaekumised
149 – Ebatõenäoselt laekuvad nõuded

Raamatupidamise seaduse § 4, lõige 2 kohaselt peetakse raamatupidamist tekkepõhiselt. Tekkepõhises raamatupidamises majandustehingud kajastatakse siis, kui need on toimunud, sõltumata sellest, kas raha on laekunud või tasutud. Aruannete koostamisel tehakse reguleerimis- ja lõpetamiskanded, mis võimaldavad määratleda aruandeperioodi tulud ja kulud (raamatupidamise seaduse § 5, punkt 6).

Selle reegli kohaselt tuleb aruandeaasta lõpus välja arvutada ning ko 141 deebetis arvele võtta ettevõtte käes olevatelt võlakirjadelt aruan aasta eest ettenähtud, kuid veel laekumata intress.

Ettevõtte käes olevatelt teiste ettevõtete väärtpaberitelt (aktsiat osakutelt) aruandeperioodi eest deklareeritud, kuid veel laekumata di dend võetakse arvele konto 142 deebetis.

Kontode 141 ja 142 deebet korrespondeerib vastava finantstulu l konto kreeditiga (vt. järgnevaid lausendeid).

Ebatõenäoselt laekuvate nõudesummade arvestus kontrakonto 1 kreeditis (deebet vastavad kulukontod) toimub analoogiliselt kon klassile 12. Konto 149 saldot bilansis ei näidata, selle summa võ vähendatakse vastavaid bilansirühma 5 kirjeid.

Võlakirjade laekumata intresside arvestus aruandeaasta lõpus kon 141.

Deebet: konto 141 „Võlakirjade laekumata intress"
Kreedit: konto 437 „Intressitulud"

Laekumata dividendi arvestus kontol 142 .

Deebet: konto 142 „Laekumata dividend"
Kreedit: konto 431 „Tütarettevõtetelt saadud dividend" või
konto 433 „Sidusettevõtetelt saadud dividend" või
konto 4351 „Tulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt" või
konto 4352 „Tulud lühiajalistelt finantsinvesteeringutelt"

Intressi ja dividendi laekumisel arvelduskontole debiteeritakse kont 113 „Arvelduskonto" ja krediteeritakse vastavalt kontot 141 (intres laekumisel) või kontot 142 (dividendi laekumisel).

Pangakontodelt arvestatud, kuid veel laekumata intressi arvestus ar andeaasta lõpus kontol 143.

Deebet: konto 143 „Pangakontodelt laekumata intress"
Kreedit: konto 437 „Intressitulud"

Bilansi 5. rühmas tuleb kontoklassi 14 kontode saldode andmet formeerida kolm kirjet:

„Intressid" (konto 141 deebetsaldo),
„Dividendid" (konto 142 deebetsaldo),
„Muud viitlaekumised" (kontode 143 ja 148 deebetsaldode summa)

Märkus. Konto 139 saldot bilansis ei näidata, selle summa võrra vähendatakse vastavaid bilansirühma 5 kirjeid.

Kontoklass 15 – Ettemakstud tulevaste perioodide kulud

151 – Ettevõtte tulumaksu ettemaksed
152 – Käibemaksu ettemaksed (tagasinõuded)
153 – Aktsiisimaksu ettemaksed
154 kuni 156 kasutatakse vajaduse kohaselt muude maksude ettemaksete arvestuseks
157 kuni 159 kasutatakse vajadusel muude ettemakstud tulevaste perioodide kulude liikidele (v.a. maksud)

Kontodele 151 kuni 156 kantakse maksude ettemaksete ja tagasinõuete saldod aruandeaasta lõpus raamatupidamise õiendite põhjal.

Aruandeperioodi jooksvast arvestusest tuleneb, et aruandeaasta lõpus käibemaksu ettemakse (tagasinõude) summaks on konto 221 „Käibemaks" deebetsaldo aasta lõpuks, aktsiisimaksu ettemakse summaks on konto 222 „Aktsiisimaks" deebetsaldo aasta lõpuks, ettevõtte tulumaksu ettemakse summaks on konto 223 „Ettevõtte tulumaks" deebetsaldo aasta lõpuks jne.

Aruandeperioodi lõpus ettevõtte maksude ettemaksete (tagasinõuete) summade kohta koostatakse raamatupidamise õiend, mis sisaldab lausendid:

- ettevõtte tulumaksul: deebet 151, kreedit 223;
- käibemaksul: deebet 152, kreedit 221;
- aktsiisimaksul: deebet 153, kreedit 222 jne.

Vastavalt kehtivatele maksuseadustele ja määrustele maksude ettemaksud (tagasinõuded) võidakse ettevõttele järgmisel arvestusperioodil kas tagastada arvelduskontole või arvestada järgmise arvestusperioodi maksude ettemakseks.

Maksude ettemaksete (tagasinõuete) tagastamisel ettevõtte arvelduskontole koostatakse lausend:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto",
Kreedit: vastavalt tagastatava maksu liigile kas konto 151 või 152 või 153 jne.

Ettemaksete (tagasinõuete) summade jätmisel järgmise arvestusperio maksude ettemakseks koostatakse lausend:

Deebet: vastavalt maksu liigile kas konto 221 või 222 või 223 j

Kreedit: vastavalt ettemakse (tagasinõude) liigile kas konto 151 või 152 või 153 jne.

Kontodele 157 kuni 159 kantakse mitmesugused muud ettemaks tulevaste perioodide kulud. Siia kuuluvad järgmise majandusaasta e ettemakstud üürid ja rendid, kindlustusmaksed jms., mis kanta järgmise majandusaasta kuludesse. Nende kontode deebetisse kirj datakse ettemakstud kulud kas jooksvalt (kulude tegemisel), või a andeaasta lõpus läbiviidaval kulude periodiseerimisel.

Märkus.

Kontodel 157 kuni 159 ei arvestata kauba, materjalide ja teenuste han jatele tehtud ettemakseid (arvestatakse kontol 168 „Lühiajalised et maksed (avansid) hankijatele"), samuti ettemakseid põhivara eest (arv tatakse kontodel 189 „Ettemaksed materiaalse põhivara eest" ja 199 „Et maksed immateriaalse põhivara eest").

Järgmisel majandusaastal kirjendatakse eelmisel aastal ettemakstud kontode 157 kuni 159 deebetisse kantud kulusummad vastavate ku kontode (üürikulude, kindlustuskulude jne.) deebetisse, krediteerid kontosid 157 kuni 159.

Bilansi 6. rühmas tuleb kontoklassi 15 kontode saldode andmet formeerida kaks kirjet:

„Maksude ettemaksed ja tagasinõuded" (kontode 151 kuni 156 deebetsaldode summa),

„Muud ettemakstud tulevaste perioodide kulud" (kontode 157 kun 159 deebetsaldode summa)

Kontoklass 16 – Varud

161 – Tooraine ja materjal
162 – Ostetud pooltooted
163 – vaba, kasutatakse materjalide täiendavaks liigendamiseks
164 – Lõpetamata toodang
165 – Tulevaste perioodide kulud tootmisprotsessis
166 – Valmistoodang
167 – Ostetud kaubad müügiks

168 – Lühiajalised ettemaksed (avansid) hankijatele
169 – Aktsiisi maksumärgid

Kontode 161, 162, 163, 166 ja 167 arvestuse korraldamine pearaamatus.

Kauba, materjali ja valmistoodangu arvestus pearaamatus võib toimuda kahel meetodil:

1. Aruandeperioodil arvestatakse jooksvalt pearaamatu kontode 161, 162, 163, 166, 167 deebetis kõik kauba, materjali ja valmistoodangu soetus-(sissetuleku-)operatsioonid ning kreeditis kõik nende väljaminekuoperatsioonid. Kontode andmetel arvutatakse saldod aruandeperioodi lõpuks (algsaldo + deebetkäive – kreeditkäive). Kontode saldod peavad võrduma vastavate varuliikide laoarvestuse lõppjääkide kokkuvõtetega (näiteks konto 161 lõppsaldo pearaamatus peab võrduma tooraine ja materjali laoarvestuse lõppjääkide summaga jne.).
2. Aruandeperioodil ei kajastata pearaamatu kontodel 161 kuni 163, 166 ja 167 kauba, materjali ja valmistoodangu soetus-(sissetuleku) ja väljaminekuoperatsioone. Neile kontodele pearaamatus tehakse sissekanded alles arvestusperioodi lõpul (kantakse maha aruandeperioodi algsaldo ja võetakse arvele aruandeperioodi lõppsaldo). Kauba, materjali jne. liikumise jooksvat arvestust peetakse süsteemis „LAOARVESTUS".

Käesolevas kontoplaanis rakendatakse varianti 2.

Toome näite konto 161 arvestuse kohta variant 2 kohaselt (kontodel 162, 163, 166, 167 toimub variant 2 kohane arvestus analoogiliselt).

Aruandeperioodi lõpul kirjendatakse:

saldo perioodi algul – kantakse konto 161 kreeditisse ning lisatakse aruandeperioodi ostukuludele (vastavat ostukulude kontot debiteeritakse),

saldo perioodi lõpuks – võetakse arvele konto 161 deebetis (see summa näidatakse aruandeperioodi bilansis kirjel „Tooraine ja materjal") ning sama summa võrra vähendatakse aruandeperioodi ostukulusid (vastavat ostukulude kontot krediteeritakse).

Selle meetodi puhul tooraine ja materjali ostu-(soetus-)operatsioonide jooksvat arvestust peetakse kontol 512 „Tooraine ja materjali ostukulud". Tooraine ja materjali saldo aruandeperioodi lõpuks tehakse

kindlaks ladudes tehtud inventuuri andmetel. Tooraine ja materj kulutus aruandeperioodil arvutatakse saldomeetodil (tooraine ja mat jali algjääk, pluss tooraine ja materjali sissetulek, miinus tooraine materjali lõppjääk).

Raamatupidamise seaduse § 34, lõike 5 kohaselt kauba, toorme materjali ***varude hindamisel*** rakendatakse kas *FIFO või kaalut keskmise soetushinna meetodit.*

Näide FIFO meetodi rakendamise kohta.

FIFO on raamatupidamises kasutatav kauba, toorme ja materjali lõp jäägi hindamise ja kuludesse kantava summa arvutamise meetod. FIF meetodi kasutamisel bilansis näidatav lõppjääk hinnatakse viimas(t)e sissetulnud partii(de) soetushinnas, kuludesse kantav summa arvu tatakse saldomeetodil (algsaldo + sissetulek – lõppsaldo). Toon järgmise *näite.*

Materjali algjääk oli 100 kg maksumusega 3 000 krooni. Sissetulek I partii oli 400 kg maksumusega 11 000 krooni, II partii – 500 k maksumusega 12 000 krooni. Lõppjääk bilansipäeval on 200 kg, mi hinnatakse viimase partii hinnas, mis on 24 kr./kg (12 000 : 500) Seega lõppjäägi maksumus on 4 800 krooni (200 x 24). Aruand perioodi kuludesse kantakse 21 200 krooni (3 000 + 11 000 + 12 00 – 4 800).

Näide kaalutud keskmise soetushinna meetodi rakendamise kohta.

Bilansis näidatava lõppjäägi hindamine toimub siin järgmiselt:

1) arvutatakse keskmine soetushind antud materjaliliigi algjäägi j kogu sissetuleku kohta,
2) lõppjääk hinnatakse keskmises soetushinnas,
3) kuludesse kantav summa arvutatakse saldomeetodil (algsaldo + sissetulek – lõppsaldo).

Näide. Leiame keskmise soetushinna 1 kg materjali kohta, lähtudes FIFO näites toodud lähteandmetest:

(3 000 + 11 000 + 12 000) : (100 + 400 + 500) = 26 000 : 1000 = 26 kr./kg. Seega lõppjäägi 200 kg maksumus on 5 200 krooni. Kuludesse kantakse 26 000 – 5 200 = 20 800 krooni.

Lõppjäägi hindamine keskmises soetushinnas võib laialdase sortimendi puhul toimuda kompleksmeetodil:

$$\text{Perioodi lõpu kaubajääk keskmises soetushinnas} = \frac{\text{Kauba algjäägi soetusmaksumus algbilansis} + \text{Kaubaostude soetusmaksumus aruandeperioodil}}{\text{Perioodi lõpu kaubajääk müügihinnas (inventuuri andmed)} + \text{Kauba realiseerimiskäive aruandeperioodil}} \times \text{Perioodi lõpu kaubajääk müügihinnas (inventuuri andmed)}$$

Lähteandmed on järgmised (kõik näitajad antakse ilma käibemaksuta):

kauba algjääk bilansis (soetushinnas)	70 000
kauba ostukulud	350 000
kauba lõppjääk müügihinnas	60 000
kauba realiseerimiskäive	508 000

Perioodi lõpu kaubajääk soetushinnas on:

$$\frac{70\ 000 + 350\ 000}{60\ 000 + 508\ 000} \times 60\ 000 = 44\ 366 \text{ krooni.}$$

Kontodel 164 „Lõpetamata toodang" ja 165 „Tulevaste perioodide kulud tootmisprotsessis" – variandi 2 puhul arvestusperioodi lõpul kirjendatakse nendele kontodele lõpetamata toodangu (tootmisprotsessis tulevasteks perioodideks tehtud kulude) saldo perioodi lõpuks (deebet kontod 164 ja 165, kreedit 722 „Tootmiskulude koondkonto"). Samal ajal kontode 164 ja 165 perioodi algsaldod kantakse kuludesse (kreedit kontod 164 ja 165, deebet konto 722 „Tootmiskulude koondkonto").

Ettevõtte lühiajaliste ettemaksete arvestus kontol 168

Konto 168 deebetis arvestatakse ettevõtte lühiajalised ettemaksed hankijatele. Ettemaksed peetakse kinni hankijate arvete tasumisel.

Märkus.

Ettemaksud materiaalse põhivara hankijatele arvestatakse kontol 189.
Ettemaksed immateriaalse põhivara hankijatele arvestatakse kontol 199.

Aktsiisi maksumärkide arvestus kontol 169

Vaatleme aktsiisi maksumärkide arvestust ***tubakaaktsiisi*** näite põhjal. Eestis toodetud tubakatoodetelt maksab aktsiisi tubakatoodete tootja, Eestisse sisseveetud tubakatoodetelt maksab aktsiisi nende importija.

Aktsiisi makstakse aktsiisi maksumärkide ostmisel. Eestis on keela ilma maksumärkideta tubakatoodete müük. Aktsiisiga ei maksust tubakatooteid, kui need toimetatakse Eestist välja.

Tubakatoodete importija raamatupidamises koostatakse ostetud akts maksumärkide kohta lausend ostusummas:

Deebet: konto 518 „Imporditud tubakatoodete maksumärkide ostukulud"
Kreedit: konto 2221 „Tubakatoodete aktsiisimaks"

Aktsiisimaksu ülekanne arvelduskontolt:

Deebet: konto 2221 „Tubakatoodete aktsiisimaks"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

Omatoodangule ostetud aktsiisi maksumärkide kohta koostatakse la send :

Deebet: konto 519 „Omavalmistatud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud"
Kreedit: konto 2221 „Tubakatoodete aktsiisimaks"

Aktsiisimaksu ülekanne arvelduskontolt:

Deebet: konto 2221 „Tubakatoodete aktsiisimaks"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

Tootmisettevõttes aruandeperioodi lõpul inventeeritud kasutama aktsiisi maksumärkide jääk kirjendatakse:

Deebet: konto 169 „Aktsiisi maksumärgid"
Kreedit: konto 519 „Omavalmistatud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud"

Konto 169 saldo aruandeperioodi algul kantakse aruandeperioodi lõpul

Deebet: konto 519 „Omavalmistatud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud"
Kreedit: konto 169 „Aktsiisi maksumärgid"

Bilansi 7. rühmas tuleb kontoklassi 16 kontode saldode andmete formeerida viis kirjet:

„Tooraine ja materjal" (kontode 161, 162 ja 163 deebetsaldode summa),
„Lõpetamata toodang" (kontode 164 ja 165 deebetsaldode summa),
„Valmistoodang" (konto 166 ja konto 169 „Aktsiisi maksumärgid" deebetsaldode summa),

„Ostetud kaubad müügiks" (konto 167 deebetsaldo summa),
„Ettemaksed hankijatele" (konto 168 deebetsaldo)*.

Põhivara kontod (kontoklassid 17 – 19)

Raamatupidamise seaduse § 27, lõige 1 kohaselt põhivara on vara, mida kasutatakse majandustegevuses pikema ajavahemiku jooksul, tavaliselt rohkem kui üks aasta. Kõik muu vara on käibevara.

Põhivara liigid on järgmised:

a) pikaajalised finantsinvesteeringud,
b) pikaajalised nõuded,
c) materiaalne põhivara,
d) immateriaalne põhivara.

Põhivara arvestuseks on kontoplaanis 3 kontoklassi:

17 – Pikaajalised finantsinvesteeringud (siia kuuluvad ka pikaajaliste nõuete kontod),
18 – Materiaalne põhivara,
19 – Immateriaalne põhivara.

Märkused.

1. Põhivara võetakse raamatupidamises arvele soetusmaksumuses. Mitterahalise kingitusena (asjadena) saadud põhivara võetakse raamatupidamises arvele 0-maksumusega (nullmaksumusega). Kui kingitud vara müüakse edasi, kajastatakse müügihind kasumiaruandes realiseerimiskasumina. Alus: Raamatupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, 46, 1555).
2. Põhivara tuleb hinnata alla, kui selle realiseerimismaksumus (bilansipäeva turuhind) on püsivalt langenud. Allahindluse summa on raamatupidamiskohustuslase kahjum, mis näidatakse kasumiaruandes kuluna. Kui olukord muutub ja varem tehtud allahindamine ei ole enam õigustatud, tuleb vara maksumus tagasi korrigeerida. See näidatakse kasumiaruandes tuluna. Alus: Raamatupidamise seadus (RT I, 1994, 790).

* Bilansi koostamisel ***kirjel „Ettemaksed hankijatele"*** konto 168 deebetsaldoga ühendatakse ka kontodel 231 „Arveldused hankijatega (v.a. tütar-, ema- ja sidusettevõtetega)", 233 „Hankearveldused tütar- (ema-) ettevõtetega" ja 235 „Hankearveldused sidusettevõtetega" bilansipäevaks kujunenud deebetsaldod.

3. Kui soetatud põhivara eest ei tasuta rahas, vaid muu varaga, võeta soetatud vara arvele selle turuhinnas (turuhind on antud tekstis see ra summa, mille eest saaks vara vahetada või rahuldada kohustust sõltum ja kompetentsete osapoolte vahel vabal turul). Kui soetatud vara turuh ei ole usaldusväärselt määratav, kuid üleantud vara turuhind on usald väärselt määratav, võetakse soetatud vara arvele üleantud vara turuhinn Kui soetatud ja tasuna üleantud vara turuhinnad pole usaldusväär määratavad, võetakse soetatud vara arvele üleantud vara bilansili maksumuses. Kui soetaja tasub osaliselt rahas, lisatakse see summa saad vara eeltoodud reeglite kohaselt arvutatud soetusmaksumusele. Kui os maksab osaliselt rahas, vähendatakse selle summa võrra saadud va eeltoodud reeglite kohaselt arvutatud soetusmaksumust. Alus: Raama pidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, 46, 155
4. Kui ostu-müügi tehingu osapooled on seotud, sõltuvad või lähikondlas kehtivad nende tehingute arvestuses järgmised erinõuded. Alus: Raam tupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, 4 1555):
   a) ostu-müügi tehingud raamatupidamiskohustuslase ja tema omani töötajate, juhtkonna või nende lähikondlaste vahel tuleb avada raama pidamisaruande lisades;
   b) aktsiate ostja (investeerija) ja aktsiate emiteerija on seotud osapool Kui investeerija tasub aktsiate eest mitterahalise sissemaksega (asjag toimub arvestus järgmiselt:
      – aktsiate emiteerija võtab saadud asja arvele sõltumatu eksperdi po fikseeritud hinnas. See hind on ühtlasi tema emissioonitulu summa ant tehingust;
      – investeerija võtab soetatud aktsiad arvele nende tasuks üleantud as bilansilises maksumuses (üleantud põhivara jääkmaksumuses).
   c) kui investeerija tasub saadud aktsiate eest selleks otstarbeks om emiteeritud aktsiatega, võtab investeerija soetatud aktsiad arvele om emiteeritud aktsiate turuhinnas (avaliku börsi noteeringu kohaselt). Ku tema aktsiaid ei vahendata vabal turul, võtab investeerija soetatu aktsiad arvele oma emiteeritud aktsiate bilansilises väärtuses. Akts bilansiline väärtus on omakapitali kogusumma jagatud varem emitee ritud ja märgitud aktsiate arvuga.

Kontoklass 17 – Pikaajalised finantsinvesteeringud

171 – Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osadesse
172 – Pikaajalised nõuded tütar- ja emaettevõtetele

173 – Pikaajalised investeeringud sidusettevõtete aktsiatesse ja osadesse
174 – Pikaajalised nõuded sidusettevõtetele
175 – Pikaajalised portfelliinvesteeringud (aktsiatesse ja osadesse)
1761 – Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse
1762 – Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – diskonto
1763 – Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – hinnalisand
1767 – Pikaajaliste investeeringute püsiv allahindlus*
1768 – Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks
1769 – Muud pikaajalised investeeringud
177 – Rendileandja (liisija) pikaajalised nõuded kapitalirendi (liisingu) alal
178 – Mitmesugused muud pikaajalised nõuded
179 – Pikaajalised ostjatelt laekumata arved

Pikaajaliste finantsinvesteeringute arvestuse kontod 171, 173 ja 175. Pikaajalisteks finantsinvesteeringuteks on teiste ettevõtete aktsiate või osade ostmine nende pikaajalise hoidmise eesmärgil. Kui investeerija omab otseselt ja kaudselt teise ettevõtte hääleõiguslikest aktsiatest või osadest kokku üle 50%, on tegemist tema *tütarettevõttega* (tütarettevõttesse tehtud finantsinvesteeringud arvestatakse kontol 171); kui investeerija osa on teise ettevõtte hääleõiguslikest aktsiatest või osadest 20 kuni 50%, on tegemist tema *sidusettevõttega* (sidusettevõttesse tehtud finantsinvesteeringuid arvestatakse kontol 173); kui investeerija osa on teise ettevõtte hääleõiguslikest aktsiatest või osadest alla 20%, on tegemist tema *portfelliinvesteeringuga* (porfelliinvesteeringuid arvestatakse kontol 175). Lühiajaliseks hoidmiseks ostetud väärtpaberid arvestatakse käibevara hulgas (vt. kontod 117, 118, 1191).

Raamatupidamise seaduse § 28, lõige 2 kehtestab, et pikaajalisi finantsinvesteeringuid tütar- ja sidusettevõtetes tuleb arvestada *kapitaliosaluse (equity)* meetodil. Sel juhul investeerija raamatupidamises kontodel 171 ja 173 kirjendatud investeeringusummasid suurendatakse investeeringult saadud kasumi osaga (vähendatakse saadud kahjumi osaga) ning

* Vajadusel võib püsiva allahindluse kontrakontod avada pikaajaliste väärtpaberite liikide järgi. Kontot 171 „Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osadesse" tähistatakse siis 1711 ning selle kontrakonto oleks 1712 „Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osadesse – püsiv allahindlus". Analoogiliselt võidakse talitada ka kontode 173 ja 175 osas. Sel juhul kontot 1767 kasutatakse pikaajaliste võlakirjade püsiva allahindluse arvestuseks (1767 „Pikaajaliste võlakirjade püsiv allahindlus").

vähendatakse investeeringult tegelikult saadava dividendi summa. See kutsub esile investeeringusumma muutumise investeerija bilans

Näide tütarettevõttesse ja sidusettevõttesse tehtud finantsinvesteeringute arvestuse kohta kontodel 171 ja 173 kapitaliosaluse (equi meetodil.

Ettevõte „A" ostis 2 miljoni krooni eest 60% ettevõtte „X" hääl õiguslikke aktsiaid, millega „X" muutus „A" tütarettevõtteks. Tüta ettevõtte aasta puhaskasum oli tema kasumiaruande põhjal 200 tu krooni, millest dividendiks eraldati 80 tuh. krooni. Emaettevõtte „A osa on 60% tütarettevõtte aasta puhaskasumist ja 60% dividendist.

Emaettevõtte raamatupidamiskontodel toimub *tütarettevõttesse* teht finantsinvesteeringute arvestus järgmiselt:

1) aktsiate ost (pikaajaline finantsinvesteering ettevõttesse „X"). Tasu arvelduskontolt 2 milj. krooni

Deebet: konto 171 „Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osakutesse" 2 000 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" 2 000 000

2) emaettevõtte osa tütarettevõtte aastakasumist (60% 200 tuh. kroo nist) moodustab 120 tuh. krooni

Deebet: konto 171 „Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osakutesse" 120 000
Kreedit: konto 431 „Finantstulud tütarettevõtete aktsiatelt ja osakutelt" 120 000

3) emaettevõtte osa tütarettevõtte poolt makstavast dividendist (80 tuh kroonist 60%) moodustab 48 tuh. krooni

Deebet: konto 142 „Laekumata dividendid" 48 000
Kreedit: konto 171 „Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osakutesse" 48 000

4) dividendide laekumisel emaettevõtte arvelduskontole 48 tuh. kroon

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 48 000
Kreedit: konto 142 „Laekumata dividendid" 48 000

Nende tehingute tulemusena moodustab emaettevõtte pikaajaliste finantsinvesteeringute summa bilansi 8. osa real „Tütarettevõtete aktsiad või osakud" 2 072 000 krooni (2 000 000 + 120 000 – 48 000).

Analoogiliselt eeltoodule toimub ka *sidusettevõttesse* tehtud pikaajaliste finantsinvesteeringute arvestus kontol 173.

Pikaajaliste portfelliinvesteeringute arvestuse näide kontol 175.

Ettevõte „A" ostis pikaajalise investeeringuna 3% ettevõtte „Z" hääleõiguslikest aktsiatest ning maksis neist arvelduskontolt 500 tuh. krooni. Aruandeaastal arvestas „Z" talle dividendi 20 tuh. krooni. Antud juhul kasutatakse investeerija raamatupidamises nn. „kulumeetodit", kus investeeringusumma ei muutu saadud dividendi arvel.

Ettevõtte „A" raamatupidamises tehakse porfelliinvesteeringu puhul järgmised sissekanded:

1) aktsiate ost 500 tuh. krooni eest. Maksti arvelduskontolt

Deebet: konto 175 „Pikaajalised portfelliinvesteeringud (aktsiad ja osakud)" 500 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" 500 000

2) ettevõttele „A" arvestati dividendi 20 tuh. krooni

Deebet: konto 142 „Laekumata dividendid" 20 000
Kreedit: konto 4351 „Tulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt" 20 000

3) dividendi laekumine ettevõtte „A" arvelduskontole 20 tuh. krooni

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 20 000
Kreedit: konto 142 „Laekumata dividendid" 20 000

Pikaajalistesse võlakirjadesse tehtud finantsinvesteeringute arvestus kontodel 1761, 1762, 1763.

Võlakirjade arvestuses eristatakse võlakirja *ostuhinda* ja *nimiväärtust*. Nimiväärtus on võlakirjale märgitud summa, mis kuulub võlakirja emiteerija poolt tasumisele võlakirja lunastamise tähtpäeval.

Võlakirja intressimäär näitab, mitu protsenti võlakirja nimiväärtusest makstakse iga-aastast intressi. Võlakirja emiteerimise tingimuste kohaselt võidakse vastav osaintress välja maksta ka näiteks igas kvartalis, või igas poolaastas jne.

Kui võlakiri ostetakse nimiväärtuses, ei teki kasumit ega kahjumit. Kui võlakiri ostetakse odavamalt või kallimalt kui on nimiväärtus, tekib kasum või kahjum. See kasum (kahjum) kapitaliseeritakse ja kantakse intressituludesse (intressikuludesse) võrdsetes osades võlakirja tähtaja jooksul.

Märkus.

Kontodel 1761, 1762, 1763 arvestatakse investeeringud nii mittekonver-

dakse konverteeritavate võlakirjade arvestus eraldada kontodele 17 1765, 1766.

Näide 1. Ostetud võlakirja ostuhind võrdub nimiväärtusega.

1. Osteti nimiväärtuses 1 000 000 krooni pikaajalisi (tähtajaga 5 aas võlakirju. Võlakirjade väljalaske päev on 1. jaan. 199A aas tagasiostu tähtpäev 31. dets. 199E aastal. Intressimäär on 10% aa (nimiväärtusest), intressi makstakse iga aasta 31. detsembril 100 0 krooni. Ostu kuupäeval 1. jaan. 199A aastal tasuti arvelduskon 1 000 000 krooni. Antud näites võlakirjade ostuhind ühtub ne nimiväärtusega.

Deebet: konto 1761	„Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse	1 000 00
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	1 000 00

2. Arvestati intressi 31. dets. 199A aastal (samuti järgneval ne aastal) 100 000 krooni.

Deebet: konto 141	„Laekumata intress"	100 00
Kreedit: konto 437	„Intressitulud"	100 00

Märkus.

Intressi laekumisel arvelduskontole kirjendatakse: deebet 113 „Arveld konto" ja kreedit 141 „Laekumata intress"

199A aastaaruandes näidatakse:

a) bilansis – „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse" 1 000 0 krooni,

b) kasumiaruandes – „Intressitulud" 100 000 krooni.

3. Võlakirjade väljaandja teostas tagasiostu 31. dets. 199E aas võlakirja nimiväärtuses 1 000 000 krooni. Ühtlasi maksis ta viien aasta intressi 100 000 krooni. Arvelduskontole laekus 1 100 0 krooni.

Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	1 100 000
Kreedit: konto 1761	„Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse"	1 000 000
Kreedit: konto 437	„Intressitulud"	100 000

Näide 2. Võlakirjade ostuhind on nimiväärtusest madalam.

1. Osteti pikaajalisi (tähtajaga 5 aastat) võlakirju nimiväärtuses kokk

1 000 000 krooni, tegelik ostuhind 958 000 krooni oli 42 000 krooni nimiväärtusest madalam. Võlakirjade väljalaske päev 1. jaan. 199A aastal, tagasiostu tähtpäev 31. dets. 199E aastal. Intressimäär 10% aastas (nimiväärtusest), intressi makstakse iga aasta 31. detsembril 100 000 krooni. Ostu kuupäev on 1. jaan. 199A aastal, tasuti arvelduskontolt 958 000 krooni.

Deebet: konto 1761	„Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse"	1 000 000
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	958 000
Kreedit: konto 1762	„Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – diskonto"	42 000

2. Arvestati intressi 31. dets. 199A aastal 100 000 krooni. Investeeringu diskonto lineaarse amortiseerimisega kapitaliseeritakse ning kantakse intressitulu suurendamiseks ostmisel nimiväärtusest vähem makstud summast igal aastal 1/5 osa, mis moodustab 8 400 krooni (42 000 : 5). Seega moodustab investeerija intressitulu aastas kokku 108 400 krooni.

Deebet: konto 141	„Laekumata intress"	100 000
Deebet: konto 1762	„Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – diskonto"	8 400
Kreedit: konto 437	„Intressitulud"	108 400

Märkus.

Sama lausend koostatakse ka järgneval neljal aastal (aastate B, C, D ja E 31. dets.).

3. Intressi laekumisel arvelduskontole 31. dets 199A aastal kirjendatakse

Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	100 000
Kreedit: konto 141	„Laekumata intress"	100 000

199A aastaaruandes näidatakse:

a) bilansis – „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse" 966 400 krooni,

b) kasumiaruandes – „Intressitulud" 108 400 krooni.

4. 31. dets. 199E aastal arvestatab investeerija viienda aasta intressitulu võlakirjadest 108 400 krooni. Pärast seda on võlakirja diskonto amortiseeritud.

Deebet: konto 141 „Laekumata intress" 100 00
Deebet: konto 1762 „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – diskonto" 8 40
Kreedit: konto 437 „Intressitulud" 108 40

5. Võlakirjade väljaandja teostas tagasiostu 31. dets. 199E aa nimiväärtuses. Laekus arvelduskontole 1 000 000 kr. võlakirja ni väärtus ja viimase aasta intress 100 000 kr., kokku 1 100 000 kro

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 1 100 00
Kreedit: konto 1761 „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse" 1 000 00
Kreedit: konto 141 „Laekumata intress" 100 00

Näide 3. Võlakirja ostuhind on nimiväärtusest kõrgem.

1. Osteti pikaajalisi (tähtajaga 5 aastat) võlakirju nimiväärtuses ko 1 000 000 krooni, tegelik ostuhind 1 042 000 krooni oli 42 0 krooni nimiväärtusest kõrgem. Võlakirjade väljalaske päev 1. ja 199A aastal, tagasiostu tähtpäev 31. dets. 199E aastal. Intressim 10% aastas (nimiväärtusest), intressi makstakse iga aasta 31. de sembril 100 000 krooni. Ostu kuupäev on 1. jaan. 199A aastal, tas arvelduskontolt 1 042 000 krooni.

Deebet: konto 1761 „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse" 1 000 000
Deebet: konto 1763 „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – hinnalisand" 42 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" 1 042 000

2. Arvestati intressi 31. dets. 199A aastal 100 000 kr. Investeerin hinnalisandi lineaarse amortiseerimisega kantakse intressitulu vähe damiseks ostmisel nimiväärtusest rohkem makstud summast ig aastal maha 1/5 osa, mis moodustab 8 400 kr. (42 000 : 5). See moodustab investeerija intressitulu aastas kokku 91 600 krooni.

Deebet: konto 141 „Laekumata intress" 100 000
Kreedit: konto 437 „Intressitulud" 91 600
Kreedit: konto 1763 „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – hinnalisand" 8 400

Märkus.
Sama lausend koostatakse ka järgneval neljal aastal (aastate B, C, D ja E 31. dets.).

Intressi laekumisel arvelduskontole 31. dets. 199A aastal kirjendatakse

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 100 000
Kreedit: konto 141 „Laekumata intress" 100 000

199A aastaaruandes näidatakse:
a) bilansis – „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse" 1 033 600 krooni,
b) kasumiaruandes – „Intressitulud" 91 600 krooni.

31. dets. 199E aastal arvestatab investeerija viienda aasta intressitulu võlakirjadest 91 600 krooni. Pärast seda on võlakirja hinnalisand amortiseeritud.

Deebet: konto 141 „Laekumata intress" 100 000
Kreedit: konto 1763 „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse – hinnalisand" 8 400
Kreedit: konto 437 „Intressitulud" 91 600

Võlakirjade väljaandja teostas tagasiostu 31. dets. 199E aastal nimiväärtuses. Laekus arvelduskontole 1 000 000 krooni võlakirja nimiväärtus ja viimase aasta intress 100 000 kr., kokku 1 100 000 krooni.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 1 100 000
Kreedit: konto 1761 „Pikaajalised investeeringud võlakirjadesse" 1 000 000
Kreedit: konto 141 „Laekumata intress" 100 000

Pikaajaliste finantsinvesteeringute turuhinna püsiva languse arvestus kontol 1767.

Raamatupidamise seaduse § 28, lõige 1 kohustab, et pikaajalisi finantsinvesteeringuid tuleb hinnata alla, kui nende realiseerimismaksumus (bilansipäeva turuhind) on ***püsivalt*** langenud. Kui olukord muutub ja varem tehtud allahindamine ei ole enam õigustatud, tuleb pikaajalise finantsinvesteeringu maksumus tagasi korrigeerida, kuid mitte üle finantsinvesteeringu soetusmaksumuse.

Pikaajalise finantsinvesteeringute turuhinna muutused kajastatakse nii bilansis kui ka kasumiaruande finantskuludes (-tuludes). Ühtlasi näidatakse muutuste põhjused, summad ja arvutusmeetodid raamatupidamise aruande lisas 2.

Finantsinvesteeringute *allahindluse* summa kohta koostatakse lause

Deebet: konto 648 „Kahjum finantsinvesteeringute allahindlus

Kreedit: konto 1767 „Pikaajaliste finantsinvesteeringute püsiv allahindlus"

Allahinnatud finantsinvesteeringute maksumuse *tagasi korrigeerim* järgnevatel majandusaastatel koostatakse lausend:

Deebet: konto 1767 „Pikaajaliste finantsinvesteeringute püsiv allahindlus"

Kreedit: konto 439 „Muud finantstulud"

Kontol 1768 „Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks" arv tatakse investeeringuid teiste ettevõtete netoaktivate omandamise kui omandatud ettevõtted likvideeritakse ning nende vara (aktiva ja kohustused lülitatakse omandaja bilanssi.

Käesoleva probleemi käsitlemisel juhindutakse Raamatupidami Toimkonna juhendist „Äriühendluse arvestuse juhend" (RTL 1995, lk. 1849).

Investeeringud teise ettevõtte netoaktivate omandamiseks võidakse te järgmiselt: a) ostetakse teise ettevõtte netoaktivad, kusjuures om datud netoaktivate eest makstakse kas rahas või omandaja poolt emit ritud hääleõigusega aktsiatega; b) omandatakse teise ettevõtte hääl õigusega aktsiatest 100 %, kusjuures omandatud aktsiate eest mak takse kas rahas või omandaja poolt emiteeritud hääleõigusega akts tega.

Omandatud ettevõtte vara ja kohustuste lülitamist omandaja bilans arvestatakse ***ostumeetodil.***

Märkus.

Kui omandatud ettevõte jääb töötama omandaja tütarettevõttena, toim investeeringute arvestus ***kapitaliosaluse meetodil*** (vt. eespool konto 17 „Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osakutess arvestuse juhist ja näidet).

Ostumeetod koosneb järgmistest toimingutest.

1. *Omandatud vara (aktivate) ja ülevõetud kohustuste reaalväärtu kindlakstegemine*. Omandatud vara (aktivate) reaalväärtus on nend maksumus tehingu toimumise ajal normaalses äritegevuses kehtinu mõõdukates turuhindades (normaalseks äritegevuseks ei loeta nä teks pankrotivara oksjoneid jms.). *Omandatud netoaktivate reaal*

väärtuse saame, kui ostetud vara (aktivate) reaalväärtusest lahutame ostmisel ülevõetud kohustuste summa.

2. *Omandatud netoaktivate soetusmaksumuse arvutamine*. Soetusmaksumusse kuuluvad järgmised väljaminekud: omandatud netoaktivate (või omandatud 100% hääleõigusega aktsiapaki) ostuhind, omandamiseelsete ekspertiiside ja audiitorkontrolli tasu, lepingute vormistamise ja kinnitamise tasu, registreerimiskulud, aktsiate trükkimise ja emiteerimise kulud. Lisaks eeltooduile võib esineda veel muid ettevõtte omandamisega otseselt seotud väljaminekuid, mis lisatakse soetusmaksumusele.

Kui omandaja tasub ettevõtte netoaktivate ostu eest tema poolt emiteeritud hääleõigusega aktsiatega, on ostuhinnaks emiteeritud aktsiate maksumus turuhinnas. Turuhinna määramise aluseks on aktsiabörsi noteering (mitte nimiväärtus). Kui omandaja aktsiaid vabal turul ei vahendata, võetakse omandatud netoaktivad arvele omandaja poolt emiteeritud aktsiate bilansilises väärtuses. Emiteeritud aktsia bilansiline väärtus on omakapitali summa jagatud varem emiteeritud ja märgitud aktsiate üldarvuga. Omandaja poolt rahas juurdemakstud summa tõstab ostuhinda, müüja poolt juurdemakstud summa vähendab ostuhinda.

Märkus.

Soetusmaksumuse määramise reeglite kohta vt. Raamatupidamise Toimkonna juhendit „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, 46, lk.1555).

3. *Firmaväärtuse arvutamine*. Selleks tuleb omandatud netoaktivate soetusmaksumusest (vt. punkt 2) lahutada nende reaalväärtus (vt. punkt 1). Võib esineda kas positiivne firmaväärtus (soetusmaksumus on suurem omandatud netoaktivate reaalväärtusest) või negatiivne firmaväärtus (soetusmaksumus on väiksem omandatud netoaktivate reaalväärtusest).

Positiivne firmaväärtuse summa näidatakse omandaja bilansis immateriaalse põhivara eraldi kirjel.

Negatiivset firmaväärtust omandaja bilansis üldreeglina ei kajastata. Negatiivse firmaväärtuse summas tuleb proportsionaalselt vähendada omandaja bilansis arvelevõetavate mittemonetaarsete varaobjektide (eelkõige põhivara, siis varude) reaalväärtust, mis arvutati punktis 1. Erandjuhul, kui kogu negatiivset firmaväärtust ei saa eeltoodud varaobjektide reaalväärtuse vähendamisega elimineerida, kajasta-

takse negatiivse firmaväärtuse jääk konto 2583 „Negatiivne fir väärtus" kreeditis (näidatakse bilansi passiva rühmas 21 juu lisatud kirjel „Negatiivne firmaväärtus"), mis kantakse omand tuludesse kuni 5 aasta jooksul. Siit tuleneb, et ***omandaja bila (ja raamatupidamisregistritesse) arvelevõetavate netoaktivate m sumuse kogusumma ei saa ületada nende soetusmaksumuse su mat.***

4. *Koostatakse lausend(id) omandatud netoaktivate soetusmaksumu kuuluvate väljaminekute kohta, mille põhjal tehakse sissekan omandaja raamatupidamisregistrites:*

   Deebet: konto 1768 „Investeeringud teiste ettevõtete omandamise
   Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto"

   Märkus.

   Lühiajalise võla summas krediteeritakse kontot 238 „Muud lühiajali kohustused". Pikaajalise järelmaksu puhul võlasummas krediteerita kontot 2552 „Pikaajalised võlad ettevõtete omandamisest". Pikaajali laenud, mis kantakse panga poolt vahetult müüja kontole, kirjendata konto 253 „Pikaajalised pangalaenud" kreeditis. Kui omandaja tasub te poolt täiendavalt emiteeritud hääleõigusega aktsiatega, krediteerita nende nominaalväärtuses kontot 261 „Aktsiakapital nominaalväärtuses" ülekursiga kontot 262 „Ažio". Kui omandaja tasub tresooraktsiate krediteeritakse nende soetusmaksumuses kontot 269 „Tresooraktsiad" ni nende turuhinna ja soetusmaksumuse vahega kontot 262 „Ažio" (k turuhind on soetusmaksumusest madalam, siis vahega debiteeritakse kon 262 „Ažio").

5. *Omandatud vara, positiivne firmaväärtus ja ülevõetud kohustus lülitatakse omandaja bilanssi.* Selleks koostatakse lausend rea väärtuses hinnatud vara (negatiivse firmaväärtuse korral: negatiiv firmaväärtusega korrigeeritud reaalväärtuses hinnatud vara), pos tiivse firmaväärtuse ja ülevõetud kohustuste arvelevõtmiseks ni tehakse sissekanded omandaja raamatupidamisregistrites:

   Deebet: kontod, millel võetakse arvele omandatud vara
   Deebet: konto 198 „Firmaväärtus"
   Kreedit: kontod, millel võetakse arvele omandatud ettevõttelt ülevõetud kohustused
   Kreedit: konto 1768 „Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks"

...lle lausendiga suletakse kontol 1768 investeeringud antud ette-...tte omandamiseks.

...Omandaja bilansist ja raamatupidamisregistritest tuleb välistada ...mandaja ja omandatud ettevõtte vastastikused nõuded ja kohus-...used ning vastastikused finantsinvesteeringud.

Vastastikuste nõuete ja kohustuste elimineerimiseks tuleb koostada lausend, millega vastastikuste nõuete kontosid krediteeritakse ning vastastikuste kohustuste kontosid debiteeritakse.

Vastastikuste finantsinvesteeringute elimineerimiseks talitatakse järgmiselt:

a) omandaja finantsinvesteeringud omandatud ettevõtte aktsiatesse (osadesse) lisatakse omandaja firmaväärtuse summale lausendiga:
   Deebet: konto 198 „Firmaväärtus"
   Kreedit: konto(d), kus omandaja arvestas finantsinvesteeringuid omandatud ettevõtte aktsiatesse (osadesse);

b) omandatud ettevõtte finantsinvesteering omandaja aktsiatesse (osadesse) võetakse arvele omandaja bilansis tresooraktsiatena (oma osadena):
   Deebet: konto 269 „Tresooraktsiad"
   (konto 269 „Oma osad"– osaühingus)
   Kreedit: konto(d), kus omandatud ettevõte arvestas finantsinvesteeringuid omandaja aktsiatesse (osadesse).

Näide teise ettevõtte netoaktivate omandamiseks tehtud investeeringute arvestuse kohta (omandatud ettevõte likvideeritakse ning tema vara (aktivad) ja kohustused lülitatakse omandaja bilanssi).

Ettevõte „B" ostis ettevõtte „Y" netovara, makstes sellest arvelduskontolt 1 000 000 krooni. Ostulepingu kohaselt „B" omandab kõik ettevõtte „Y" aktivad ja kohustused. Juristidele makstud arvelduskontolt ostulepingu vormistamise tasu 10 000 krooni.

Ettevõtte „Y" (ostetud ettevõtte) bilanss oli ostumomendil järgmine.

AKTIVA:		PASSIVA:	
nõuded ostjatele	400 000	võlg hankijatele	250 000
kaubavarud	500 000	pikaajaline pangalaen	350 000
põhivara (jääkväärtuses)	600 000	aktsiakapital	800 000
		kasum	100 000
Kokku	1 500 000	Kokku	1 500 000

Märkus.
Bilansikirjed kajastasid varade ja kohustuste reaalväärtust. Ostetud n varade (varade kogumaksumus miinus ülevõetud kohustused) reaalvää summa on 900 000 krooni (1 500 000 – 600 000) ja positiivne firmavä on 110 000 krooni (1 010 000 – 900 000).

Omandaja raamatupidamises koostatakse järgmised lausendid:

1) juristidele makstud arvelduskontolt ostulepingu vormistamise e 10 000 krooni

Deebet: konto 1768	„Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks"	10 00
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	10 00

2) arvelduskontolt makstud ettevõtte „Y" ostuhind 1 000 000 kroo

Deebet: konto 1768	„Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks"	1 000 00
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	1 000 00

3) võetakse arvele ostja bilanssi: ostetud vara (reaalväärtuses), fir väärtus ja ülevõetud kohustused (reaalväärtuses). Suletakse invest ringukonto.

Deebet: konto 122	„Ostjatelt laekumata arved"	400 00
Deebet: konto 167	„Ostetud kaubad müügiks"	500 00
Deebet: konto 1821	„Hooned ja ehitised"	600 00
Deebet: konto 198	„Firmaväärtus (*goodwill*)"	110 00
Kreedit: konto 231	„Arveldused hankijatega"	250 00
Kreedit: konto 253	„Pikaajalised pangalaenud"	350 00
Kreedit: konto 1768	„Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks"	1 010 00

Märkus.
Ostetud põhivara võetakse ostja bilanssi jääkväärtuses (reaalväärtuses).

Konto 177 „Rendileandja (liisija) pikaajalised nõuded kapitalire (liisingu) alal"

Näide 1. Kui kapitalirendi (liisingu) objektiks on ettevõtte <u>omatood</u> <u>või ostetud kaubad</u>, toimub rendileandjal (liisijal) arvestus järgmis (näide ei kehti rendileandja (liisija) oma põhivara kapitalirendi (liisi gu) korral).

Ettevõte andis kapitalirendi (liisingu) lepingu korras välja kaupa (ost tud masinaid) soetusmaksumuses 90 000 kr, rendiväärtusega (rend

lepingu nõudesummas) 100 000 kr. Intress on 15% aastas. Rendiperiood on 4 aastat. Rentnik tasub rendimaksed annuiteedina iga aasta lõpus. Annuiteedisumma 35 000 kr. sisaldab nõude (100 000 kr.) kustutuse summa ja intressisumma aasta alguse nõudejäägilt. *Rendiperioodi lõpuks on kapitalirendi nõue tasutud ning masinad muutuvad rentniku omandiks.* Rahandusministri määruse 74 (31.03.94) kohaselt peab kapitalirendi lepingu lisana olema kapitalirendi maksete tasumise graafik kapitalirendi perioodil. Eeltoodud andmetel on see graafik esimesel aastal järgmine:

nõude algsaldo	100 000	
intress 15% algsaldost	15 000	(sealhulgas 8% ületav osa on 7 000)
nõude kustutus	20 000	(annuiteet 35 000 – intress 15 000)
käibemaks	4 860	(0,18 x (20 000 + 7 000))*
nõude saldo aasta lõpuks	80 000	

Rendileandja (liisija) koostab kapitalirendi (liisingu) korras väljastatud kauba kohta kaks lausendit:

1. Kauba mahakandmine soetusmaksumuses 90 000 krooni

Deebet: konto 726	„Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulud"	90 000
Kreedit: konto 167	„Ostetud kaubad müügiks"	90 000

2. Kauba rendiväärtuse 100 000 krooni kandmine rendileandja (liisija) pikaajaliseks nõudeks

Deebet: konto 177	„Rendileandja (liisija) pikaajalised nõuded kapitalirendi (liisingu) alal"	100 000
Kreedit: konto 319	„Tulud ostetud kauba müügist kapitalirendi (liisingu) korras"	100 000

Aasta annuiteedisumma on 35 000 krooni. Esimesel aastal läheb sellest nõude kustutuseks 20 000 krooni ja intressiks 15 000 krooni.

Intressi (15%) jaotus käibemaksuga maksustamisel: 8% , s.o. 8 000 krooni ei maksustata, 7%, s.o. 7 000 krooni maksustatakse). Käibemaks 18 % arvutatakse järgmistelt summadelt:

– nõude kustutuse 20 000 kroonilt	3 600 krooni
– intressi 8% määra ületavalt osalt, 7 000 kroonilt	1 260 krooni
Kokku	4 860 krooni

* Raamatu kirjutamise ajal 1995.a. maksustati käibemaksuga nõude kustutussummat lepingus ettenähtud laekumisperioodil; samuti 8% ületavat intressi osa (rahandusministri määrus 74,

Kokku moodustab esimesel aastal aastamakse 39 860 krooni (annui 35 000 + käibemaks 4 860). Selle summa laekumisel rendilea (liisija) arvelduskontole koostab ta järgmise lausendi:

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto"	39 86
Kreedit:	konto 177	„Rendileandja (liisija) pikaajalised nõuded kapitalirendi (liisingu) alal"	20 00
Kreedit:	konto 437	„Intressitulud" 15 000	
Kreedit:	konto 221	„Käibemaks" 4 860*	

Analoogiliselt toimub ka kapitalirendi (liisingu) korras väljast *omatoodangu* arvestus. Rendiväärtuse summas krediteeritakse sel ju kontot 329 „Tulud omatoodangu müügist kapitalirendi (liisingu) k ras".

Näide 2. Ettevõte andis kapitalirendi (liisingu) lepingu korras vä temal põhivarana arvel olevaid masinaid soetusmaksumuses 140 0 krooni, masinate kulum on 50 000 kr. (jääkväärtus 90 000 kr.), ren väärtusega (rendilepingu nõudesumma) 100 000 krooni. Intress on 1 aastas. Rendiperiood on 4 aastat. Rentnik tasub rendimaksed ann teedina iga aasta lõpus. Annuiteedisumma sisaldab nõude (100 0 krooni) kustutuse summa ja intressisumma aasta alguse nõudejääg *Rendiperioodi lõpuks on kapitalirendi nõue tasutud ning masin muutuvad rentniku omandiks.*

Rahandusministri määruse 74 (31.03.94) kohaselt peab kapitaliren lepingu lisana olema kapitalirendi maksete tasumise graafik kapita rendi perioodil. Eeltoodud andmetel oleks see graafik esimesel aas järgmine:

nõude algsaldo	100 000	
intress 15% algsaldost	15 000	(sealhulgas 8% ületav osa on 7 00
nõude kustutus	20 000	(annuiteet 35 000 – intress 15 00
käibemaks	4860	(0,18 x (20 000 + 7 000))
nõude saldo aasta lõpuks	80 000	

Märkus.

Raamatu kirjutamise ajal 1995.a. maksustati käibemaksuga nõude kustutu summat lepingus ettenähtud laekumisperioodil, samuti 8% ületavat intres

* Kui maksed ei laeku graafikus ettenähtud ajaks, peab rendileandja (liisija) *käibemak* arvestama maksegraafiku kohaselt, sõltumata raha tegelikust laekumisest. Sel juh käibemaksu summas debiteeritakse kontot 138 „Rentnikelt (liisinguvõtjatelt) tähtajak laekumata käibemaksu nõue" ja krediteeritakse kontot 221 „Käibemaks". Käibemak summa hilisemal laekumisel rentnikult (liisinguvõtjalt) kontot 138 krediteeritak

sa (rahandusministri määrus 74, 31.03.1994).

Rendileandja (liisija) koostab kapitalirendi (liisingu) korras rentnikule üleantud põhivara kohta järgmised lausendid:

1. Põhivara mahakandmine soetusmaksumuses 140 000 krooni, kulum 50 000 krooni

Deebet:	konto 413	„Masinate ja seadmete müük ja mahakandmine"	90 000
Deebet:	konto 1832	„Masinate ja seadmete kulum"	50 000
Kreedit:	konto 1831	„Masinad ja seadmed"	140 000

2. Rendiväärtuse 100 000 krooni kandmine rendileandja (liisija) pikaajaliseks nõudeks

Deebet:	konto 177	„Rendileandja (liisija) pikaajalised nõuded kapitalirendi (liisingu) alal"	100 000
Kreedit:	konto 413	„Masinate ja seadmete müük ja mahakandmine"	100 000

3. Likvideerimiskonto 413 sulgemine, kreeditsaldo 10 000 krooni ülekanne muudesse ärituludesse

Kreedit:	428	„Kasum põhivara müügist ja mahakandmisest"	10 000
Deebet:	konto 413	„Masinate ja seadmete müük ja mahakandmine"	10 000

4. Aasta annuiteedisumma on 35 000 krooni. Esimesel aastal läheb sellest nõude kustutuseks 20 000 krooni ja intressiks 15 000 krooni. Käibemaksu summa on 4 860 krooni. Kokku esimesel aastal on rendileandjal (liisijal) saadav summa 39 860 krooni (35 000 + 4860). Selle summa laekumisel rendileandja (liisija) arvelduskontole koostab ta järgmise lausendi:

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto"	39 860
Kreedit:	konto 177	„Rendileandja (liisija) pikaajalised nõuded kapitalirendi (liisingu) alal"	20 000
Kreedit:	konto 437	„Intressitulud"	15 000
Kreedit:	konto 221	„Käibemaks"	4 860*

* Kui maksed ei laeku graafikus ettenähtud ajaks, tuleb *käibemaksu* arvestada maksegraafiku kohaselt, sõltumata raha tegelikust laekumisest. Sel juhul debiteeritakse kontot 138 „Rentnikelt (liisinguvõtjatelt) tähtajaks laekumata käibemaksu nõue" ja krediteeritakse kontot 221 „Käibemaks". Käibemaksu summa hilisemal laekumisel rentnikult (liisinguvõtjalt) kontot 138 krediteeritakse.

Kontol 178 „Mitmesugused muud pikaajalised nõuded" arvestat väljaantud pikaajalisi laene, mille tasumistähtaeg on aastabilansi k päevast lugedes ülejärgmisel ja sellele järgnevatel aastatel. Näi ettevõtte majandusaasta ühtub kalendriaastaga. Sel juhul 199A kal riaastal on kõik need nõuded, mis peaks laekuma 199A ja 199B kal riaastate jooksul, on jooksvas arvestuses lühiajalised. Nõuded, m laekumine on ette nähtud 199C kalendriaastal ja hiljem, on jook arvestuses pikaajalised.

Kontol 179 „Pikaajalised ostjatelt laekumata arved" arvestat ostjatele esitatud arveid, mille tasumistähtaeg on aastabilansi k päevast lugedes ülejärgmisel ja sellele järgnevatel aastatel. Näit ettevõtte majandusaasta ühtub kalendriaastaga. Sel juhul 199A kale riaastal on kõik need nõuded, mis peaks laekuma 199A ja 199B kale riaastate jooksul, on jooksvas arvestuses lühiajalised. Nõuded, mi laekumine on ette nähtud 199C kalendriaastal ja hiljem, on jooksv arvestuses pikaajalised.

Bilansi 8. rühmas tuleb kontoklassi 17 kontode saldode andme formeerida seitse kirjet:

- *„Tütarettevõtete aktsiad või osakud"* (konto 171 deebetsaldo)*,
- *„Pikaajalised nõuded tütar- ja emaettevõtetele"* (konto 172 deeb saldo),
- *„Sidusettevõtete aktsiad või osakud"* (konto 173 deebetsaldo)*,
- *„Pikaajalised nõuded sidusettevõtetele"* (konto 174 deebetsaldo),
- *„Muud aktsiad, osakud ja võlatähed"* (kontode 175, 1761, 1763, 1768, 1769 deebetsaldode summa miinus konto 1762 kreeditsaldo)*
- *„Mitmesugused pikaajalised nõuded"* (kontode 177, 178 deebet- saldode summa),
- *„Pikaajalised ostjatelt laekumata arved"* (konto 179 deebetsaldo).

Märkus.

Pikaajaliste nõuete see osa, mis laekub järgmisel aastal, näidatakse aast bilansis käibevara hulgas. Need summad kantakse aastabilansi koostamise kontoklassi 17 kontode kreeditist üle kontoklassi 13 vastavanimelis kontode deebetisse.

* Kontrakonto 1767 kreeditsaldoga (väärtpaberite turuhinna püsiva languse summag vähendatakse bilansi koostamisel nende investeeringuliikide saldot (vastavalt kontodel 17 173, 175, 1761), millel esines väärtuse püsiv langus.

Kontoklass 18 – Materiaalne põhivara

- 1801 – Maa
- 1811 – Maarajatised
- 1812 – Maarajatiste kulum
- 1821 – Hooned ja ehitised
- 1822 – Hoonete ja ehitiste kulum
- 1831 – Masinad ja seadmed
- 1832 – Masinate ja seadmete kulum
- 1841 – Transpordivahendid
- 1842 – Transpordivahendite kulum
- 185 – vaba, kasutatakse vajadusel
- 1861 – Muu põhivara (inventar, tööriistad ja sisseseade)
- 1862 – Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade) kulum
- 187 – Kapitalirendi (liisingu) abil soetatud põhivara enne võlakohustuste täielikku tasumist
- 1881 – Hoonete ja ehitiste ostukulud
- 1882 – Ehitusorganisatsioonidelt tellitud hoonete ja ehitiste soetuskulud
- 1883 – Lõpetamata omaehituste kulud
- 1884 – Masinate ja seadmete soetuskulud
- 1885 – Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade) soetuskulud
- 189 – Ettemaksed materiaalse põhivara eest

Konto 185 on vaba. Seda võib kasutada näiteks laevade jne. arvestuseks jne.

Kontol 187 kasutatakse kapitalirendi (liisingu) abil soetatud põhivara objektide arvestuseks kuni nende lõpliku väljaostuni (kohustuste täielikku tasumiseni). Pärast lõplikku väljaostu (võlakohustuste täielikku tasumist) viiakse need objektid sealt üle vastava põhivara liigi kontole. Kui siia kuulub palju eriliigilisi vahendeid, võib liigendamiseks kasutada koodi 4. järku (1871 – hooned, 1872 – masinad ja seadmed jne.).

Kontod 1881, 1882, 1883, 1884 ja 1885 on ette nähtud põhivara soetuskulude koondamiseks ja soetatud põhivara objektide soetusmaksumuse kalkuleerimiseks. Lõpetatud objektide soetusmaksumus kantakse siit üle vastava põhivara liigi kontole. Põhivara soetuskulude kontode kasutuselevõtt tuleneb vajadusest omada infot aruandeperioodil tehtud põhivara liikide soetuskulude kohta ilma täiendavaid väljavõtteid tegemata. Kui ettevõttes on põhivara ostukäive väike, võib ostetud

põhivara kirjendada vahetult vastavale põhivara kontole (näiteks m nate ja seadmete ost kantakse konto 1831 „Masinad ja seadm deebetisse ja konto 113 „Arvelduskonto" kreeditisse, või lühiaja võla korral konto 231 „Arveldused hankijatega" kreeditisse, või pi ajalise võla korral konto 2551 „Pikaajalised võlad hankijatele" kr ditisse).

Märkused

1. Raamatupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 19 46, lk. 1555) kehtestab, et *kingitusena (tasuta) saadud põhivara võet arvele 0-(null-)soetusmaksumusega.* Sel juhul debiteeritakse 0-summ vastavat põhivara kontot ning krediteeritakse 0-summaga kontot „Annetatud kapital". Kui kingitud vara müüakse edasi, kajastatakse müü hinda realiseerimiskasumina.
2. Vara *üleandmist ja vastuvõtmist riigivara ümberstruktureerimise käi kehtivate õigusaktide alusel kajastatakse bilansilises maksumuses va võtja ja üleandja raamatupidamises.*

Näide. Riigiettevõte XX annab põhivara üle munitsipaalettevõttele Y Põhivara (hoone) soetusmaksumus riigiettevõtte bilansis oli 200 0 krooni, akumuleeritud kulum 150 000 krooni, jääkmaksumus 50 0 krooni.

Vastuvõtja ettevõte YY koostab põhivara (hoone) vastuvõtmisel la sendi saadud vara jääkmaksumuses:

Deebet: konto 1821 „Hooned ja ehitised"	50 000
Kreedit: konto 263 „Annetatud kapital"	50 000

Üleandja ettevõte XX koostab põhivara (hoone) üleandmisel lausen

Deebet: konto 263 „Annetatud kapital"	50 000
Deebet: konto 1822 „Hoonete ja ehitiste kulum"	150 000
Kreedit: konto 1821 „Hooned ja ehitised"	200 000

Põhivara definitsioon ja selle rakendused praktikas.

Raamatupidamise seaduse § 27, lõige 1 defineerib põhivara kui „ vara, mida kasutatakse pikema ajavahemiku jooksul, tavaliselt rohke kui 1 aasta. Kõik muu vara on käibevara." Põhivara piiride määra lemine konkreetses ettevõttes toimub ettevõtte enda poolt ja fiksee takse tema raamatupidamise sise-eeskirjades (raamatupidamise seadu § 16, lõige 1).

Põhivara amortiseeritakse (kantakse kuludesse) selle kasuliku tööe

ksul (raamatupidamise seaduse § 30). Kuid § 30 rakendamisel võib htuda olulisuse printsiibist (raamatupidamise seaduse § 5, punkt 10), s lubab väheolulisi objekte arvestada lihtsustatud viisil. Lähtudes lisuse printsiibist võib varaobjektid, mida majandustegevuses kasutakse küll pikemalt kui 1 aasta, kuid mille väärtus on väike (nn. heväärtuslikud objektid) kanda raamatupidamises kuludesse nende tamisel 100%-liselt. Selleks peab raamatupidamiskohustuslane oma matupidamise sise-eeskirjades kehtestama lihtsustatult arvestatavate jektide väärtuse ülempiiri. See ülempiir võib erineda ettevõtteti. lempiir näidatakse aastaaruande lisas 4.

Märkus.

Mitmest esemest koosneva kompleksi kogumaksumuse (sõltumata sinna kuuluvate üksikobjektide väärtusest) võib kapitaliseerida ühe objektina ja amortiseerida tavalises korras.

Maa ja maarajatiste soetamise arvestus

Maa on piiramatu kasutuseaga põhivara. Omandatud (ostetud) maa etakse arvele tegelikus soetusmaksumuses (ostuhinnas). Maa ostuhind koosneb maa eest väljamakstavast summast, maa ostja poolt levõetud ostetud maaga seotud võlgadest (näiteks eelmise omaniku poolt tasumata maa ostuvõlg, eelmise omaniku poolt tasumata maamaksud), notarile jt. makstud ostu juriidilise vormistamise tasust, ostetud maal asuvate, kuid kavandatud maakasutusele mittevastavate ja seetõttu lammutamisele kuuluvate hoonete maksumusest (miinus lammutamisel tagastuvad netotulud), ostetud maal olevate tehnovõrkude eest omavalitsusele makstavatest summadest.

Asjaõiguses käsitletakse maad koos seal asuvate hoonetega ja maarajatistega ühtse kinnisvaraobjektina. Ka omanikule kuuluvate maarajatistega ühtse kinnisvaraobjektina. Ka bilansis näidatakse maa, hooned ja maarajatised ühise summana bilansikirjel „Maa ja ehitised". Kuid jooksvas raamatupidamises arvestatakse maad kontol 1801 „Maa", maarajatisi (maa all ja peal asuvad sõiduteed, parklad, tarad, valgustussüsteemid, maaparandus, kuivendus- ja niisutussüsteemid, vee- ja kanalisatsioonitorustikud jms.) arvestatakse kontol 1811 „Maarajatised" ning hooneid ja ehitisi kontol 1821 „Hooned ja ehitised" .

Jooksvas arvestuses maa, maarajatiste ja hoonete eraldamine omaette kontodele on tingitud sellest, et maa kui piiramatu kasutuseaga põhivara soetusmaksumust ei amortiseerita. Küll aga arvestatakse amorti-

satsiooni nii hoonetel kui ka maarajatistel, mis on piiratud kasutuse põhivara.

Maast ja ja seal asuvatest hoonetest (kui hooned ei kuulu maa kasu selevõtul lammutamisele) ning maarajatistest koosneva kinnisva ostmisel ühtse üldsumma eest tuleb ostja raamatupidamises era arvutada soetusmaksumus maale, maarajatistele ja hoonetele. Selle kasutatakse eksperthinnanguid. Näiteks kui maast ja seal asuvat hoonetest koosneva kinnisvara ostuhind on kokku 1 000 000 kr. ni ekspertide hinnangul moodustas maa hind 40%, siis maa maksumus võetakse 400 000 kr. ning hoonete maksumuseks 600 000 krooni.

Ostetud maa, mille eest tasuti arveldusarvelt, võetakse soetusma sumuses arvele lausendiga:

Deebet: konto 1801 „Maa"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto"

Märkus.

Kui maa osteti kas täielikult või osaliselt pikaajalise võla arvel, si krediteeritakse võla summas kontot 2551 „Pikaajalised võlad hankijate

Ostetud maarajatised, mille eest tasuti arvelduskontolt, võetakse soetu maksumuses arvele lausendiga:

Deebet: konto 1811 „Maarajatised"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto"

Märkus.

Kui maarajatised osteti kas täielikult või osaliselt pikaajalise võla arve siis krediteeritakse võla summas kontot 2551 „Pikaajalised võlad hank jatele „ (lühiajalise ostuvõla korral krediteeritakse kontot 231 „Arveldus hankijatega").

Hoonete ja ehitiste soetamise arvestus

Ostetud hooned ja ehitised võetakse raamatupidamises arvele soetu maksumuses, mis moodustub ostuhinnast ning sellele lisanduva rekonstrueerimisväljaminekutest. Raamatupidamise seaduse § 29, lõig 5 kohaselt rekonstrueerimisväljaminekuteks loetakse ainult need, mi oluliselt pikendavad vara kasulikku tööiga, suurendavad tootmis potentsiaali, tõstavad toodangu kvaliteeti või vähendavad tootmis kulusid.

Hoone (ehitise) ostuhind koosneb: hoone (ehitise) eest makstava summast, ostetud hoonega (ehitisega) ülevõetud võlast, ostu vahen

davale kinnisvarafirmale makstud vahendustasust, notarile jt. makstud ning juriidilise vormistamise tasudest.

Ehituse puhul moodustub hoone (ehitise) soetusmaksumus projekteerimiskuludest, ehitusorganisatsioonile lepingu kohaselt makstavast summast või omaehituse tegelikest ehituskuludest.

Raamatupidamise seaduse § 29, lõige 6 määrab, et omaehituse korral arvevõtte üldhaldus- ja muid samalaadseid üldkulusid ei arvata põhivara soetusmaksumusse.

Rahvusvahelise praktika kohaselt võib ehituse soetusmaksumusse arvata ka ehituslaenu (-võla) intressikulud, kuid ainult arvestusperioodidel alates ehitustegevuse algusest kuni valmisehituse vastuvõtmiseni. See tingimus kehtib nii omaehituse kui ka ehitusorganisatsioonilt tellitud objektide osas. Sel juhul tuuakse aastaaruande lisas nr. 4 intressisummad eraldi iga objekti kohta.

Ostetud hoone (ehitise) soetuskulud võetakse arvele lausendiga:

Deebet: konto 1881 „Hoonete ja ehitiste ostukulud"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" (lühiajalise võla korral kreedit konto 231 „Arveldused hankijatega", pikaajalise võla korral kreedit konto 2551 „Pikaajalised võlad hankijatele")

Ostetud hoone (ehitis) võetakse põhivarana arvele kontol 1881 „Hoonete ja ehitiste ostukulud" kalkuleeritud soetamismaksumuses lausendiga:

Deebet: konto 1821 „Hooned ja ehitised"
Kreedit: konto 1881 „Hoonete ja ehitiste ostukulud"

Ehitusorganisatsioonilt tellitud, samuti omaehitusena valmivate ehitiste ja hoonete soetuskulud kogutakse vastavalt konto 1882 „Ehitusorganisatsioonidelt tellitud hoonete ja ehitiste soetuskulud" deebetis või konto 1883 „Lõpetamata omaehituste kulud" deebetis. Ehitustööde lõpetamisel ja objektide arvelevõtmisel põhivarana koostatakse soetuskulude summas lausend:

Deebet: konto 1821 „Hooned ja ehitised"
Kreedit: konto 1882 „Ehitusorganisatsioonidelt tellitud ehitiste soetuskulud" või
konto 1883 „Lõpetamata omaehitused"

Masinate ja seadmete soetamise arvestus.

Masinad ja seadmed on piiratud kasutuseaga põhivara objektid ni võetakse arvele soetusmaksumuses, mis koosneb vara ostuhinn hankija arve põhjal ja kasutuselevõttu võimaldavatest kuludest (raa tupidamise seaduse § 29, lõige 3). Kasutuselevõttu võimaldava kuludeks on kohaleveo kulud, montaažikulud, katsetuskulud jm. Ka tuselevõttu võimaldavate kulude hulka ei kuulu vana seadmesti mille asemele uued seadmed paigaldatakse, demonteerimiskulud. D monteerimiskulud arvatakse põhivara mahakandmise kuludesse.

Raamatupidamise seaduse § 29, lõige 4 määrab, et ettevõttes o tarbeks valmistatud masinad, seadmed ja muu põhivara võetakse r matupidamises arvele nende tootmisomahinnas (otsekulud + tootm üldkulud samal tasemel kui muul toodangul). § 29, lõige 6 määrab, üldhaldus- ja muid samalaadseid üldkulusid ei arvata põhivara soet maksumusse.

Ostetud masinate ja seadmete soetuskulud (ostuhind, kohaleveokul montaažikulud jms.) kirjendatakse konto 1884 „Masinate ja seadm soetuskulud" deebetisse:

Deebet: konto 1884 „Masinate ja seadmete soetuskulud"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" või lühiajalise võla korral
konto 231 „Arveldused hankijatega" või pikaajalise võl korral
konto 2551 „Pikaajalised võlad hankijatele" kreeditisse)

Ostetud masinad ja seadmed võetakse põhivarana arvele nende soet maksumuses (koos kohaleveo- ja montaažikuludega):

Deebet: konto 1831 „Masinad ja seadmed"
Kreedit: konto 1884 „Masinate ja seadmete soetuskulud"

Ettevõttes oma tarbeks valmistatud masinate ja seadmete maksum nende tegelikus tootmisomahinnas kirjendatakse:

Deebet: konto 1884 „Masinate ja seadmete soetuskulud"
Kreedit: konto 722 „Tootmiskulude koondkonto"

Põhivarana arvelevõtmisel koostatakse konto 1884 deebetisse kant omavalmistatud masinate ja seadmete soetuskulude põhjal lausend:

Deebet: konto 1831 „Masinad ja seadmed"
Kreedit: konto 1884 „Masinate ja seadmete soetuskulud"

Muu inventari, tööriistade ja sisseseade soetamise arvestus

Soetuskulud kirjendatakse konto 1885 „Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade) soetuskulud" deebetisse. Esemed võetakse põhivarana arvele soetusmaksumuses konto 1861 „Muu põhivara (inventar, tööriistad ja sisseseade)" deebetis, krediteerides kontot 1885 „Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade soetuskulud". Arvestuskäik on analoogiline masinate ja seadmete soetamise arvestusele.

Ettemaksed ehitusettevõtetele ja materiaalse põhivara hankijatele

Kontol 1881 ei näidata ehitusettevõttele enne ehituse alustamist tehtud ettemakseid. Ettemaksed arvestatakse konto 189 „ Ettemaksed materiaalse põhivara eest" deebetis. Sellel kontol arvestatakse ka hankijatele tehtud ettemaksed muu põhivara eest. Ettemaksed peetakse kinni ehitusettevõtete ja hankijate arvete tasumisel.

Põhivara amortisatsiooni arvestus

Maarajatiste, ehitiste ja hoonete amortisatsiooni arvestatakse lausendiga:

Deebet: konto 531 „Hoonete ja ehitiste amortisatsioonikulud"
Kreedit: konto 1812 „Maarajatiste kulum"
Kreedit: konto 1822 „Hoonete ja ehitiste kulum"

Masinate ja seadmete amortisatsiooni arvestatakse lausendiga:

Deebet: konto 532 „Masinate ja seadmete amortisatsioonikulud"
Kreedit: konto 1832 „Masinate ja seadmete kulum"

Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade) amortisatsiooni arvestatakse lausendiga:

Deebet: konto 533 „Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade) amortisatsioonikulud"
Kreedit: konto 1862 „Muu põhivara (inventari, tööriistade ja sisseseade) kulum"

Näide põhivara soetamise kohta kapitalirendi (liisingu) kaudu

Ettevõte soetas kapitalirendi (liisingu) lepingu põhjal masinaid rendiväärtusega 100 000 krooni. Rentnikul tekib rendiväärtuse summas pikaajaline kohustus. Rendiperiood on 4 aastat. Rentnik tasub rendimaksed annuiteedina iga aasta lõpus. Annuiteedisumma sisaldab pikaajalise kohustuse kustutuse summa aastas ja 15% intressi aasta alguse

Märkus.

Raamatu kirjutamise ajal 1995.a. maksustati käibemaksuga kohu kustutussummat lepingule lisatud maksegraafikus ettenähtud ajal, sa 8% ületavat intressi osa.

1. Rentnik (liisinguvõtja) koostab kapitalirendi (liisingu) korras saa masinate kohta rendiväärtuses (100 000 krooni) lausendi:

Deebet:	konto 187	„Kapitalirendi (liisingu) teel soetatud põhivara enne võlakohustuste täielikku tasumist „	100 00
Kreedit:	konto 2541	"Kapitalirendi (liisingu) pikaajaline kohustus"	100 00

Märkus.

Bilansis näidatakse kapitalirendi (liisingu) teel soetatud seadmed masin ja seadmetega maksumuse hulgas. Analoogiliselt talitatakse ka mu põhivara liikide osas.

2. Aasta annuiteedisumma on 35 000 krooni. Esimesel aastal annui 35 000 krooni jaguneb järgmiselt: kohustuse kustutuseks 20 0 krooni ja intressiks 15 000 krooni). Intressi jaotus käibemaks maksustamisel: 8%, s.o. 8 000 krooni ei maksustata, 7%, s.o. 7 0 krooni maksustatakse) ning käibemaksu summa moodustab esim aastal 4 860 krooni*.

Koos käibemaksuga tuleb esimesel aastal tasuda rendileandja (liisijale) 39 860 krooni, mille maksmisel arvelduskontolt rentn koostab järgmise lausendi:

Deebet:	konto 2541	„Kapitalirendi (liisingu) pikaajaline kohustus"	20 000
Deebet:	konto 645	„Intressikulud"	15 000
Deebet:	konto 221	„Käibemaks"	4 860
Kreedit:	konto 113	„Arvelduskonto"	39 860

Märkus.

Annuiteedi jaotus kohustuse kustutuseks ja intressiks on igal aastal erine See jaotus on fikseeritud kapitalirendi (liisingu) lepingu lisas. Tavalise on seal toodud ka tasumisele kuuluvad käibemaksu summad.

* Käibemaks 18 % arvutatakse järgmistelt summadelt:

– kohustuse kustutuse 20 000 kroonilt	3 600 krooni
– intressi 8% määra ületavalt osalt, s.o. 7 000 kroonilt	1 260 krooni
Kokku	4 860 krooni

Rentnik arvestab kapitalirendi (liisingu) korras saadud masinatelt amortisatsiooni ettevõttes antud liiki masinatele kehtestatud amortisatsiooninormide kohaselt ja korras. Amortisatsioonisumma (näiteks 20% soetusmaksumusest 100 000 kroonist võrdub 20 000 krooni) kirjendatakse

Deebet:	konto 532	„Masinate ja seadmete amortisatsioonikulud"	20 000
Kreedit:	konto 1832	„Masinate ja seadmete kulum"	20 000

3. Kui pikaajaline kapitalirendi (liisingu) võlg on täielikult tasutud, võetakse kapitalirendi (liisingu) arvel soetatud masinad soetusmaksumuses arvele kontole 1831 „Masinad ja seadmed"

Deebet:	konto 1831	„Masinad ja seadmed"	100 000
Kreedit:	konto 187	„Kapitalirendi (liisingu) teel soetatud põhivara enne võlakohustuste täielikku tasumist"	100 000

Märkus.

Kapitalirendi (liisingu) teel soetatud hoonete ja inventari arvestuskäik on analoogiline eeltoodule.

Bilansi 9. rühmas tuleb kontoklassi 18 kontode saldode andmetel formeerida kuus kirjet:

- ***„Maa ja ehitised (soetusmaksumuses)"*** (kontode 1801, 1811, 1821, 187* deebetsaldode summa),
- ***„Masinad ja seadmed (soetusmaksumuses)"*** (kontode 1831, 1841, 1851, 187* deebetsaldode summa),
- ***„Muu inventar, tööriistad, sisseseade ja muud (soetusmaksumuses)"*** (konto 1861, 187* deebetsaldode summa),
- ***„Akumuleeritud põhivara kulum (miinus)"*** (kontode 1812, 1822, 1832, 1842, 1852, 1862 kreeditsaldode summa),
- ***„Lõpetamata ehitus"*** (kontode 1882 , 1883, 1884, 1885 deebetsaldode summa),
- ***„Ettemaksed materiaalse põhivara eest"*** (konto 189 deebetsaldo).

* Kapitalirendi (liisingu) teel soetatud hooned, masinad või muu inventar enne võla täielikku tasumist (konto 187 deebetsaldo) näidatakse bilansis vastaval põhivara liigi kirjel.

Kontoklass 19 – Immateriaalne põhivara

191 – Kapitaliseeritud asutamisväljaminekud
192 – Kapitaliseeritud arenguväljaminekud
193 – Ostetud kontsessioonid
194 – Ostetud patendid
195 – Ostetud litsentsid
196 – Ostetud arvutiprogrammid
197 – Ostetud muu immateriaalne põhivara
198 – Firmaväärtus
199 – Ettemaksed immateriaalse põhivara eest

Immateriaalse põhivara arvestust reguleerib raamatupidamise sea § 33. Immateriaalne põhivara näidatakse bilansis jääkväärtuses (soe maksumus miinus kulum).

Kontol 191 arvestatakse majandusüksuse asutamisega seotud kapi liseeritud asutamisväljaminekud (juriidilised kulud, ettevõtte reg reerimine jms.). Need amortiseeritakse kuni 5 aasta jooksul.

Kontol 192 arvestatakse kapitaliseeritud arenguväljaminekud. Raa tupidamise seaduse § 33, lõige 2 kohaselt arenguväljaminekud kapi liseeritakse ainult juhul kui arenguprojekti teostamiseks on ettevõ eraldatud vajalikud ressursid ning on kalkuleeritud sealt tulev tõenäoliselt saadavad tulud (on koostatud arenguprojekti kulud tulude eelarve, mis on lülitatud ettevõtte finantsplaani). Arenguvä minekud amortiseeritakse kuni 5 aasta jooksul.

Kontodel 193 kuni 197 arvestatakse vastavalt ostetud kontsessioo ostetud patente, ostetud litsentse, ostetud kaubamärke, ostetud arvu programme jms. Arvele võetakse need soetusmaksumuses, amor seeritakse kuni 5 aasta jooksul.

Märkus.

Kui eelnimetatud immateriaalseid aktivaid on vähe, võib nad kõik ko dada näiteks kontole 193, nimetades seda „Ostetud immateriaalne põh vara".

Kontol 198 arvestatakse firmaväärtust (goodwilli).

Firmaväärtus tekib teise ettevõtte omandamisel. Firmaväärtus kujut endast omandatud ettevõtte soetusmaksumuse ja tema netoaktiva reaalväärtuse vahet. Netoaktivate summa saame, kui aktivate üldsum

mast lahutame tema kohustuste (laenude ja võlgade) üldsumma. Netoaktivate reaalväärtus on netoaktivate tegelik turuväärtus vaadeldaval momendil. Firmaväärtuse arvutamise kohta vt. ka konto 1768 „Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks" arvestuse eeskirju.

Kontol 198 näidatakse ainult *positiivne firmaväärtus*, mis tekib siis kui omandatud ettevõtte soetusmaksumus on kõrgem tema netoaktivate reaalväärtusest. Positiivne firmaväärtus amortiseeritakse kuni 5 aasta jooksul.

Negatiivset firmaväärtust (tekib siis kui omandatud ettevõtte soetusmaksumus on madalam tema netoaktivate reaalväärtusest) kontol 198 ei kajastata. Negatiivse firmaväärtuse summas tuleb proportsionaalselt vähendada omandaja bilansis arvelevõetavate mittemonetaarsete varaobjektide (eelkõige põhivara, siis varude) reaalväärtust. Erandjuhul, kui aga negatiivset firmaväärtust ei saa eeltoodud varaobjektide reaalväärtuse vähendamisega elimineerida, kajastatakse negatiivse firmaväärtuse jääk konto 2583 „Negatiivne firmaväärtus" kreeditis (bilansis näidatakse see passiva rühmas 21 juurdelisatud kirjel „Negatiivne firmaväärtus"), mis kantakse omandaja tuludesse kuni 5 aasta jooksul.

Firmaväärtus esineb konsolideerimata (kontserniaruandesse ühendamata) ettevõtte arvestuses eraldi summana kontol 198 ainult juhul, kui omandatud ettevõtte vara ja ülevõetud kohustused liidetakse omandaja bilanssi. *Tütar- või sidusettevõtetena tegutsema jäävate ettevõtete omandamise puhul tekkiv firmaväärtus sisaldub konsolideerimata omandaja investeeringusummas.* Pikaajalise finantsinvesteeringu summa tütarettevõttesse arvestatakse kontol 171 „Pikaajalised investeeringud tütarettevõtete aktsiatesse ja osakutesse" ja sidusettevõttesse kontol 173 „Pikaajalised investeeringud sidusettevõtete aktsiatesse ja osakutesse" ning sel juhul firmaväärtust kontol 198 ei arvestata.

Näide positiivse firmaväärtuse arvestusest, kui omandatud ettevõtte vara lülitatakse ostja bilanssi.

Ettevõte „B" ostis ettevõtte „Y" netovara, makstes sellest arvelduskontolt 1 500 000 krooni. Ostulepingu kohaselt „B" omandab kõik ettevõtte „Y" aktivad ja kohustused. Juristidele makstud arvelduskontolt ostulepingu vormistamise tasu 10 000 krooni.

Ettevõtte „Y" (omandatud ettevõtte) bilanss oli ostumomendil järgmine.

AKTIVAD:		PASSIVAD:	
nõuded ostjatele	400 000	võlg hankijatele	250
kaubavarud	500 000	pikaajaline pangalaen	350
põhivara (jääkväärtuses)	600 000	Kokku kohustused	600
		aktsiakapital	800
		kasum	100
Kokku	1 500 000	Kokku	1 500

Märkus.

Bilansikirjed kajastasid varade ja kohustuste reaalväärtust. Ostetud n aktivate (varade kogumaksumus miinus ülevõetud kohustused) re väärtuse summa on 900 000 krooni (1 500 000 – 600 000) ja *firmavä* on 110 000 krooni (1 010 000 – 900 000).

Kui omandaja lülitab omandatud ettevõtte vara oma bilanssi, ko tatakse omandaja raamatupidamises järgmised lausendid:

1) juristidele makstud arvelduskontolt ostulepingu vormistamise 10 000 krooni

Deebet: konto 1768	„Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks"	10 000
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	10 000

2) arvelduskontolt makstud ettevõtte „Y" ostuhind 1 000 000 kroo

Deebet: konto 1768	„Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks"	1 000 000
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	1 000 000

3) võetakse arvele ostja bilanssi ostetud vara (reaalväärtuses), *firm väärtus* ja ülevõetud kohustused (reaalväärtuses). Suletakse inv teeringukonto

Deebet: konto 122	„Ostjatelt laekumata arved"	400 000
Deebet: konto 167	„Ostetud kaubad müügiks"	500 000
Deebet: konto 1821	„Hooned ja ehitised"	600 000
Deebet: konto 198	„Firmaväärtus"	110 000
Kreedit: konto 231	„Arveldused hankijatega"	250 000
Kreedit: konto 253	„Pikaajalised pangalaenud"	350 000
Kreedit: konto 1768	„Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks"	1 010 000

Märkus.

Põhivara võetakse ostja bilanssi jääkväärtuses.

emaksed immateriaalse põhivara eest

vôtte poolt tehtud ettemaksed immateriaalse põhivara eest arves- takse konto 199 „Ettemaksed immateriaalse põhivara eest" deebetis. emaksed peetakse kinni hankijate arvete tasumisel.

ilansi 10. rühmas tuleb kontoklassi 19 kontode saldode andmetel moodustada viis kirjet:

- ***„Asutamisväljaminekud"*** (konto 191 deebetsaldo),
- ***„Arenguväljaminekud"*** (konto 192 deebetsaldo),
- ***„Ostetud kontsessioonid, patendid, litsentsid, kaubamärgid jne."*** (kontode 193 kuni 197 deebetsaldode summa),
- ***„Firmaväärtus (goodwill)"*** (konto 198 deebetsaldo),
- ***„Ettemaksed immateriaalse põhivara eest"*** (konto 199 deebetsaldo).

Lühiajalised kohustused (kontoklassid 21 kuni 24)

Raamatupidamise seaduse § 35, lõikest 1 tuleneb, et ***aastaaruande bilansis*** näidatakse lühiajaliste kohustuste hulgas kõik kohustused, mille tasumise tähtaeg on järgmise majandusaasta jooksul. Seetõttu on ***jooksvas arvestuses*** otstarbekas kirjendada lühiajaliste kohustustena kõik need, mille tasumise tähtaeg on jooksval majandusaastal või sellele järgneval majandusaastal. Näiteks ettevõtte majandusaasta ühtub kalendriaastaga. Sel juhul 199A kalendriaastal tekkinud kohustustest võib jooksvas arvestuses kirjendada kõik need, mille tasumise tähtaeg on 199A või 199B kalendriaasta jooksul, lühiajaliste kohustuste konto- dele. 199A aastaaruande bilansis näidatakse lühiajalise kohustusena ka aastal 199B tasumisele kuuluv pikaajaliste pangalaenude ja muude pikaajaliste kohustuste osa.

Lühiajaliste kohustuste liigid on järgmised:

1) tasumata hankijate arved,

2) väljaantud lühiajalised vekslid,

3) emiteeritud lühiajalised võlakirjad,

4) saadud lühiajalised laenud,
5) saadud lühiajalised ettemaksed ja avansid,
6) arvestatud, kuid tasumata maksud,
7) arvestatud, kuid välja maksmata palk, kompensatsioonid, int dividend jms. (nn. viitvõlad),
8) aastaaruande bilansis näidatakse lühiajalise kohustusena järgm aastal tasumisele kuuluv pikaajaliste kohustuste osa.

Lühiajaliste kohustuste arvestuseks on kontoplaanis 4 kontoklass
21 – Lühiajalised võlakirjad ja laenud,
22 – Maksuarveldused,
23 – Arveldused hankijatega ja muud lühiajalised arveldused,
24 – Viitvõlad, lühiajalised eraldised ja ettemakstud tulevaste perioodide kulud.

Kontoklass 21 – Lühiajalised võlakirjad ja laenud

211 – Tagatiseta lühiajalised võlakirjad
212 – Konverteeritavad lühiajalised võlakirjad
213 – Pikaajaliste võlakirjade tagasimaksed järgmisel perioodil
214 – Tagatiseta lühiajalised pangalaenud
215 – Tagatisega lühiajalised pangalaenud
216 – Pikajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil
2171 – Väljaantud lühiajalised vekslid (v.a. hankijatele)
2172 – Väljaantud lühiajaliste vekslite diskonto
218 – Kapitalirendi pikaajaliste kohustuste tagasimaksed järgmi perioodil
219 – Muude pikaajaliste krediidiasutustele kohustuste tagasimak järgmisel perioodil

Märkused.

1. Kontod 211 kuni 219 on kõik lühiajaliste kohustuste arvestuse kont *Aastaaruande bilansis* näidatakse lühiajaliste kohustustena kõik ne mille tasumise tähtaeg on järgmise majandusaasta jooksul. Seetõttu *jooksvas arvestuses* otstarbekas kirjendada lühiajaliste kohustustena kõi kohustused, mille tasumise tähtaeg on jooksval majandusaastal või sell järgneval majandusaastal. Näiteks ettevõtte majandusaasta ühtub kalend aastaga. Sel juhul 199A kalendriaastal tekkinud kohustustest võib jooksv arvestuses kirjendada lühiajaliste kohustuste kontodel kõik need kohu tused, mille tasumise tähtaeg on 199A või 199B kalendriaasta jooksu

199A aastabilansis näidatakse lühiajalistena need kohustused, mis tuleb tasuda 199B aasta jooksul. Kohustused, mille tasumine on ette nähtud 199C kalendriaastal ja hiljem, on pikaajalised.

Lühiajaliste kohustuste kontodele kantakse aastabilansi koostamisel vastavalt pikaajaliste kohustuste see osa, mis kuulub tasumisele järgmisel majandusaastal. Näiteks konto 216 „Pikaajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil" kreeditisse kantakse kontolt 253 pikaajalise pangalaenu see osa, mille tasumistähtaeg on järgmisel majandusaastal. Analoogiliselt talitatakse ka kontode 213, 218 ja 219 osas. osas (vt. allpool toodud nende kontode kirjeldusi).

Kontol 211 arvestatakse ettevõtte poolt välja antud lühiajalised võlakirjad, millel puudub materiaalne tagatis (pant jms.).

Väljaantud lühiajalised võlakirjad kujutavad endast finantsinstrumenti lühiajaliste laenude saamiseks. Võlakiri sisaldab kirjalikku lubadust maksta teatud summa ettenähtud tähtajal.

Võlakirjade arvestuses eristatakse võlakirja müügi*hinda* ja *nimiväärtust*. Nimiväärtus on võlakirjale märgitud summa, mis kuulub võlakirja emitenti poolt tasumisele võlakirja lunastamise tähtpäeval.

Võlakirja intressimäär näitab, mitu protsenti võlakirja nimiväärtusest makstakse iga-aastast intressi. Võlakirja emiteerimise tingimuste kohaselt võidakse vastav osaintress välja maksta ka näiteks igas kvartalis või igas poolaastas jne.

Kui võlakiri müüakse nimiväärtuses, ei teki kasumit ega kahjumit. Kui võlakiri müüakse odavamalt või kallimalt kui on nimiväärtus, tekib vastavalt kahjum või kasum.

Välja antud tagatiseta lühiajalised võlakirjad arvestatakse nimiväärtuses konto 211 „Tagatiseta lühiajalised võlakirjad" kreeditis. Saadud rahasummas debiteeritakse kontot 113 „Arvelduskonto (EEK)". Kui võlakirjad väljastatakse alla nimiväärtuse, tekib kahjum, mis kirjendatakse konto 645 „Intressikulud" deebetis. Kui võlakirjad väljastatakse üle nimiväärtuse, tekib kasum, mis kirjendatakse konto 437 „Intressitulud" kreeditis.

Võlakirjadelt makstav intress on finantskulu. Lühiajalistelt võlakirjadelt makstav intress kirjendatakse konto 645 „Intressikulud" deebetis ja konto 113 „Arvelduskonto" kreeditis (arvestatud, kuid väljamaksmata intress kirjendatakse konto 246 „Intressivõlad" kreeditis).

Kui laenuperiood ulatub kahte järjestikusse majandusaastasse, tu intressiarvestus teha eraldi mõlema majandusaasta kohta.

Lühiajaliste võlakirjade tasumise tähtpäeval makstakse nimiväär summa arvelduskontolt. See kirjendatakse konto 211 „Tagatiseta lü ajalised võlakirjad" deebetis ja konto 113 kreeditis.

Kontol 212 arvestatakse ettevõtte poolt väljaantud lühiajalised võ kirjad, mida on õigus konverteerida pikaajaliseks kohustuseks ettevõtte aktsiateks. Võlakirjade konverteerimine ettevõtte aktsia eeldab üldreeglina samaaegset aktsiate emissiooni. Kuid konverte mine võib toimuda ka tresooraktsiate baasil. Äriseadustiku (ÄS) 241 nimetatakse aktsiateks konverteeritavaid võlakohustusi *vahet võlakirjadeks*. Vahetusvõlakirjade väljastamise võimalus peab ol ette nähtud ettevõtte põhikirjas ning nende väljalaske kohta peab ol üldkoosoleku otsus. Vahetusvõlakiri võib olla nimeline või esit võlakiri. Vahetusvõlakirja eest tuleb tasuda vähemalt selle nimiväär Võlakirjade vastu vahetatavate aktsiate nimiväärtus võib olla võ kirjade nimiväärtusest suurem üksnes juhul, kui nimiväärtuste v tasutakse rahas. Vahetusvõlakirjade nimiväärtuste summa ei või ol suurem kui 1/3 aktsiakapitalist. ÄS § 489 kehtestab, et juhul k aktsiaselts kujundatakse ümber teist liiki ühinguks, vahetusvõlakirj omanikud osalevad esindatuse määramisel ja hääletamisel akt näridega samadel alustel. Vahetusvõlakirjade omanikud omandavad ü ühingu osad samadel alustel ümberkujundatava aktsiaseltsi akt näridega. Kui nad aga ei nõustu ümberkujundamisotsusega, või nõuda hüvitust.

Lühiajaliste vahetusvõlakirjade emiteerimisel ja nende eest raha laek misel (võlakirjade nimiväärtuses) koostatakse lausend:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"
Kreedit: konto 212 „Konverteeritavad lühiajalised võlakirjad"

Märkus.

Üle nimiväärtuse laekunud summa kirjendatakse konto 437 „Intressitul kreeditis.

Vahetusvõlakirjadelt makstav intress on finantskulu. Lühiajalist vahetusvõlakirjadelt makstav intress kirjendatakse konto 645 „Intre kulud" deebetis ja konto 113 „Arvelduskonto" kreeditis (arvestatu kuid väljamaksmata intress kirjendatakse konto 246 „Intressivõla kreeditis).

Vahetuse läbiviimisel koostatakse lausend:

Deebet: konto 212 „Konverteeritavad lühiajalised võlakohustused"
Deebet: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)", juhul kui aktsiate kõrgema nimiväärtuse vahe makstakse rahas
Kreedit: konto 261 „Aktsiakapital nimiväärtuses".

Kontol 213 arvestatakse pikaajalised võlakirjad, mille tagasimaksed toimuvad järgmisel majandusaastal.

Kontol 213 arvestatakse pikaajaliste mittekonverteeritavate võlakirjade see osa, mille tasumise tähtaeg on järgmisel aruandeperioodil (järgmisel majandusaastal). Aastabilansi koostamisel tehakse raamatupidamise tõendi alusel kontole 213 selles summas ülekanne kontolt 2511.

Deebet: konto 2511 „Mittekonverteeritavad pikaajalised võlakirjad"
Kreedit: konto 213 „Pikaajaliste võlakirjade tagasimaksed järgmisel perioodil"

Nende tasumine järgmisel perioodil (finantsaastal) arveldusskontolt kirjendatakse lausendiga:

Deebet: konto 213 „Pikaajaliste võlakirjade tagasimaksed järgmisel perioodil"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto"

Kontol 214 arvestatakse tagatiseta lühiajalised pangalaenud. Neil laenudel puudub materiaalne tagatis (pant jms.). Kontol 214 on arvestuskäik järgmine.

Tagatiseta lühiajalise laenu saamisel arvelduskontole debiteeritakse laekunud summas kontot 113 „Arvelduskonto" ja krediteeritakse kontot 214 „Tagatiseta lühiajalised pangalaenud". Laenult arvestatud intress kirjendatakse konto 645 „Intressikulud" deebetis ja konto 246 „Intressivõlad" kreeditis. Laenu tasumisel koos intressiga kantakse arvelduskontolt makstud summa konto 113 „Arvelduskonto" kreeditisse ning tasutud laenu põhisumma konto 214 „Tagatiseta lühiajalised pangalaenud" deebetisse ja tasutud intress konto 246 „Intressivõlad" deebetisse.

Kui laenuperiood ulatub kahte järjestikusse majandusaastasse, tuleb intressiarvestus teha eraldi mõlema majandusaasta kohta. Kui esimesel majandusaastal intressi üle ei kanta (võlakohustuse tingimuste kohaselt makstakse intressi laenuperioodi lõpul), koostatakse esimesel majan-

kulud" deebet ja konto 246 „Intressivõlad" kreedit. Teisel majan aastal arvestatakse intress ainult selle aasta eest analoogilise lau diga. Arvestatud intress makstakse koos laenu põhisumma tasumis (laenu põhisumma tasumine – konto 214 deebet, intressivõla tasum esimese ja teise aasta eest – konto 246 deebet, laenu põhisumm intressivõla ülekanne arvelduskontolt – konto 113 kreedit).

Välisvaluutas saadud tagatiseta lühiajalise pangalaenu arve toimub eeltoodud viisil. Kuid laenuks võetud välisvaluuta summa tu arvestada raamatupidamisregistrites EEK-des hinnatuna tehingu pä Eesti Panga valuutakursi järgi (raamatupidamise seaduse § 26, lõi 1).

Raamatupidamise seaduse § 26, lõike 2 kohaselt aruandeaasta bilan hinnatakse välisvaluutas fikseeritud kohustused bilansi kuupäe kehtiva Eesti Panga valuutakursi järgi. Kursi tõus näidatakse raam pidamiskohustuslase kahjumina konto 6463 „Kahjum välisvaluu fikseeritud laenude ümberarvestusest bilansipäeva kursiga" deeb (kreedit konto 214). Kursi langus näidatakse kasumina konto 436 „Kasum välisvaluutas fikseeritud laenude ümberarvestusest bilan päeva kursiga" kreeditis (deebet konto 214). Kui laen tasutakse väl valuuta kontolt, makstud välisvaluuta summa kirjendatakse raam pidamises EEK-des, hinnatuna välisvaluuta kursiga väljamakse päev

Kui välisvaluuta laene esineb sageli, on soovitav nende eraldi arves seks kasutada konto 214 neljandat järku.

Kontol 215 arvestatakse tagatisega lühiajalised pangalaenud. Nei laenudele on ettevõtte poolt antud materiaalne tagatis (pant jms Nende laenude arvestuskäik kontol 215 on analoogiline tagatise lühiajaliste laenude arvestusele kontol 214.

Kontol 216 arvestatakse pikaajaliste pangalaenude see osa, mill tasumise tähtaeg on järgmisel aruandeperioodil (järgmisel majand aastal). Aastabilansi koostamisel tehakse raamatupidamise õiendi alu kontole 216 selles summas ülekanne kontolt 253:

Deebet:	konto 253	„Pikaajalised pangalaenud"
Kreedit:	konto 216	„Pikaajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil"

Pikaajalise pangalaenu osa tasumine järgmisel perioodil (finantsaast

Deebet:	konto 216	„Pikaajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil"
Kreedit:	konto 113	„Arvelduskonto"

Väljaantud lühiajaliste vekslite arvestus kontol 2171

Kontol 2171 arvestatakse väljaantud lühiajalisi veksleid, välja arvatud kauba (materjali) hankijatele antud vekslid. Hankijatele antud lühiajaliste kaubandusvekslite arvestust peetakse kontoklassi 23 kontodel.

Veksel on seadusega määratud kujul erilisel tempelpaberil kirjutatud võlakohustus, millele seadusega on kindlustatud hõlbustused raha ettenõudmisel. Veksli omanik (veksli võtja) võib enne makse saamise tähtpäeva veksli edasi müüa ehk oodustada. Oodustamisel toimub veksli maksumuse arvutamine oodustamise päeval enne veksli tasumise tähtpäeva.

Veksli liikideks on *lihtveksel* (selle järgi on maksjaks veksli väljaandja) ja *käskveksel* ehk *tratt* (selle järgi on maksjaks vekslil märgitud kolmas isik – trassaat).

Vekslil eristatakse *põhisummat* (s. o. summat, mille saab veksli väljaandja) ja *nimiväärtust* (s.o. summat, mis on vekslile märgitud ja kuulub veksli väljaandja poolt tasumisele veksli lunastamise tähtpäeval). Vekslid liigitatakse *intressi mittekandvateks* (veksli nimiväärtus sisaldab veksli põhisumma ja intressisumma) ja *intressikandvateks* (veksli nimiväärtus sisaldab ainult põhisumma; vekslile on märgitud põhisummalt tasumisele kuuluv intressimäär). Toome vekslite arvestuse näited.

Käesoleva raamatu kirjutamise ajal (1995.a.) puudus Eestis vekslite väljaandmist ja nendega arvlemist reguleeriv seadus.

Näide 1. Väljaantud intressi mittekandva lühiajalise veksli (veksli nimiväärtus sisaldab nii põhisumma kui ka intressi) arvestus netometodil.

Võlgnik sai arvelduskontole 10 000 krooni, võlgnik andis 1. okt. 199A aastal 3-kuulise tähtajaga intressi mittekandva veksli nimiväärtuses 10 300 krooni. Veksli tasumise tähtpäeval, s. o. 31. dets. 199A aastal maksab võlgnik 10 300 krooni (veksli põhisumma 10 000 pluss intress 300).

1) Raamatupidamises fikseeritakse netomeetodil võlg ilma intressita,

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 10 00

Kreedit: konto 2171 „Väljaantud lühiajalised vekslid" 10 00

2) Veksli tasumise tähtpäeval 31. dets. 199A aastal maksti arvel kontolt veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestat intressikulud 300 krooni.

Deebet: konto 2171 „Väljaantud lühiajalised vekslid" 10 00

Deebet: konto 645 „Intressikulud" 30

Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto 10 30

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 300 krooni.

Näide 2. Väljaantud intressi mittekandva lühiajalise veksli arv brutomeetodil.

Intressi mittekandvat vekslit võib arvestada ka ***brutomeetodil.*** Läht näite 1 andmetest.

1) 1. okt. 199A aastal raamatupidamises kirjendatakse brutomeet veksli nimiväärtus 10 300 krooni ja intressisummas veksli disko 300 krooni.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 10 00

Deebet: konto 2172 „Väljaantud lühiajaliste vekslite diskonto" 30

Kreedit: konto 2171 „Väljaantud lühiajalised vekslid" 10 30

2) Veksli tasumise tähtpäeval 31. dets. 199A aastal maksti arveld kontolt veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestat intressikulud 300 krooni.

Deebet: konto 2171 „Väljaantud lühiajalised vekslid" 10 30

Deebet: konto 645 „Intressikulud" 30

Kreedit: konto 2172 „Väljaantud lühiajaliste vekslite diskonto" 300

Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto 10 30

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 300 krooni.

Näide 3. Väljaantud intressikandva lühiajalise veksli (vekslile märgitud nimiväärtusena põhisumma ning intressimäär %-ides põ summast) arvestus.

Võlgnik sai arvelduskontole 10 000 krooni. Võlgnik andis 1. okt. 199A aastal 3-kuulise tähtajaga intressikandva veksli nimiväärtuses 10 000 krooni. Vekslil on märgitud intressimäär 12% aastas nimiväärtusest. Veksli tasumise tähtpäeval, s. o. 31. dets. 199A aastal maksab ostja 10 300 krooni (veksli põhisumma 10 000 pluss intress 300).

1) Raamatupidamises fikseeritakse vekslivõlg ilma intressita, s.o. veksli nimiväärtus 10 000 krooni.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 10 000

Kreedit: konto 2171 „Väljaantud lühiajalised vekslid" 10 000

2) Veksli tasumise tähtpäeval 31. dets. 199A aastal maksti arveldus-kontolt veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestatakse intressikulud 300 krooni.

Deebet: konto 2171 „Väljaantud lühiajalised vekslid" 10 000

Deebet: konto 645 „Intressikulud" 300

Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto 10 300

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 300 krooni.

Kontol 218 arvestatakse kapitalirendi pikaajaliste kohustuste see osa, mille tasumise tähtaeg on järgmisel aruandeperioodil (järgmisel majandusaastal). Aastabilansi koostamisel tehakse raamatupidamise õiendi alusel kontole 218 selles summas ülekanne kontolt 2541:

Deebet: konto 2541 „Kapitalirendi (liisingu) pikaajaline kohustus"

Kreedit: konto 218 „Kapitalirendi pikaajaliste kohustuste tagasimaksed järgmisel perioodil"

Pikaajalise kohustuse osa tasumine järgmisel perioodil (järgmisel majandusaastal) arvelduskontolt kirjendatakse lausendiga:

Deebet: konto 218 „Kapitalirendi pikaajaliste kohustuste tagasimaksed järgmisel perioodil"

Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto"

Kontol 219 arvestatakse muu pikaajaliste krediidiasutustele võla see osa, mille tasumise tähtaeg on järgmisel majandusaastal. Ülekanne kontole 219 tehakse analoogiliselt konto 218 arvestusele.

Bilansi 11. rühmas tuleb kontoklassi 21 kontode saldode andmetel formeerida neli kirjet:

„*Tagatiseta võlakohustused (välja arvatud pangalaenud)*" (kon 211, 213, 2171, 218 kreeditsaldode summa, miinus konto 21 deebetsaldo),
„*Konverteeritavad võlakohustused*" (konto 212 kreeditsaldo),
„*Pikaajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil*" (konto 216, 219 kreeditsaldod),
„*Lühiajalised laenud krediidiasutustelt*" (kontode 214, 215 kree saldode summa).

Kontoklass 22 – Maksuarveldused

221 – Käibemaks
222 – Aktsiisimaks
223 – Ettevõtte tulumaks
224 – Palgast kinnipeetud tulumaks
225 – Sotsiaalmaks
226 – Ravikindlustusmaks
227 – Maamaks
228 – Muud kohalikud maksud (vajadusel 4. järk maksuliikide lõik
229 – Tollimaks

Märkus. Vastavatel maksukontodel arvestatakse ka viivised ja trahvid maksudelt.

Konto 221 „Käibemaks".

1) Käibemaksu arvestus müügiarve põhjal müüja ja ostja raama pidamises.

Toome näitena kauba hulgimüügi arve:

Kauba eest	10 000
Käibemaks 18 %	1 800
Kokku	11 800

Arve põhjal koostab *müüja* lausendi:

Deebet:	konto 122	„Ostjatelt laekumata arved"	11 800
Kreedit:	konto 221	„Käibemaks"	1 800
Kreedit:	konto 311	„Tulud ostetud kauba käibemaksuga hulgimüügist"	10 000

Ostja koostab sama arve põhjal saadud kauba kohta lausendi:

Deebet:	konto 511	„Kauba ostukulud"*	10 000
Deebet:	konto 221	„Käibemaks"	1 800
Kreedit:	konto 231	„Arveldused hankijatega"	11 800

* Materjalide ostmisel tootmisettevõttes debiteeritakse kontot 512 „Tooraine ja mater ostukulud" jne.

2) Imporditud kauba käibemaksu arvestus ostja raamatupidamises.

Imporditud kaupade eest arvelduskontolt tasutud käibemaksu summas koostab *ostja* lausendi:

Deebet: konto 221 „Käibemaks"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

Imporditud kaup võetakse arvele ostukuludes (ilma käibemaksuta).

3) Käibemaksuta tehingud:

a) käesoleval ajal kehtiva käibemaksu seaduse kohaselt maksustatakse käibemaksuga kaupade, toodete ja teenuste eksport (väljavedu Eesti piiridest) määraga 0%.

b) käibemaksuseaduses antakse kaupade, toodete ja teenuste nimekiri, mille müüki Eestis ei maksustata käibemaksuga,

c) käesoleval ajal kehtiva käibemaksu seaduse kohaselt on käibemaksu kohustuslane see, kelle käibemaksuga maksustatav käive (välja arvatud import) on aastas üle 250 000 krooni (kuid ka alla 250 000 kroonise käibega ettevõtted võivad Maksuametile esitatud sooviavalduse põhjal saada käibemaksu kohustuslasteks). Käibemaksu mittekohustuslased oma raamatupidamises kontot 122 „Käibemaks" ei ava, ega sinna sissekandeid ei tee. Nad koostavad oma müügiarved ilma käibemaksu lisamata, ostuarvetes sisalduv käibemaks lisatakse ostetud põhivara, materjalide, kaupade ja teenuste soetusmaksumusele.

Konto 222 „Aktsiisimaks".

Aktsiisimaksuga maksustatakse Eestis näiteks tubakatooted, mootorikütus, alkohol jne. Vajadusel võib avada igale aktsiisimaksu liigile raamatus eraldi konto: 2221 – Tubakaaktsiisi konto, 2222 – Mootorikütuse aktsiisi konto, 2223 – Alkoholi aktsiisimaksu konto jne.

Vaatleme ***maksumärkidega aktsiisimaksu arvestust tubakaaktsiisi*** alusel põhjal. Eestis toodetud tubakatoodetelt maksab aktsiisi tubakatoodete tootja, Eestisse sisseveetud tubakatoodetelt maksab aktsiisi nende importija. Aktsiisi makstakse aktsiisi maksumärkide ostmisel. Eestis on keelatud ilma maksumärkideta tubakatoodete müük. Aktsiisiga ei maksustata tubakatooteid, kui need toimetatakse Eestist välja. Tubakatoodete importija raamatupidamises koostatakse ostetud aktsiisi maksumärkide kohta lausend ostusummas:

Deebet: konto 518 „Imporditud tubakatoodete maksumärkide ostukulud"
Kreedit: konto 2221 „Tubakatoodete aktsiisimaks"

Aktsiisimaksu ülekanne arvelduskontolt:
Deebet: konto 2221 „Tubakatoodete aktsiisimaks"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

Omatoodangule ostetud aktsiisi maksumärkide kohta koostatakse l send:
Deebet: konto 519 „Omavalmistatud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud"
Kreedit: konto 2221 „Tubakatoodete aktsiisimaks"

Aktsiisimaksu ülekanne arvelduskontolt:
Deebet: konto 2221 „Tubakatoodete aktsiisimaks"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

Aruandeperioodi lõpul tootmisettevõttes inventuuriga kindlaks teh realiseerimata aktsiisi maksumärkide jääk kirjendatakse:
Deebet: konto 169 „Aktsiisi maksumärgid"
Kreedit: konto 519 „Omavalmistatud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud"

Konto 169 saldo aruandeperioodi algul kantakse aruandeperioodi lõp
Deebet: konto 519 „Omavalmistatud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud"
Kreedit: konto 169 „Aktsiisi maksumärgid"

Aruandeperioodi lõpul kontod 518 ja 519 suletakse. Nende kont deebetsaldo, mis näitab aruandeperioodi kulude summat realiseer maksumärkidele, kirjendatakse realiseeritud kaupade ja toodete kul koondkontole (deebet konto 726, kreedit kontod 518, 519).

Aktsiisi maksumärkidega märgistatud tubakatoodete müümisel hul müügi teel sisaldab hulgihind ka aktsiisimaksu. Hulgimüügiarve ül summas (tubakatoodete müügihind sisaldab ka aktsiisimaksu) ko tatakse lausend:
Deebet: konto 122 „Ostjatelt laekumata arved"
Kreedit: konto 312 „Tulud ostetud kauba aktsiisi- ja käibemaks hulgimüügist"
(omatoodangu puhul – konto 322 „Tulud omatoodangu aktsiisi- ja käibemaksuga hulgimüügist)
Kreedit: konto 221 „Käibemaks"

Maksumärkideta aktsiisimaksu näiteks on mootorikütuse aktsiisimaks ja alkoholi aktsiisimaks. Sel juhul aktsiisimaksu maksab maaletooja (importöör) või kodumaine tootja. Näiteks mootorikütuse aktsiisimaksu tasumisel ***importöör*** kirjendab:
Deebet: konto 511 „Kauba ostukulud"
Kreedit: konto 2222 „Mootorikütuse aktsiisimaks"

ning ühtlasi
Deebet: konto 2222 „Mootorikütuse aktsiisimaks"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto"

Aktsiisimaksuga maksustatud kauba müümisel sisaldab kauba müügihind ka aktsiisimaksu. Müügihind läheb kogusummas tuludesse:
Deebet: konto 122 „Ostjatelt laekumata arved"
Kreedit: konto 312 „Tulud ostetud kauba aktsiisi ja käibemaksuga hulgimüügist"
Kreedit: konto 221 „Käibemaks"

Kodumaine tootja maksab maksumärkideta aktsiisimaksu toodangu realiseerimisel. Arvelduskontolt tasutud aktsiisimaks kirjendatakse vastavalt realiseeritud toodete kulude konto deebetisse ja konto 2222 „Mootorikütuse aktsiisimaks" kreeditisse ning konto 2222 deebetisse ja konto 113 „Arvelduskonto" kreeditisse.

Aktsiisimaksuga maksustatud omatoodangu müügiarves sisaldab müügihind ka aktsiisimaksu. Müügihind läheb kogusummas tuludesse:
Deebet: konto 122 „Ostjatelt laekumata arved"
Kreedit: konto 322 „Tulud omatoodangu ja -teenuste aktsiisi ja käibemaksuga hulgimüügist"
Kreedit: konto 221 „Käibemaks"

Konto 223 „Ettevõtte tulumaks"

Tulumaksu arvestuse alusdokumendiks raamatupidamises on ettevõtte majandeaasta tuludeklaratsioon. Arvestatud tulumaksu summa kirjendatakse lausendiga:
Deebet: konto 791 „Tulude ja kulude koondkonto"
Kreedit: konto 223 „Ettevõtte tulumaks"

Majandusaasta jooksul avansina makstud ettevõtte tulumaksu summad kantakse:
Deebet: konto 223 „Ettevõtte tulumaks"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

Aasta lõpparvelduseks makstud ettevõtte tulumaksu summa k
koostatakse lausend:

Deebet: konto 223 „Ettevõtte tulumaks"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

Majandusaasta esimestel kuudel esineb raamatupidamises ettev
tulumaksu arveldusi nii möödunud majandusaasta kui ka jook
majandusaasta kohta. Soovitav on need arvestada eraldi kontod

Näiteks 1966. aasta algperioodil on raamatupidamises avatud k
kontot: konto 2231 „Ettevõtte tulumaks eelmise aasta kasumilt",
arvestatakse 1995. aasta ettevõtte tulumaksu lõpparveldusi ning k
2232 „Ettevõtte tulumaks jooksva aasta kasumilt", kus arvesta
1996. aasta ettevõtte tulumaksu jooksvaid arveldusi. Eelmise majan
aasta tulumaksu arvelduste lõpetamisel peab kontol 2231 olema n
saldo. Üleminekul 1997.aastasse 1996 a. tulumaksu arveldused vii
üle kontole 2231 jne.

Dividendilt arvutatav ettevõtte tulumaksu avansiline makse

Tulumaksuseaduses on kehtestatud ***dividendi summalt arvutatav a
siline makse*** selle majandusaasta ettevõtte tulumaksu katteks, m
dividendi maksmine tegelikult toimub. Sealjuures väljamakstav d
dendi summa ei vähene.

Näiteks ettevõtte 1995.a. puhaskasumi jaotuse kohaselt makst
aktsionäridele dividendi 37 000 krooni. Dividend makstakse v
1996.a. märtsis. Tulumaksuseadusest lähtudes ettevõte maksab a
juhul dividendi summa põhjal arvutatud ettevõtte tulumaksu ava
1996. a. eest 13 000 krooni (13 000 = 37 000 x 1,3514 x 0,26). S
tuleb 1996. a. märtsis ettevõttel seoses 1995. a. dividendiarveldus
maksta arvelduskontolt välja kokku 50 000 krooni (37 000 + 13 00
mille kohta koostatakse lausend:

Deebet: konto 245 „Dividendivõlad" 37 000
Deebet: konto 2232 „Ettevõtte tulumaks jooksva aasta kasumilt" 13 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)" 50 000

Märkus.
Konto 2232 deebetisse kantud summa 13 000 krooni näidatakse 199
tuludeklaratsioonis ettevõtte poolt tasutud avansilise maksena.

nto 224 „Palgast kinnipeetud tulumaks"

lgast kinnipeetud tulumaksu kohta koostatakse lausend:
ebet: konto 241 „Palgaarveldused"
eedit: konto 224 „Palgast kinnipeetud tulumaks"

lumaksu tasumisel arvelduskontolt:
ebet: konto 224 „Palgast kinnipeetud tulumaks"
eedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

nto 225 „Sotsiaalmaks" ja konto 226 „Ravikindlustusmaks"

siaalmaksu ja ravikindlustusmaksu arvestamisel koostatakse lau-
nd:
ebet: mitmesugused kulukontod vastavalt kulukohale
eedit: konto 225 „Sotsiaalmaks"
eedit: konto 226 „Ravikindlustusmaks"

ksude tasumisel arvelduskontolt:
ebet: konto 225 „Sotsiaalmaks"
ebet: konto 226 „Ravikindlustusmaks"
eedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

nto 227 „Maamaks", konto 228 „Muud kohalikud maksud"

amaksu arvestamisel krediteeritakse kontot 227 „Maamaks" ja
biteeritakse muude ärikulude kontot 6391 „Kohalikud maksud".
nto 228 kreeditis arvestatakse muud kohalikud maksud, mis kan-
kse muudesse ärikuludesse debiteerides kontot 6391 „Kohalikud mak-
d".
nde maksude tasumisel arvelduskontolt debiteeritakse vastavalt
ntot 227 või kontot 228 ja krediteeritakse kontot 113 „Arveldus-
nto".

nto 229 „Tollimaks"

pordi tollimaks kantakse kauba (materjalide, masinate jne.) soetus-
ludesse. Imporditud kauba tollimaks kirjendatakse: konto 511 „Kau-
soetuskulud" deebet ja konto 229 „Tollimaks" kreedit. Tollimaksu
sumisel arvelduskontolt kirjendatakse: konto 229 „Tollimaks" deebet
konto 113 „Arvelduskonto" kreedit.

ilansi 15. rühmas tuleb kontoklassi 22 kontode saldode andmetel
rmeerida üks kirje:
„Maksuvõlad" kontode 221 kuni 229 kreeditsaldode summa.

Kontoklass 23 – Muud lühiajalised arveldused

231 – Arveldused hankijatega (v.a. tütar-, ema- ja sidusettevõtetega)
2321 – Hankijatele (v.a. tütar-, ema- ja sidusettevõtetele) välja vekslid
2322 – Hankijatele (v.a. tütar-, ema- ja sidusettevõtetele) välja vekslite diskonto
233 – Hankearveldused tütar-(ema-)ettevõtetega
2341 – Tütar-(ema-)ettevõtetele hangete katteks väljastatud ve
2342 – Tütar-(ema-)ettevõtetele hangete katteks väljastatud ve diskonto
235 – Hankearveldused sidusettevõtetega
2361 – Sidusettevõtetele hangete katteks väljastatud vekslid
2362 – Sidusettevõtetele hangete katteks väljastatud vekslite dis
2371 – Muud lühiajalised võlad tütar-(ema-)ettevõtetele
2372 – Muud lühiajalised võlad sidusettevõtetele
238 – Muud lühiajalised kohustused
239 – Ostjate (tellijate) lühiajalised ettemaksed

Märkused.

1. Kui tekib vajadus tütar-, ema- ja sidusettevõtete ettemaksete eraldam on soovitav konto 239 liigendada järgmiselt:

   2391 – Ostjate (tellijate) lühiajalised ettemaksed (v.a. tütar-, ema- ja sidusettevõtetelt)

   2392 – Ostjate (tellijate) lühiajalised ettemaksed (tütar- ja emaettevõte

   2393 – Ostjate (tellijate) lühiajalised ettemaksed (sidusettevõtetelt)

   Vajadusel konto 231 liigendatakse arveldustes kasutatavate valuu lõikes: näiteks konto 2311 „Arveldused hankijatega (EEK)"; 2312 „Ar dused hankijatega (USD)" jne.

2. Kontod 231 kuni 239 on kõik lühiajaliste kohustuste arvestuse kon Lühiajalisteks on jooksvas arvestuses kõik kohustused, mille tasu tähtaeg on aruandeaastal ja aastabilansi kuupäevale järgneval majand aastal. Näiteks ettevõtte majandusaasta ühtib kalendriaastaga. Sel ju 199A kalendriaastal on kõik need kohustused, mis tuleb tasuda 199A 199B kalendriaastate jooksul, lühiajalised. Kohustused, mille tasumine ette nähtud 199C kalendriaastal ja hiljem, on pikaajalised.

3. *Selle kontorühma lühiajaliste kohustuste kontodele kantakse aastabil koostamisel ka vastavate pikaajaliste kohustuste see osa, mis kuu tasumisele järgmisel majandusaastal.* Näiteks konto 231 „Arveldu

nkijatega (v. a. tütar-, ema- ja sidusettevõtetega)" kreeditisse lisatakse ntodelt 2551 ja 2552 pikaajalise hankevõla see osa, mille tasumistähtaeg on järgmisel majandusaastal. Konto 233 „Hankearveldused tütar-(ema-) ettevõtetega" kreeditisse lisatakse kontolt 256 pikaajalise hankevõla see osa, mille tasumistähtaeg on järgmisel majandusaastal. Analoogiliselt lisatakse ka konto 235 „Hankearveldused sidusettevõtetega" osas. Konto 5 kreeditisse lisatakse kontolt 257 pikaajalise võla see osa, mille tasumistähtaeg on järgmisel majandusaastal.

nde kohustuste tasumisel arvelduskontolt eeltoodud 23. kontoklassi ntosid debiteeritakse ja krediteeritakse kontot 113 „Arvelduskonto" välisvaluutas tasumisel krediteeritakse vastavat välisvaluuta kontot).

nto 231 „Arveldused hankijatega"

umata hankijate-arved. Need on summad, mille ettevõte võlgneb d, kuid veel tasumata kauba, materjalide ja teenuste hangete eest. na üldreeglina ostumoment ei ühtu arve tasumise momendiga, kirdatakse tekkepõhiselt peetavas raamatupidamises ostutehingud nkijatega arveldusi kajastavate kontode kaudu.

nto 231 „Arveldused hankijatega (v. a. tütar-, ema- ja sidusettetega)" kreeditisse lisatakse astabilansi koostamisel kontodelt 2551 2552 pikaajalise hankevõla see osa, mille tasumistähtaeg on järgisel majandusaastal.

nkijatelt saadud kaupade ja materjalide maksumus kirjendatakse vete põhjal järgmiselt:

Deebet: kontoklassi 51 „Kauba, toorme, materjali ja pooltoodete ostukulud" vastav konto – arve summa ilma käibemaksuta
Deebet: konto 221 „Käibemaks" – arvel näidatud käibemaksu summa
Kreedit: konto 231 „Arveldused hankijatega" – arve summa koos käibemaksuga

nkijatelt saadud energia ja kütuse maksumus kirjendatakse arvete hjal järgmiselt:

Deebet: kontoklassi 52 „Energia ja kütuse" vastav konto – arve summa ilma käibemaksuta
Deebet: konto 221 „Käibemaks" – arvel näidatud käibemaksu summa
Kreedit: konto 231 „Arveldused hankijatega" – arve summa koos käibemaksuga

Hankijatelt saadud mitmesuguste teenuste maksumus kirjenda arvete põhjal järgmiselt:

Deebet: kontoklassi 55 „Mitmesuguste teenuste ostukulud" va konto – arve summa ilma käibemaksuta

Deebet: konto 221 „Käibemaks" – arvel näidatud käibemaksu summa

Kreedit: konto 231 „Arveldused hankijatega" – arve summa k käibemaksuga

Hankijate arvete tasumine arvelduskontolt (EEK) kirjendatakse:

Deebet: konto 231 „Arveldused hankijatega"

Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto (EEK)"

Märkused välisvaluutas toimuvate hankijate arvelduste kohta

Kontol 231 võib eraldada arveldused EEK-des, USD-des, FIM-i DEM-ides jne. Selleks kasutatakse konto 231 neljandat järku. Näit 2311 „Arveldused hankijatega (EEK)"; 2312 „Arveldused hankija (USD)"; 2313 „Arveldused hankijatega (FIM)"; 2314 „Arveldu hankijatega (DEM)" jne. Bilansis nende kontode kreeditsaldod, välj datult EEK-des, näidatakse üldsummana kirjel „Hankijatele tasum arved".

Kui kaupade impordi puhul on hankijate arved koostatud välisval (USD-s, DEM-s jne.), tuleb välisvaluutas hankijate arved ettev raamatupidamises arvestada ümber EEK-desse operatsioonipäe kehtiva Eesti Panga valuutakursi järgi. Hankijatele võlgnevuse arve raamatupidamise kontodel toimub EEK-des ning paralleelselt ka ta misele kuuluvas välisvaluutas. Arvete tasumisel välisvaluutas tul makstud summa arvestada ümber EEK-desse kas Eesti Panga päev kursi või vastava välisvaluutakonto jäägi keskmise kursi järgi ope sioonipäeval (vt. selle kohta lähemalt kontoklassi 11 punkti C „Väl valuuta väljamaksed välisvaluuta kontolt").

Kui tasumispäeva valuutakurss erineb hankija arve raamatupidami arvelevõtmispäeva valuutakursist, tekib ettevõttel kasum või kahju Kasum näidatakse muude äritulude kontol 427 „Kasum välisvaluu fikseeritud ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) ümb arvutusest" kreeditis. Kahjum näidatakse muude ärikulude konto 6 „Kahjum välisvaluutas fikseeritud ostjatele esitatud nõuete (hankijat võlgnevuse) ümberarvutusest" deebetis.

Näide kontol 2312 „Arveldused hankijatega (USD)" arvestuse kohta:

1) Hankija arve kauba eest on 1000 USD; ümberhinnatult operatsioonipäeva valuutakursiga (1 USD = 11,10 EEK) on arve summa 11 100 EEK. Koostatakse lausend:

Deebet:	konto 511	„Kauba ostukulud"	11 100
Kreedit:	konto 2312	„Arveldused hankijatega (USD)" (1000 USD)	11 100

2) Arve summa 1000 USD maksti hankijale ettevõtte USD arvelduskontolt. Maksmispäeval oli ettevõtte USD arvelduskonto jäägi keskmine valuutakurss 1 USD = 11,30 EEK ning makstud summa moodustas 11 300 EEK (1000 USD = 11 300 EEK). Siin tekib ettevõttel valuutakursi muutusest kahjum 200 EEK. Koostatakse lausend:

Deebet:	konto 2312	„Arveldused hankijatega (USD)" (1000 USD)	11 100
Deebet:	konto 635	„Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest"	200
Kreedit:	konto 1151	„USD arvelduskonto" (1000 USD)	11 300

3) Raamatupidamise seaduse § 26, lõige 2 kohaselt tuleb aastabilansis välisvaluutas fikseeritud võla jääk hinnata bilansi kuupäeval kehtiva Eesti Panga valuutakursi järgi. Ümberhindamisel tekkiv kasum kirjendatakse vastava võlakonto deebetisse ning konto 427 „Kasum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest" kreeditisse. Ümberhindamisel tekkiv kahjum kantakse vastava võlakonto kreeditisse ning konto 635 „Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest" deebetisse.

Näide.

Aastabilansi kuupäeval oli konto 2312 „Arveldused hankijatega (USD)" kreeditsaldo 10 000 USD ehk 115 000 EEK. Sellel päeval oli Eesti Panga valuutakurss 1 USD = 11,30 EEK. Järelikult ettevõte peab bilansis näitama kirjel „Hankijatele tasumata arved" mitte 115 000 EEK, vaid 10 000 USD x 11,30 = 113 000 EEK. Võrreldes raamatupidamisjäägiga (115 000 EEK) on bilansis näidatav võlasumma 2000 EEK võrra väiksem. Ümberhindamise kasumi kirjendame lausendiga:

Deebet: konto 2312 „Arveldused hankijatega (USD)" 200
Kreedit: konto 427 „Kasum ostjatele esitatatud välisvaluutas fikseeritud nõuete (hankijatele võlgnevuse) ümberarvutusest" 200

Hankijatele võlgnevuse jäägi summa välisvaluutas (10 000 USD) ümberhindamisega seoses ei muutu.

Hankijatele väljaantud lühiajaliste kaubandusvekslite arvestus k todel 2321 ja 2322.

Veksel on seadusega määratud kujul erilisel tempelpaberil kirju võlakohustus, millele seadusega on kindlustatud hõlbustused sissenõudmisel. Veksli omanik (veksli võtja) võib enne makse saa tähtpäeva veksli edasi müüa ehk oodustada. Oodustamisel toi veksli maksumuse arvutamine oodustamise päeval enne veksli tasu tähtpäeva.

Veksli liikideks on *lihtveksel* (selle järgi on maksjaks veksli väljaa ja *käskveksel* ehk *tratt* (selle järgi on maksjaks vekslil märgitud kol isik – trassaat).

Vekslil eristatakse *põhisummat* (s.o. summat, mille saab veksli v andja) ja *nimiväärtust* (s.o. summat, mis on vekslile märgitud ja k veksli väljaandja poolt tasumisele veksli lunastamise tähtpäe Vekslid liigitatakse *intressi mittekandvateks* (veksli nimivä sisaldab veksli põhisumma ja intressisumma) ja *intressikandva* (veksli nimiväärtus sisaldab ainult põhisumma; vekslile on märg põhisummalt tasumisele kuuluv intressimäär). Toome vekslite arve näited.

Käesoleva raamatu kirjutamise ajal (1995. a.) puudus Eestis vek väljaandmist ja nendega arvlemist reguleeriv seadus.

Näide 1. Väljaantud intressi mittekandva lühiajalise veksli (ve nimiväärtus sisaldab nii põhisumma kui ka intressi) arvestus ne meetodil.

Kauba arvesumma oli 10 000, sealhulgas kauba eest 8475 ja käibem 1525 krooni. Ostja andis müüjale 1. okt. 199A aastal 3-kuulise t ajaga intressi mittekandva veksli nimiväärtuses 10 300 krooni. Ve tasumise tähtpäeval, s.o. 31. dets. 199A aastal maksab ostja 10 3 krooni (veksli põhisumma 10 000 pluss intress 300).

1) Raamatupidamises fikseeritakse netomeetodil võlg ilma intress

s.o. veksli põhisumma 10 000 krooni.

Deebet: konto 511 „Kauba ostukulud" 8 475
Deebet: konto 221 „Käibemaks" 1 525
Kreedit: konto 2321 „Hankijatele väljaantud lühiajalised vekslid" 10 000

2) Veksli tasumise tähtpäeval 31. dets. 199A aastal maksti arvelduskontolt veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestatakse intressikulud 300 krooni.

Deebet: konto 2321 „Hankijatele väljaantud lühiajalised vekslid" 10 000
Deebet: konto 645 „Intressikulud" 300
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto 10 300

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 300 krooni.

Näide 2. Väljaantud intressi mittekandva lühiajalise veksli arvestus brutomeetodil.

Intressi mittekandvat vekslit võib arvestada ka ***brutomeetodil.*** Lähtume näite 1 andmetest.

1) 1. okt. 199A aastal raamatupidamises kirjendatakse brutomeetodil veksli nimiväärtus 10 300 krooni ja intressisummas veksli diskonto 300 krooni.

Deebet: konto 511 „Kauba ostukulud" 8 475
Deebet: konto 221 „Käibemaks" 1 525
Deebet: konto 2322 „Hankijatele väljaantud lühiajaliste vekslite diskonto" 300
Kreedit: konto 2321 „Hankijatele väljaantud lühiajalised vekslid" 10 300

2) Veksli tasumise tähtpäeval 31. dets. 199A aastal maksti arvelduskontolt veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestatakse intressikulud 300 krooni.

Deebet: konto 2321 „Hankijatele väljaantud lühiajalised vekslid" 10 300
Deebet: konto 645 „Intressikulud" 300
Kreedit: konto 2322 „Hankijatele väljaantud lühiajaliste vekslite diskonto" 300

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 300 krooni.

Näide 3. Väljaantud intressikandva lühiajalise veksli (vekslil märgitud nimiväärtusena põhisumma ning intressimäär %-ides pö summast) arvestus.

Kauba arvesumma oli 10 000, sealhulgas kauba eest 8475 ja käibem 1525 krooni. Ostja andis müüjale 1. okt. 199A aastal 3-kuulise t ajaga intressikandva veksli nimiväärtuses 10 000 krooni. Veksli märgitud intressimäär 12% aastas nimiväärtusest. Veksli tasum tähtpäeval, s.o. 31. dets. 199A aastal maksab ostja 10 300 kro (veksli põhisumma 10 000 pluss intress 300).

1) Raamatupidamises fikseeritakse vekslivõlg ilma intressita, veksli nimiväärtus 10 000 krooni.

Deebet:	konto 511	„Kauba ostukulud"	8 47
Deebet:	konto 221	„Käibemaks"	1 52
Kreedit:	konto 2321	„Hankijatele väljaantud lühiajalised vekslid"	10 000

2) Veksli tasumise tähtpäeval 31. dets. 199A aastal maksti arveld kontolt veksli nimiväärtus 10 300 krooni. Sealjuures arvestat intressikulud 300 krooni.

Deebet:	konto 2321	„Hankijatele väljaantud lühiajalised vekslid"	10 000
Deebet:	konto 645	„Intressikulud"	300
Kreedit:	konto 113	„Arvelduskonto	10 300

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 300 krooni.

Tütar-(ema-)ettevõtetele kontodel 2341 ja 2342 ning sidusettevõte kontodel 2361 ja 2362 arvestatavad hangete katteks väljastatud ve lid kirjendatakse eeltoodud reeglite kohaselt.

Kontodel 233 „Hankearveldused tütar-(ema-)ettevõtetega" ja 2 „Hankearveldused sidusettevõtetega" toimub arvestus konto 231 põ mõttel.

Konto 233 „Hankearveldused tütar-(ema-)ettevõtetega" kreediti lisatakse aastabilansi koostamisel kontolt 256 pikaajalise hankevõla osa, mille tasumistähtaeg on järgmisel majandusaastal.

nto 235 „Hankearveldused sidusettevõtetega" kreeditisse lisatakse stabilansi koostamisel kontolt 257 pikaajalise võla see osa, mille sumistähtaeg on järgmisel majandusaastal.

ntodel 2371 „Muud lühiajalised võlad tütar- (ema-) ettevõtetele", 72 „Muud lühiajalised võlad sidusettevõtetele" arvestatakse muid hiajalisi võlgu nimetatud ettevõtetele.

ntol 238 „Muud lühiajalised kohustused" arvestatakse lühiajalisi lgu, mis tekivad seoses väärtpaberite ostudega ja muude sedalaadi hingutega.

nto 239 „Ostjate (tellijate) lühiajalised ettemaksed" kreeditis vestatud lühiajaliste ettemaksete summad tuleb kauba-(tellimuste) vetel kinni pidada ning kinnipidamine kanda konto 239 deebetisse ja stavalt konto 122 „Ostjatelt laekumata arved" või konto 131 „Lühi-jalised nõuded tütar- ja emaettevõtetele" või konto 132 „Lühiajalised nuded sidusettevõtetele" kreeditisse. Konto 239 liigendamise kohta vt. ärkust kontoklassi 23 kontode loetelu juures.

ntoklassi 23 kontode saldode andmetel formeeritakse bilansis 5 rjet:

ilansirühma 12 kirje	***„Ostjate (tellijate) ettemaksed toodete ja kaupade eest"*** (konto 239 kreeditsaldo);
ilansirühma 13 kirjed:	***„Hankijatele tasumata arved"*** (kontode 231 ja 238 kreeditsaldode summa);
	„Vekslivõlad" (konto 2321 kreeditsaldo miinus konto 2322 deebetsaldo);
ilansirühma 14 kirjed:	***„Võlad tütar- ja emaettevõtetele"*** (kontode 233, 2341 ja 2371 kreeditsaldode summa miinus konto 2342 deebetsaldo);
	„Võlad sidusettevõtetele" (kontode 235, 2361 ja 2372 kreeditsaldode summa miinus konto 2362 deebetsaldo).

ärkus.

ontode 231, 233 ja 235 deebetsaldod näidatakse 7. bilansirühma kirjel „Ettemaksed hankijatele". Vt. sellekohast märkust kontoklassi 16 kontode saldode põhjal 7. bilansirühma „Varud" kirjete formeerimise kohta.

Kontoklass 24 – Viitvõlad, lühiajalised eraldised ja ettemaksed tulevaste perioodide tulud

241 – Palgaarveldused
242 – Palgast kinnipeetud alimendid
243 – Palgast kinnipeetud elukindlustusmaksed
244 – Muud kinnipidamised palgast
245 – Dividendivõlad
246 – Intressivõlad
247 – Lühiajalised eraldised
248 – Puhkusetasu kohustused
249 – Ette laekunud tulevaste perioodide tulud

Märkus.

Kontod 241 kuni 249 on kõik lühiajaliste kohustuste arvestuse kontod. Lühiajalisteks on jooksvas arvestuses kõik kohustused, mille tasumise tähtaeg on aruandeaastal ja aastabilansi kuupäevale järgneval majandusaastal. Näiteks ettevõtte majandusaasta ühtub kalendriaastaga. Sel juhul 199A kalendriaastal on kõik need kohustused, mis tuleb tasuda 199A ja 199B kalendriaastate jooksul, lühiajalised. Kohustused, mille tasumine on ette nähtud 199C kalendriaastal ja hiljem, on pikaajalised.

Viitvõlgade arvestuse kontod 241 kuni 248 .

Kontodel 241 kuni 248 arvestatakse nn. viitvõlgu, s.o. aruandeperioodi juba kuludesse kantud, kuid alles järgmisel perioodil väljamaksmisele kuuluvaid kohustusi.

Konto 241 „Palgaarveldused" deebetis kirjendatakse töövõtjatele tegelikult väljamakstud palk (palgaavansid), palgast kinnipeetud maksud ja muud kinnipidamissummad; kreeditis kirjendatakse arvestatud palga brutosumma. Konto kreeditsaldo näitab palgavõla summat.

Töövõtjatele arvestatud palk kirjendatakse:

Deebet: kontoklassi 61„Palgakulu" vastav kulukonto
Kreedit: konto 241„Palgaarveldused"

Märkus.

Kontoklassi 61 kontodel on võimalik kasutada ettevõtte palgakulude analüüsiks vajalikku palgakulude detailset liigitust, näiteks tootmistööliste palk tükitööl – konto 6111, tootmistööliste palk ajatööl – konto 6112, tootmistööliste preemiad – konto 6113 jne. (vt. kontoklassi 61 kontode loetelu).

Palgast kinnipeetav tulumaks kirjendatakse:

Deebet: konto 241 „Palgaarveldused"
Kreedit: konto 224 „Palgast kinnipeetud tulumaks"

Palgast kinnipeetavad alimendid kirjendatakse:

Deebet: konto 241 „Palgaarveldused"
Kreedit: konto 242 „Palgast kinnipeetud alimendid"

Palgast kinnipeetavad muud maksed kirjendatakse vastavalt kontode 243 ja 244 kreeditisse (debiteeritakse kontot 241). Vajadusel võib kontot 244 liigendada muude kinnipidamiste liikide lõikes, kasutades selleks konto 244 neljandat järku.

Palk ja kinnipeetud summad kantakse üle arveldusekontolt (või eraldi palgakontolt pangas) või makstakse kassast. Tulumaksu ülekandmisel arvelduskontolt debiteeritakse kontot 224 „Palgast kinnipeetud tulumaks" ja krediteeritakse kontot 113 „Arvelduskonto (EEK)". Samal põhimõttel toimub ka muude palgast kinnipidamiste kirjendamine (kassast maksmisel krediteeritakse kontot 111 „Kassa").

Konto 245 „Dividendivõlad" kreeditis kirjendatakse aktsionäridele arvestatud dividendi summa (deebet 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (kahjum) enne kasumijaotust"). Dividendi väljamaksmisel arvelduskontolt debiteeritakse kontot 245 ja krediteeritakse kontot 113 „Arvelduskonto (EEK)".

Konto 246 „Intressivõlad" kreeditis kirjendatakse ettevõtte kohustuslikult arvestatud intressi (deebet 645 „Intressikulud"). Intressivõla tasumisel arvelduskontolt debiteeritakse kontot 246 ja krediteeritakse kontot 113 „Arvelduskonto (EEK)".

Konto 247 „Lühiajalised eraldised". Siin arvestatakse ettevõtte kuludesse kantud lühiajalisi garantiikohustusi ning muid lühiajalisi potentsiaalseid kohustusi.

Konto 248 „Puhkusetasu kohustused" kreeditis arvestatakse ettevõtte aruandeaasta kuludesse kantud aruandeaastal töötajate poolt väljateenitud puhkusetasu, mis makstakse töötajatele välja alles nende puhkusele minekul järgmisel majandusaastal.

Puhkusetasu kohustuste arvestus võib toimuda kahel viisil:

1) Ettevõtte aastaeelarves kehtestatakse puhkusetasu määr brutopalga (ilma puhkusetasuta) suhtes %-ides. Igakordsel palga arvestamisel arvutatakse koos palgaga tekkiv puhkusetasu kohustuse summa

(brutopalga summa x puhkusetasu määr %-ides), mis kirjendat vastavate kulukontode (näiteks tootmistööliste puhkusetasu – ko 6119, halduspersonali puhkusetasu – konto 6148 jne.) deebet ning konto 248 kreeditisse. Puhkuseleminekul töötajatele arvest puhkusetasu brutosumma kirjendatakse konto 248 deebetiss konto 241 kreeditisse. Antud variandi puhul konto 248 kreedits bilansipäeval annab ettevõtte puhkusekohustuse summa aruan bilanssi ning lisaarvestusi teha pole vaja.

2) Aruandeaastal töötajatele puhkuseleminekul tegelikult arvest puhkusetasu brutosumma kirjendatakse aruandeaastal: deeb aruandeaasta kulud (näiteks tootmistööliste puhkusetasu – kon 6119, halduspersonali puhkusetasu – kontole 6148 jne.) ning kre konto 241. Aastabilansi koostamisel inventeeritakse, kui suur bilansipäeval ettevõtte kohustuste summa aruandeaastal tööta poolt väljateenitud, kuid neile veel väljamaksmata puhkusetasu Inventuuri käigus fikseeritakse iga töötaja kohta aruandea saamatajäänud puhkusepäevade arv, leitud päevad summeerit ning korrutatakse ühe päeva kohta arvestatava eelarvelise puhk tasuga. Kui töötaja on aruandeperioodil saanud puhkusetasu av sina järgmisel aastal tehtavate tööpäevade arvel, tuleb nende päevade puhkusetasuga vähendada eeltoodud summat.

Bilansipäevaks ettevõtte kohustuste summa aruandeaastal tööta poolt väljateenitud, kuid neile veel väljamaksmata puhkusetasu kirjendatakse: deebet aruandeaasta kulud (näiteks tootmistööliste pu kusetasu – kontole 6119, halduspersonali puhkusetasu – kontole 6 jne.) ning kreedit konto 248.

Järgmise aasta aruandebilansi koostamisel teostatakse analoogil puhkusekohustuste inventuur ning arvutatakse puhkusekohustu summa selle aasta lõpuks. Puhkusekohustuste summa *juurdekasv* v reldes aasta algbilansis näidatud puhkusekohustuste summaga kirj datakse: deebet – aruandeaasta kulud (näiteks tootmistööliste puhku tasu – kontole 6119, halduspersonali puhkusetasu – kontole 6148 jn ning kreedit konto 248. Puhkusekohustuste summa *vähenemine* v reldes aasta algbilansis näidatud summaga kirjendatakse: deeb konto 248 ning kreedit – aruandeaasta kulud (näiteks tootmistööli puhkusetasu – kontole 6119, halduspersonali puhkusetasu – kont 6148 jne.)

ettevõttes esineb veel *muid viitvõlgu*, siis konto 248 neljandal rgul formeeritakse nende arvestuseks kontod. Sel juhul puhkusetasu hustused arvestatakse kontol 2481, muud viitvõlad arvestatakse ntodel 2482, 2483 jne.

ntol 249 arvestatakse aruandeaastal laekunud väljateenimata tulud. ed laekumised muutuvad väljateenitud tuludeks alles järgmisel ajandusaastal (järgmistel majandusaastatel).

tekib vajadus laekunud tulevaste perioodide tulude liigendamiseks ntodel, võib selleks kasutada konto 249 koodi 4. järku. Näiteks kon 2491 arvestatakse aruandeaastal järgmise aasta eest ette laekunud (üür). See kirjendatakse laekumisel: deebet – konto 113 „Arvel-konto (EEK)", kreedit 2491 „Järgmise majandusaasta rendi (üüri) maksed". Ettelaekunud üür (rent) kantakse järgmisel majandus-aastal: deebet – konto 2491 ning kreedit konto 351 „Rendi (üüri) tulud"

ntoklassi 24 kontode saldode andmetel formeeritakse bilansis 6 irjet:

Bilansirühma 16 kirjed: ***„Võlad töövõtjatele"*** (kontode 241, 242, 243, 244 ja 2481 kreeditsaldode summa);
„Dividendivõlad" (konto 245 kreeditsaldo);
„Intressivõlad" (konto 246 kreeditsaldo);
„Muud viitvõlad" (konto 2482, 2483 jne. kreeditsaldode summa);

Bilansirühma 17 kirje: ***„Lühiajalised eraldised"*** (konto 247 kreeditsaldo);

Bilansirühma 18 kirje: ***„Muud ettemakstud tulevaste perioodide tulud"*** (konto 249 kreeditsaldo).

Pikaajalised kohustused (kontoklass 25)

Kontoklass 25 – Pikaajalised kohustused

11 – Mittekonverteeritavad pikaajalised võlakirjad
12 – Mittekonverteeritavate pikaajaliste võlakirjade diskonto
13 – Mittekonverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand

2522 – Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade diskonto
2523 – Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand
253 – Pikaajalised pangalaenud
2541 – Kapitalirendi (liisingu) pikaajaline kohustus
2542 – Muud pikaajalised kohustused krediidiasutustele
2551 – Pikaajalised võlad.hankijatele
2552 – Pikaajalised võlad ettevõtete omandamisest
256 – Pikaajalised võlad tütar- ja emaettevõtetele
257 – Pikaajalised võlad sidusettevõtetele
2581 – Pensionikohustused
2582 – Muud pikaajalised eraldised
2583 – Negatiivne firmaväärtus
259 – Ostjate (tellijate) pikaajalised ettemaksed

Märkused.

1. Kui tekib vajadus tütar-, ema- ja sidusettevõtete pikaajaliste ettema[ks]e eraldamiseks, on soovitav konto 259 liigendada järgmiselt:
   2591 – Ostjate (tellijate) pikaajalised ettemaksed (v.a. tütar-, ema- sidusettevõtetelt)
   2592 – Ostjate (tellijate) pikaajalised ettemaksed (tütar- ja emaettevõt[ete]lt)
   2593 – Ostjate (tellijate) pikaajalised ettemaksed (sidusettevõtetelt).
2. Selle kontorühma kontodelt kantakse aastabilansi koostamisel vastav[a]l lühiajaliste kohustuste kontodele see osa pikaajalistes võlgadest, m[is] kuulub tasumisele järgmisel aastal.

Mittekonverteeritavate pikaajaliste võlakirjade arvestus konto[d] 2511, 2512, 2513

Näide 1. Võlakirjad on väljastatud nimiväärtusega.

1. Väljastati pikaajalisi (tähtajaga 5 aastat) mittekonverteerita[va]i võlakirju nimiväärtuses 1 000 000 krooni. Võlakirjade väljal[aske] päev 1. jaan. 199A aastal, tagasiostu tähtpäev 31. dets. 199E aa[stal]. Intressimäär on 10% aastas (nimiväärtusest), intressi makstak[se] i[ga] aasta 31. detsembril 100 000 krooni. Müügi kuupäev – 1. jaan. 19[9A] aastal, arvelduskontole laekus 1 000 000 krooni. Näites võlakirj[ade] müügihind ühtib nende nimiväärtusega.

Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	1 000 000
Kreedit: konto 2511	„Mittekonverteeritavad pikaajalised võlakirjad"	1 000 000

Arvestati intressi 31. dets. 199A aastal (samuti järgneval neljal aastal) 100 000 krooni.

Deebet: konto 645	„Intressikulud"	100 000
Kreedit: konto 246	„Intressivõlad"	100 000

Märkus.

Intressi tasumisel arvelduskontolt kirjendatakse: deebet „Intressivõlad" ja kreedit 113 „Arvelduskonto".

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 100 000 krooni,
2) bilansis – mittekonverteeritavad pikaajalised võlakohustused 1 000 000 krooni.

Intressikulu arvestus 31. dets. 199E aastal 100 000 krooni.

Deebet: konto 645	„Intressikulu"	100 000
Kreedit: konto 246	„Intressivõlad"	100 000

Võlakirjade väljaandja teostas tagasiostu 31. dets. 199E aastal võlakirja nimiväärtuses 1 000 000 krooni. Ühtlasi tasus ta 199E aasta intressivõla 100 000 krooni.

Deebet: konto 2511	„Mittekonverteeritavad pikaajalised võlakirjad „	1 000 000
Deebet: konto 246	„Intressivõlad"	100 000
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	1 100 000

Näide 2. Võlakirjade müügihind on nimiväärtusest madalam (müük alakursiga).

1. Väljastati pikaajalisi (tähtajaga 5 aastat) mittekonverteeritavaid võlakirju nimiväärtuses 1 000 000 kr., tegelik müügihind 958 000 oli 42 000 krooni nimiväärtusest madalam. Võlakirjade väljalaske päev 1. jaan. 199A aastal, tagasiostu tähtpäev 31. dets. 199E aastal. Intressimäär 10% aastas (nimiväärtusest), intressi makstakse iga aasta 31. detsembril 100 000 krooni. Müügi kuupäev on 1. jaan. 199A aastal, arvelduskontole laekus 958 000 krooni.

Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	958 000
Deebet: konto 2512	„Mittekonverteeritavate pikaajaliste võlakirjade diskonto"	42 000
Kreedit: konto 2511	„Mittekonverteeritavad pikaajalised võlakirjad"	1 000 000

2. Arvestati intressi 31. dets. 199A aastal 100 000 krooni. Üht kantakse intressikulu suurendamiseks nimiväärtusest vähem saa summast igal aastal 1/5 osa, mis moodustab 8 400 kr. (42 000 Seega moodustab intressikulu aastas kokku 108 400 krooni.

Deebet: konto 645 „Intressikulud" 108 400
Kreedit: konto 2512 „Mittekonverteeritavate pika-
ajaliste võlakirjade diskonto" 8 400
Kreedit: konto 246 „Intressivõlad" 100 000

Märkus.
Sama lausend koostatakse ka järgneval neljal aastal (aastate B, C, D j 31. dets.).

3. Intressi tasumisel arvelduskontolt kirjendatakse

Deebet: konto 246 „Intressivõlad" 100 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" 100 000

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 108 400 krooni,
2) bilansis – mittekonverteeritavad pikaajalised võlakohustused 966 400 (1 000 000 – 33 600) krooni.

4. 31. dets. 199E aastal arvestatakse intressikulu 108 400 krooni.

Deebet: konto 645 „Intressikulud" 108 400
Kreedit: konto 2512 „Mittekonverteeritavate pika-
ajaliste võlakirjade diskonto" 8 400
Kreedit: konto 246 „Intressivõlad" 100 000

5. Võlakirjade väljaandja teostas tagasiostu 31. dets. 199E aas nimiväärtuses. Maksti arvelduskontolt 1 000 000 kr. võlakirja nim väärtus ja viimase aasta intress 100 000 kr., kokku 1 100 000 kroo

Deebet: konto 2511 „Mittekonverteeritavad pika-
ajalised võlakirjad" 1 000 000
Deebet: konto 246 „Intressivõlad" 100 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" 1 100 000

Näide 3. Võlakirjade müügihind on nimiväärtusest kõrgem (m ülekursiga).

1. Väljastati pikaajalisi (tähtajaga 5 aastat) mittekonverteeritav võlakirju nimiväärtuses 1 000 000 kr., tegelik müügihind 1 042 0 kroo̊ni oli 42 000 kr. nimiv...

päev 1. jaan. 199A aastal, tagasiostu tähtpäev 31. dets. 199E aastal. Intressimäär 10% aastas (nimiväärtusest), intressi makstakse iga aasta 31. detsembril 100 000 krooni. Müügi kuupäev on 1. jaan. 199A aastal, arvelduskontole laekus 1 042 000 krooni.

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" 1 042 000
Kreedit: konto 2513 „Mittekonverteeritavate pika-
ajaliste võlakirjade hinnalisand" 42 000
Kreedit: konto 2511 „Mittekonverteeritavad pika-
ajalised võlakirjad" 1 000 000

2. Arvestati intressi 31. dets. 199A aastal 100 000 kr. Ühtlasi kantakse intressikulu vähendamiseks nimiväärtusest enam saadud summast (ülekursist) igal aastal 1/5 osa, mis moodustab 8 400 kr. (42 000 : 5). Seega moodustab intressikulu aastas kokku 91 600 krooni.

Deebet: konto 645 „Intressikulud" 91 600
Deebet: konto 2513 „Mittekonverteeritavate pikaaja-
liste võlakirjade hinnalisand" 8 400
Kreedit: konto 246 „Intressivõlad" 100 000

Märkus.
Sama lausend koostatakse ka järgneval neljal aastal (aastate B, C, D ja E 31. dets.).

3. Intressi tasumisel arvelduskontolt kirjendatakse

Deebet: konto 246 „Intressivõlad" 100 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" 100 000

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 91 600 krooni,
2) bilansis – mittekonverteeritavad pikaajalised võlakohustused 1 033 600 (1 000 000 + 33 600) krooni.

4. 31. dets. 199E aastal arvestatakse intressikulu 91 600 krooni.

Deebet: konto 645 „Intressikulud" 91 600
Deebet: konto 2513 „Mittekonverteeritavate pikaaja-
liste võlakirjade hinnalisand „ 8 400
Kreedit: konto 246 „Intressivõlad" 100 000

5. Võlakirjade väljaandja teostas tagasiostu 31. dets. 199E aastal nimiväärtuses. Maksti arvelduskontolt 1 000 000 kr. võlakirja nimi-

Deebet: konto 2511 „Mittekonverteeritavad pikaajalised võlakirjad" 1 000 000
Deebet: konto 246 „Intressivõlad" 100 000
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto" 1 100 000

Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade arvestus kontodel 25 2522, 2523.

Kontodel 2521, 2522, 2523 toimub konverteeritavate pikaajaliste võl kirjade emiteerimise ja intressi arvestus. Konverteeritavaid pikaaj võlakirju on võlakirja omanikul on õigus vahetada võlakirjal märg väärtpaberiks (näiteks võlakirju väljastanud aktsiaseltsi aktsiate Konverteeritavate võlakirjade emiteerimise ja intressi arvestuskäik analoogiline eeltoodud mittekonverteeritavate võlakirjade arves näidetega.

Võlakirjade konverteerimine ettevõtte aktsiateks toimub tavali intressipäeva seisuga. Konverteerimine eeldab üldreeglina samaae aktsiate emissiooni. Kuid konverteerimine võib toimuda ka treso aktsiate baasil. Äriseadustiku (ÄS) §-is 241 nimetatakse aktsiate konverteeritavaid võlakohustusi ***vahetusvõlakirjadeks***. Vahetusvõl kirjade väljastamise võimalus peab olema ette nähtud ettevõtte põh kirjas ning nende väljalaske kohta peab olema üldkoosoleku ots Vahetusvõlakiri võib olla nimeline või esitajavõlakiri. ***Vahetusvõl kirja eest tuleb tasuda vähemalt selle nimiväärtus. Võlakirjade vas vahetatavate aktsiate nimiväärtus võib olla võlakirjade nimiväärtus suurem üksnes juhul, kui nimiväärtuste vahe tasutakse rahas.*** Vahe tusvõlakirjade nimiväärtuste summa ei või olla suurem kui 1/3 akts kapitalist. ÄS § 489 kehtestab, et juhul kui aktsiaselts kujundatak ümber teist liiki ühinguks, vahetusvõlakirjade omanikud osalev esindatuse määramisel ja hääletamisel aktsionäridega samadel alust Vahetusvõlakirjade omanikud omandavad uue ühingu osad sama alustel ümberkujundatava aktsiaseltsi aktsionäridega. Kui nad aga nõustu ümberkujundamisotsusega, võivad nõuda hüvitust.

Nimiväärtuses müüdud vahetusvõlakirjade konverteerimine nimi väärtuses emiteeritavate aktsiatega

Vahetusvõlakirjade väljastamisel koostatakse lausend:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto"
Kreedit: konto 2521 „Konverteeritavad pikaajalised võlakirjad"

rkus.

ressi arvutamine ning kajastamine aastaaruande bilansis ja kasumi- uandes toimub analoogiliselt nimiväärtuses müüdud mittekonverteeri- vatele võlakohustustele.

verteerimisel koostatakse lausend:

ebet: konto 2521 „Konverteeritavad pikaajalised võlakirjad"
ebet: konto 113 „Arvelduskonto" – summa, mille võrra vahetus- aktsiate nimiväärtus ületab vahetusvõlakirjade nimiväärtuse (ÄS § 241 kohaselt vahetusvõla- kirja omanik peab selle vahe tasuma rahas)
eedit: konto 261 „Aktsiakapital nimiväärtuses".

miväärtuses müüdud vahetusvõlakirjade konverteerimine tresoor- tsiatega (nimiväärtuses)

l juhul krediteeritakse kontot 269 „Tresooraktsiad" (tresooraktsiate tusmaksumuses). Kui tresooraktsiate soetusmaksumus erineb nende miväärtusest, kantakse vahe kontole 262 „Aažio".

ide. 1 000 kroonise nimiväärtusega aktsiaid osteti tagasi 800 krooni st:

Deebet: konto 269	„Tresooraktsiad"	800
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	800

ljem need aktsiad kasutati vahetusvõlakirjade (nimiväärtusega 900 r.) konverteerimisel. Antud juhul aktsiate kõrgema nimiväärtuse vahe 00 kr.) peab laekuma arvelduskontole. Tresooraktsiate nimiväärtuse soetusmaksumuse vahe (200 kr.) tuleb kanda kontole 262 „Aažio":

Deebet: konto 2521	„Konverteeritavad pikaajalised võlakirjad"	900
Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	100
Kreedit: konto 269	„Tresooraktsiad"	800
Kreedit: konto 262	„Aažio"	200

hetusvõlakirjade emiteerimine ja nende müümine ülekursiga. hetusvõlakirjade konverteerimine aktsiatega.

hetusvõlakirjade väljastamisel koostatakse lausend:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" – müügist saadud summa
Kreedit: konto 2521 „Konverteeritavad pikaajalised võlakirjad" – vahetusvõlakirjade nimiväärtus
Kreedit: konto 2523 „Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand" – saadud ülekursi summa

Vahetusvõlakirjadelt arvutatud intressikulud kirjendatakse:

Deebet: konto 645 „Intressikulud" – hinnalisandi proportsionaalse osaga vähendatud intressikulude summa aruandeperioodil (vt. eespool näidet 3)

Deebet: konto 2513 „Mittekonverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand" – hinnalisandist kulude vähendamiseks kantud summa

Kreedit: konto 246 „Intressivõlad" – nimiväärtuse põhjal arvutatud intress

Märkus.

Kajastamine aastaaruande bilansis ja kasumiaruandes toimub analoogiliselt ülekursiga müüdud mittekonverteeritavatele võlakohustustele.

Vahetusvõlakirjade konverteerimisel emiteeritavate aktsiate vastu koostab emiteerija lausendi:

Deebet: konto 2521 „Konverteeritavad pikaajalised võlakirjad" – nimiväärtuse mahakandmine

Deebet: konto 2523 „Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand" – hinnalisandi jäägi mahakandmine

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto" – summa, mille võrra vahetusel aktsiate nimiväärtus ületab vahetusvõlakirja nimiväärtuse (ÄS § 241 kohaselt vahetusvõlakirja omanik peab selle vahe tasuma rahas)

Kreedit: konto 261 „Aktsiakapital nimiväärtuses" – vahetuseks emiteeritud aktsiate nimiväärtus

Kreedit: konto 262 „Ažio" – mahakantud hinnalisandi jäägi summa, mis moodustab konverteerimistehingu puhul aktsiate ülekursi

Näide 4. Vahetusvõlakirjade müügihind on nimiväärtusest kõrgem (müük ülekursiga).

1. Väljastati pikaajalisi (tähtajaga 5 aastat) konverteeritavaid võlakirju nimiväärtuses 1 000 000 kr., tegelik müügihind 1 042 000 kr. oli 42 000 kr. nimiväärtusest kõrgem. Võlakirjade väljalaske päev 1. jaan. 199A aastal, tagasiostu tähtpäev 31. dets. 199E aastal. Intressimäär 10% aastas (nimiväärtusest), intressi makstakse 100 000 kr. iga aasta 31. detsembril. Müügi kuupäev on 1. jaan. 199A aastal, arvelduskontole laekus 1 042 000 kr.

Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	1 042 000
Kreedit: konto 2523	„Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand"	42 000
Kreedit: konto 2521	„Konverteeritavad pikaajalised võlakirjad"	1 000 000

Arvestati intressi 31. dets. 199A aastal 100 000 krooni. Ühtlasi kantakse intressikulu vähendamiseks nimiväärtusest enamsaadud summast (ülekursist) igal aastal 1/5 osa, mis moodustab 8 400 krooni (42 000 : 5). Seega moodustab intressikulu aastas kokku 91 600 krooni.

Deebet: konto 645	„Intressikulud"	91 600
Deebet: konto 2523	„Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand"	8 400
Kreedit: konto 246	„Intressivõlad"	100 000

Intressi tasumisel arvelduskontolt kirjendatakse

Deebet: konto 246	„Intressivõlad"	100 000
Kreedit: konto 113	„Arvelduskonto"	100 000

199A aastaaruandes näidatakse:
1) kasumiaruandes – intressikulu 91 600 krooni,
2) bilansis – konverteeritavad pikaajalised võlakohustused – 1 033 600 (1 000 000 + 33 600) krooni.

199A aasta lõpul (intressipäeval) toimus võlakirjade vahetamine ettevõttes emiteeritud hääleõigusega aktsiate vastu, mille nimiväärtus oli 1 020 000 kr. Konverteerija maksis nimiväärtuste vahe 20 000 kr. aktsiate emiteerija arveldusontole. Konverteerimispäeval oli kontol 2523 võlakirjade hinnalisandi jääk 33 600 kr. Konverteerimisel koostas võlgnik võlakirjade vahetamisel oma aktsiate vastu järgmise lausendi:

Deebet: konto 2521	„Konverteeritavad pikaajalised võlakirjad"	1 000 000
Deebet: konto 2523	„Konverteeritavate pikaajaliste võlakirjade hinnalisand"	33 600
Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	20 000
Kreedit: konto 261	„Aktsiakapital nimiväärtuses"	1 020 000
Kreedit: konto 262	„Ažio"	33 600

Kontol 253 arvestatakse pikaajalised pangalaenud.

Laenu saamisel arvelduskontole koostatakse lausend:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto"
Kreedit: konto 253 „Pikaajalised pangalaenud"

Intressi arvestamisel kirjendatakse:

Deebet: konto 645 „Intressikulud"
Kreedit: konto 246 „Intressivõlad"

Intressi tasumisel arvelduskontolt kirjendatakse:

Deebet: konto 246 „Intressivõlad"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto"

Pikaajaliste pangalaenude see osa, mille tasumise tähtaeg on järgm majandusaastal, kantakse aastabilansi koostamisel raamatupidam õiendi alusel:

Deebet: konto 253 „Pikaajalised pangalaenud"
Kreedit: konto 216 „Pikaajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil"

Pikaajalise pangalaenu tasumine arvelduskontolt järgmisel majand aastal kirjendatakse lausendiga:

Deebet: konto 216 „Pikaajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil"
Kreedit: konto 113 „Arvelduskonto"

Kontol 2541 arvestatakse kapitalirendi (liisingu) pikaajalisi koh tusi.

Näide. Ettevõte soetas kapitalirendi (liisingu) lepingu põhjal masin rendiväärtuses (lepingusummas) 100 000 krooni. Intress on 15% aas Rendiperiood on 4 aastat. Rentnik tasub rendimaksed võrdsete aas maksetena (annuiteedina) iga aasta lõpus. Annuiteedisumma sisald võla kustutuse summa antud aastal ja intressisumma antud aasta alg võlajäägilt. Rendiperioodi lõpuks on kapitalirendi võlg tasutud.

Rahandusministri määruse nr. 74 (31.03.94) kohaselt peab kapitalire (liisingu) lepingu lisana olema kapitalirendi maksete tasumise graaf kapitalirendi (liisingu) perioodil. Antud näites on maksete tasum graafikus kehtestatud kogu rendiperioodi jooksul võrdsed aastamak (annuiteedi) summad (35 000 krooni), mis sisaldab rendivõla i aastase kustutuse summa ja intressisumma aasta alguse võlajäägil

odud andmetel on *maksegraafik esimesel aastal* järgmine:

la algsaldo	100 000	
tress 15% algsaldost	15 000	(sealhulgas 8% ületav osa on 7 000)
la kustutus	20 000	(annuiteet 35 000 – intress 15 000)
äibemaks	4 860	(0,18 x (20 000 + 7 000))
la saldo aasta lõpuks	80 000	

rkus.

amatu kirjutamise ajal 1995.a. maksustati käibemaksuga nõude kustutus-mmat lepingus ettenähtud laekumisperioodil, samuti 8% ületavat intressi a (Rahandusministri määrus 74, 31.03.1994).

Rentnik koostab kapitalirendi (liisingu) korras saadud masinate vastuvõtmisel rendiväärtuse (lepingusumma) 100 000 krooni kohta lausendi:

Deebet:	konto 187	„Kapitalirendi (liisingu) abil soetatud põhivara enne võla-kohustuste täielikku tasumist"	100 000
Kreedit:	konto 2541	„Kapitalirendi (liisingu) pika-ajaline kohustus"	100 000

Aasta annuiteedisumma on 35 000 krooni. Esimesel aastal läheb sellest nõude kustutuseks 20 000 krooni ja intressiks 15 000 krooni. Kokku tuleb esimesel aastal maksta 39 860 krooni (annuiteet 35 000 + käibemaks 4 860). Selle summa ülekandmisel arvelduskontolt rendileandjale (liisinguandjale) koostatakse lausend:

Deebet:	konto 2541	„Kapitalirendi (liisingu) pika-ajaline kohustus"	20 000
Deebet:	konto 645	„Intressikulud"	15 000
Deebet:	konto 221	„Käibemaks"	4 860
Kreedit:	konto 113	„Arvelduskonto"	39 860

ntol 2551 arvestatakse pikaajalisi võlgu hankijatele (v. a. tütar-, a- ja sidusettevõtetele). Kontol 2552 arvestatakse pikaajalisi võlgu evõtete omandamisest. Kontol 256 arvestatakse pikaajalisi võlgu ar- ja emaettevõtetele. Kontol 257 arvestatakse pikaajalisi võlgu dusettevõtetele.

il kontodel arvestatavad pikaajalised võlad on tekkinud hanketehin-ulest, ettevõtetevahelistest laenudest jms.

Kontol 2581 arvestatakse ettevõtte kohustusi ettevõtte pensionipl... osas.
Eestis puudus raamatu kirjutamise ajal (1995. aastal) seadus ettev... pensioniplaani kohta.

Kontol 2582 arvestatakse muid pikaajalisi eraldisi.
Selle konto kreeditis arvestatakse näiteks pikaajalise garantiirem... kohustuste tekkimist (deebet ettevõtte kulud). Garantiikohustuste ... misel debiteeritakse kontot 2582 (kreedit: arvelduskonto jne.).

Konto 2583 „Negatiivne firmaväärtus"
Negatiivne firmaväärtus tekib siis, kui ettevõtte omandamise inves... ringusumma (ostuhind) on madalam omandatud netovara reaalv... tusest. Negatiivset firmaväärtust omandaja bilansis üldreeglin... kajastata. Negatiivse firmaväärtuse summas tuleb proportsionaal... vähendada omandaja bilansis arvelevõetavate mittemonetaarsete ... objektide (eelkõige põhivara, siis varude) reaalväärtust. Erandjuhul, ... kogu negatiivset firmaväärtust ei saa eeltoodud varaobjektide rea... väärtuse vähendamisega elimineerida, kajastatakse negatiivse firm... väärtuse jääk konto 2583 „Negatiivne firmaväärtus" kreeditis. Sel... konto kreeditsaldo näidatakse bilansi passiva rühmas 21 juurdelisa... kirjel „Negatiivne firmaväärtus", mis kantakse omandaja tuludesse ... 5 aasta jooksul. Vt. ka eespool toodud selgitust aktivakonto 17... „Investeeringud teiste ettevõtete omandamiseks" kohta.

Konto 259 „Ostjate (tellijate) pikaajalised ettemaksed"
Selle konto kreeditis arvestatakse ostjatelt ja tellijatelt saadud pik... ajalised ettemaksed pika tootmistsükliga toodete (näiteks laeva... valmistamiseks, keerukate ja pikka ettevalmistusaega nõudvate unika... sete tellimuste täitmiseks jms. Ostjatele (tellijatele) esitatavates müü... arvetes kinnipeetud ettemaksed kirjendatakse selle konto deebetis.

Kontoklassi 25 kontode saldode andmetel formeeritakse bilansi ... kirjet:

Bilansirühma 19 kirjed:
„Mittekonverteeritavad pikaajalised võlakohustused" (kontode 251..., 2513, 2541 kreeditsaldode summa miinus konto 2512 deebet... saldo);
„Konverteeritavad pikaajalised võlakohustused (kontode 2521, 25... kreeditsaldode summa, miinus konto 2522 deebetsaldo);

„Pikaajalised pangalaenud" (konto 253 kreeditsaldo);
„Muud pikaajalised laenud krediidiasutustelt (konto 2542 kreeditsaldo).

Bilansirühma 20 kirjed:
„Hankijatele tasumata pikaajalised võlad" (konto 2551 ja 2552 kreeditsaldode summa);
„Pikaajalised võlad tütar- ja emaettevõttele" (konto 256 kreeditsaldo);
„Pikaajalised võlad sidusettevõtetele" (konto 257 kreeditsaldo);
Lisakirje: ***„Ostjate (tellijate) pikaajalised ettemaksed"*** (konto 259 kreeditsaldo).

Bilansirühma 21 kirjed:
„Pensionikohustused" (konto 2581 kreeditsaldo);
„Muud eraldised" (konto 2582 kreeditsaldo);
Lisakirje: ***Negatiivne firmaväärtus"*** (konto 2583 kreeditsaldo).

Omakapital (kontoklassid 26 kuni 29)

Kontoklass 26 – Seotud omakapital

261 – Aktsiakapital (osaühingul osakapital, riigiettevõttel riigikapital) nimiväärtuses.
262 – Ažio
263 – Annetatud kapital
264 – Ümberhindluse reserv
265 – Kohustuslik reservkapital
266 – Jaotamata kasumist moodustatud sihtotstarbeline reserv
267 kuni 268 – kontod avatakse vastavalt vajadusele
269 – Tresooraktsiad (oma osad)

Aktsiakapitali (osakapitali, riigiettevõttel riigikapitali) arvestus kontol 261.

Äriseadustiku § 225 lõige 1 kehtestab, et aktsia väljalaskehind ei või olla väiksem aktsia nimiväärtusest. Lõige 2 lubab, et aktsia väljalaskehind võib olla suurem selle nimiväärtusest. Lõige 3 kehtestab, et aktsia väljalaskmisel peab märkija tasuma selle väljalaskehinna täielikult.

Märkus.

Aktsiate ostja (investeerija) ja aktsiate emiteerija on seotud osapooled. K... investeerija tasub aktsiate eest mitterahalise sissemaksega (asjaga), v... aktsiate emiteerija saadud asja arvele sõltumatu eksperdi poolt fikseeri... hinnas. See hind on ühtlasi tema emissioonitulu summa antud tehing... Alus: Raamatupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (R... 1995, 46, 1555).

Näide. Märgitud aktsiate väljalaskehind võrdub nimiväärtusega 500... krooni. Emiteerija koostab lausendi:

Deebet: konto 133 „Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal" 500 00...
Kreedit: konto 261 „Aktsiakapital" 500 00...

Aktsiate eest laekus arvelduskontole 500 000 krooni. Siis koos... aktsiate emiteerija lausendi:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto"
Kreedit: konto 133 „Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal"

Samal põhimõttel arvestab osaühing osamakse. Sel juhul konto 1... kannab nimetust „Osanike võlg osamaksu alal".

Ažio arvestus kontol 262.

Kui *aktsiad müüakse ülekursiga*, kirjendatakse ülekursi summa ko... 262 kreeditisse.

Näide. Ettevõte emiteeris aktsiaid väljalaskehinnas 230 000 kr., se... hulgas aktsiate nimiväärtus 200 000 kr., ülekurss 30 000 kr. Koos... takse lausend:

Deebet: konto 133 „Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal" 230 00...
Kreedit: konto 261 „Aktsiakapital" 200 00...
Kreedit: konto 262 „Ažio" 30 00...

Aktsiate emissioonist laekus arvelduskontole 230 000 krooni. Ra... laekumisel arvelduskontole aktsiate eest kirjendatakse:

Deebet: konto 113 „Arvelduskonto 230 00...
Kreedit: konto 133 „Aktsionäride võlg aktsiate ostu alal" 230 00...

Ažio kohta vt. ka tresooraktsiatega tehinguid kontol 269, sam... ülekursiga vahetusvõlakirjade konverteerimise tehingut kontol 252...

Ettevõttele annetatud kapitali arvestus kontol 263

Vara *üleandmist ja vastuvõtmist riigivara ümberstruktureerimise* k... *gus* kehtivate õigusaktide alusel kajastatakse bilansilises maksu...

...stuvõtja ja üleandja raamatupidamises. Alus: Raamatupidamise ...imkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, 46, 1555).

...ide. Riigiettevõte XX annab põhivara üle munitsipaalettevõttele YY. ...hivara (hoone) soetusmaksumus riigiettevõtte bilansis oli 200 000 ...ooni, akumuleeritud kulum oli 150 000 krooni, jääkmaksumus 50 000 ...ooni.

...stuvõtja ettevõte YY koostab põhivara (hoone) vastuvõtmisel lau...ndi saadud vara jääkmaksumuses:

...eebet: konto 1821 „Hooned ja ehitised" 50 000
...reedit: konto 263 „Annetatud kapital" 50 000

...eandja ettevõte XX koostab põhivara (hoone) üleandmisel lausendi:

...eebet: konto 263 „Annetatud kapital" 50 000
...eebet: konto 1822 „Hoonete ja ehitiste kulum" 150 000
...reedit: konto 1821 „Hooned ja ehitised" 200 000

...ärkused.

...aamatupidamise Toimkonna juhend „Soetusmaksumusest" (RTL 1995, ...6, 1555) kehtestab:

1. ...ttevõttele *annetatud rahasumma arvelevõtmisel* debiteeritakse vastavat ...ahakontot ja krediteeritakse muude äritulude vastavat tulukontot. Kuna ...nnetatud rahasummad võetakse arvele tuluna, siis see annetatud kapitali ...ontol ei kajastu.
2. ...aadud *mitterahalised kingitused* võetakse arvele 0-(null-)soetusmaksu...musega. Sel juhul debiteeritakse 0-summaga vastavat varakontot ning ...rediteeritakse 0-summaga vastavat muude äritulude kontot. Kui kingitud ...ara müüakse edasi, kajastatakse müügihinda realiseerimiskasumina. See ...nnetatud kapitali kontol ei kajastu.
3. ...iigi või omavalitsuse poolt kehtestatud *teenuste madalast hinnast tulenev ...otatsioon neid teenuseid osutava ettevõtte realiseerimiskahjumi katmiseks* (...äiteks ühiskondlikule transpordile, mille sõidupileti tegelikest kuludest ...madalama hinna kehtestab riik või omavalitsus, kahjumi katmiseks antav ...otatsioon) on dotatsiooni saaja realiseerimise netokäibe osa.

...mberhindluse reservi arvestus kontol 264

...992., 1993. ja 1994. aastal valitsuse otsusel läbiviidud kauba- ja ...otmisvarude ning põhivara ühekordse ümberhindamise tulemusena ...imunud hinnatõusu summad on arvel konto 264 „Ümberhindluse ...eserv" kreeditis.

... lõige 3 kehtestab: „Kui materiaalse

põhivara realiseerimismaksumus ületab tunduvalt tema eelneva ma dusaasta bilansilist väärtust, võib põhivara ümber hinnata vast Eesti Raamatupidamise Toimkonna juhenditele. Vara juurdehind summa suurendab raamatupidamiskohustuslase omakapitali ja näidatakse bilansis omakapitali ümberhindlusreservi kirjel".

Eeltoodu põhjal juurdehindluse summa kirjendatakse lausendiga:

Deebet: ümberhinnatud põhivara liigile vastav konto
Kreedit: konto 264 „Ümberhindluse reserv"

Kui edaspidi toimub selle vara väärtuse allahindlus, tuleb allahind summa kirjendada konto 264 „Ümberhindluse reserv" deebetisse allahinnatud põhivara konto kreeditisse.

Märkus.

Raamatupidamise seadus *ei luba käibevara väärtust tõsta soetusma musest kõrgemaks*. Küll võib käibevara alla hinnata. § 34, lõige 1 keh tab: „Käibevara hinnatakse bilansis, lähtudes sellest, mis on madalam, soetusmaksumus või neto realiseerimismaksumus. Neto realiseeri maksumus on müügihind miinus turustuskulud. Soetusmaksumuse ja realiseerimismaksumuse vahe kantakse aruandeaasta kuludesse."

Kohustusliku reservkapitali arvestus kontol 265

Äriseadustiku §§ 160 ja 336 kehtestavad, et osaühingus ja aktsiasel tuleb moodustada iga-aastastest puhaskasumi eraldistest (vähemalt antud aasta puhaskasumist) reservkapital, mille suurus ei või olla väiksem kui 10% vastavalt osakapitalist või aktsiakapitalist. Kui re servkapital saavutab ettenähtud suuruse, lõpetatakse reservkapit suurendamine puhaskasumi arvelt. Reservkapitali võib osaühin osanike (aktsiaseltsi üldkoosoleku) otsusel kasutada kahjumi katmis kui kahjumit ei ole võimalik katta ettevõtte vabast omakapitali Reservkapitali võib kasutada ka osaühingu osakapitali (aktsiasel aktsiakapitali) suurendamiseks. Reservkapitalist ei või teha välja makseid osaühingu osanikele (aktsiaseltsi aktsionäridele).

*Kohustusliku reservkapitali arvestuse **näide**.*

1. Eraldamine puhaskasumist kohustuslikku reservkapitali aruandeaasta puhaskasumist:

Deebet: konto 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (-kahjum) enne kasumijaotust"
Kreedit: konto 265 „Kohustuslik reservkapital"

Reservkapitali kasutamine eelmiste perioodide kahjumi katmiseks:

Deebet: konto 265 „Kohustuslik reservkapital"
Kreedit: konto 281 „Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)"

Reservkapitali kasutamine osakapitali (aktsiakapitali) suurendamiseks fondiemissiooni korras:

Deebet: konto 265 „Kohustuslik reservkapital"
Kreedit: konto 261 „Osakapital" („Aktsiakapital")

Sihtotstarbelise reservi arvestus kontol 266

Ettevõte võib üldkoosoleku otsusel moodustada sihtotstarbelisi reserve eraldistega jaotamata kasumist. Sellega tuuakse vaba omakapitali eraldise summas üle seotud omakapitali. Kontole 266 kulusid ei kanta.

Näiteks eelmiste perioodide jaotamata kasumist eraldati uue tootmishoone ehitamise sihtotstarbelisse reservi 1 miljon krooni. Selle põhjal koostatakse lausend:

Deebet:	konto 281	„Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)"	1 000 000
Kreedit:	konto 266	„Reserv tootmishoone ehitamiseks"	1 000 000

Tootmishoone valmimisel reservi summa kantakse tagasi jaotamata kasumi kontole:

Deebet:	konto 266	„Reserv tootmishoone ehitamiseks"	1 000 000
Kreedit:	konto 291	„Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)"	1 000 000

Kui moodustatakse mitu sihtotstarbelist reservi, võib nende arvestust pidada kontodel 266 kuni 268.

Tresooraktsiate (oma aktsiate) ja oma osade arvestus kontol 269

Äriseadustikus on sätestatud tresooraktsiate (oma aktsiate) ja oma osade omandamise ning võõrandamise reeglid (aktsiaseltsis §-id 282, 283, 284, 285 ja osaühingus §-id 162, 163, 164). Arvestusreeglid on mõlemal äriühingul samad. Toome *näite* aktsiaseltsi kohta.

Osteti tagasi oma aktsiaid nimiväärtuses 5 000 krooni, ostuhind 4 000 krooni maksti arvelduskontolt. Tresooraktsiad võetakse arvele kontol 269 soetusmaksumuses (4 000 krooni).

Deebet:	konto 269	„Tresooraktsiad"	4 000
Kreedit:	konto 113	„Arvelduskonto"	4 000

Eeltoodust selgub, et oma aktsiate tagasiostutehingut aktsiakapi kontol ei kajastata. Seega aktsiakapital selle tehingu tulemusel muutu. Küll aga muutub bilansis omakapitali üldsumma, sest konto „Tresooraktsiad" deebetsaldo näidatakse bilansi passivas omakapi rühmas miinusmärgiga.

Kui eeltoodud näites ostetud tresooraktsiad müüakse 6 000 krooni (raha laekus arvelduskontole), koostatakse lausend:

Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	6 000
Kreedit: konto 269	„Tresooraktsiad"	4 000
Kreedit: konto 263	„Ažio"	2 000

Eeltoodust selgub, et tresooraktsiate müügitehing ei kajastu akts kapitali kontol.

Kui tresooraktsiate müügist saadakse arvelduskontole 3 500 kroo koostatakse lausend:

Deebet: konto 113	„Arvelduskonto"	3 500
Deebet: konto 263	„Ažio"	500
Kreedit: konto 269	„Tresooraktsiad"	4 000

Kui eeltoodud näites *tagasiostetud oma aktsiaid (tresooraktsiaid) müüda, vaid kustutatakse (tehakse kehtetuiks), kantakse nad akts kapitalist maha* järgmise lausendiga:

Deebet: konto 261	„Aktsiakapital (nimiväärtuses)	5 000
Kreedit: konto 269	„Tresooraktsiad"	4 000
Kreedit: konto 263	„Ažio"	1 000

Kontoklassi 26 kontode saldode andmetel formeeritakse bilansi kirjet:

Bilansirühma 22 kirje: „Aktsiakapital või osakapital või riigikapi nimiväärtuses" (konto 261 kreeditsaldo);

Bilansirühma 23 kirje: „Ažio (üle/alla nimiväärtuse) (konto 26 kreeditsaldo; deebetsaldo näidatakse miinusega);

Bilansirühma 24 kirje: „Annetatud kapital" (konto 263 kreedit saldo);

Bilansirühma 25 kirje: „Ümberhindluse reserv" (konto 264 kreeditsaldo);

Bilansirühma 26 kirjed: „Kohustuslik reservkapital" (konto 265 kreeditsaldo);

„Muud reservid" (kontode 266 kuni 268 saldode summa);

ilansirühma 29 kirje: „Tresooraktsiad (miinus)" (konto 269 deebetsaldo).

ntoklass 28 – Kasumid (kahjumid)

- Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)
- Lõppenud aruandeaasta kasum (-kahjum) enne kasumijaotust

amatupidamises on kasumi (kahjumi) arvestuseks kasutada 2 eraldi ntot:

konto 281 „Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)";

konto 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (kahjum) enne kasumijaotust"

ntol 282 võetakse arvele lõppenud majandusaasta puhaskasum (kahjum). Sellel kontol esinev puhaskasumi (kahjumi) summa näidatakse ppenud majandusaasta bilansis real „Aruandeaasta kasum (kahjum)". sumijaotuse otsuse põhjal konto 282 suletakse (kontol jääb nullaldo). Muid sissekandeid kontole 282 ei tehta.

rkused.

Kontode 281, 282 kreeditsaldo näitab kasumit, deebetsaldo kahjumit.

Kõik tehingud, mis kutsuvad esile majandusaasta kasumi (kahjumi) muuse, kajastatakse jooksvalt antud majandusaasta *tulude ja kulude kontodel*. Lõppenud majandusaasta puhaskasumi (kahjumi) summa tehakse kindlaks kontol 791 „Tulude ja kulude koondkonto". Konto 791 sulgemisel kantakse puhaskasum (kahjum) üle kontole 282.

ide. Majandusaasta ühtib kalendriaastaga.

1. 199A aasta puhaskasum tehakse kindlaks 199A aasta raamatupidamises konto 791 „Tulude ja kulude koondkonto" lõppsaldona. Konto 791 sulgemiseks ja puhaskasumi arvelevõtmiseks kontol 282 koostatakse lausend:

Deebet: konto 791 „Tulude ja kulude koondkonto"
Kreedit: konto 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (kahjum) enne kasumijaotust"

Kahjumi puhul koostatakse lausend:

Deebet: konto 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (kahjum) enne kasumijaotust"
Kreedit: konto 791 „Tulude ja kulude koondkonto"

2. 199A aasta bilansi real 28 „Aruandeaasta kasum (kahjum)" näidatakse konto 282 saldo (deebetsaldo, s.o. kahjum, näidatakse miinus-

märgiga).

3. 199A aasta puhaskasumi jaotusotsuse põhjal koostatakse 199B raamatupidamises lausend:

   Deebet: konto 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (-kahju enne kasumijaotust" – majandusaasta 199A jaotamata puhaskasumi kogusumma

   Kreedit: konto 281 „Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahju – summa, mis 199A aasta puhaskasumi jao otsuse põhjal läheb eelmiste perioodide jao mata kasumisse

   Kreedit: konto 245 „Dividendivõlad" – summa, mis 199A aasta puhaskasumist eraldatakse dividendiks

   Kreedit: konto 265 „Kohustuslik reservkapital" – summa, mis 199A aasta puhaskasumist eraldatakse kohustuslik reservkapitali

   Kreedit: konto ....(vastavalt puhaskasumi jaotusotsuse)

   Märkus.

   Puhaskahjumi summas koostatakse lausend:

   Deebet: konto 281 „Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)"

   Kreedit: konto 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (-kahjum) enne kasumijaotust"

4. Pärast 199A aasta kasumijaotust on kontol 282 nullsaldo kuni 199B aasta puhaskasumi (kahjumi) kindlakstegemiseni 199C aasta al Siis kantakse kontole 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaska (kahjum) enne kasumijaotust" 199B aasta puhaskasumi (kahju summa jne.

Kontoklassi 28 kontode saldode andmetel formeeritakse bilansi kirjet:

Bilansirühma 27 kirje: „Eelmiste perioodide jaotamata kasum" (konto 281 kreeditsaldo; deebetsaldo näidatakse miinusega);

Bilansirühma 28 kirje: „Aruandeaasta kasum (kahjum)" (konto 28 kreeditsaldo; deebetsaldo näidatakse miinusega).

Kontoklass 29 – Ettevõtte likvideerimistehingute tulemuskontod

291 – Likvideerimise korrektiivkonto

292 kuni 299 on vabad

ikvideerimistulemuste arvestus kontol 291

evõtte likvideerimise käigus toimuvad majandustehingud (vara ük, nõuete laekumine ja võlgade tasumine) vormistatakse dokumen ga ning kajastatakse likvideeritava ettevõtte raamatupidamisregist s kahekordse kirjendamise põhimõttel.

evõtte likvideerimisel majandusüksuse jätkuvus katkeb. Seetõttu jendatakse likvideerimise käigus toimuvad majandustehingud eran ult bilansikontodel. Neid tehinguid, mis jätkuvas majandusüksuse jendatakse kulu, tulu, kasumi ja kahjumi kontodel, kirjendatakse videerimise käigus omakapitali korrektiivkontol 291 „Likvideerimise rektiivkonto". Likvideerimise korrektiivkonto saldo näidatakse videeritud ettevõtte lõppbilansis.

Näide likvideerimistehingute arvestuse kohta.

1. Likvideeritava ettevõtte kaubalaos oli mitmesugust kaupa soetus maksumusega 50 000 krooni. See kaup müüdi 53 000 krooni eest. Raha laekus arvelduskontole. Koostatakse järgmine lausend:

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto"	53 000
Kreedit:	konto 167	„Ostetud kaubad müügiks"	50 000
Kreedit:	konto 291	„Likvideerimise korrektiivkonto"	3 000

2. Müüdi likvideeritava ettevõtte hoone, mille soetusmaksumus oli raamatupidamises arvel 230 000 kr. ja kulum 30 000 kr. Müügist laekus arvelduskontole 199 000 kr. Koostatakse järgmine lausend:

Deebet:	konto 113	„Arvelduskonto"	199 000
Deebet:	konto 291	„Likvideerimise korrektiivkonto"	1 000
Deebet:	konto 1822	„Hoonete ja ehitiste kulum"	30 000
Kreedit:	konto 1821	„Hooned ja ehitised"	230 000

oodud näites on likvideerimise korrektiivkonto kreeditsaldo 2 000 rooni, mis näidatakse likvideeritud ettevõtte lõppbilansi passivas kirjel ikvideerimise korrektiivkonto saldo" plussmärgiga (suurendab jaota vat omakapitali). Likvideerimise korrektiivkonto deebetsaldo näida kse lõppbilansi samal kirjel miinusmärgiga (vähendab jaotatavat makapitali).

ttevõtte likvideerimistehingute arvestuse, likvideerimisbilansi ja õppbilansi koostamise kohta vt. Raamatupidamise Toimkonna juhendit Likvideerimis- ja lõppbilansi koostamise juhend" (RTL 1995, 59, 023).

Tulude arvestuse kontod (kontoklass 31 kuni 49)

Kontoklass 31 – Tulud ostetud kauba müügist

311 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga hulgimüügist
312 – Tulud ostetud kauba aktsiisi- ja käibemaksuga hulgimüügi
313 – Tulud ostetud kauba 0-käibemaksuga hulgimüügist
314 – Tulud ostetud kauba käibemaksuvabast hulgimüügist
315 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga jaemüügist
316 – Tulud ostetud kauba 0-käibemaksuga jaemüügist
317 – Tulud ostetud kauba käibemaksuvabast jaemüügist
318 – Tulud ostetud kauba ekspordist
319 – Tulud ostetud kauba müügist kapitalirendi (liisingu) korras

Märkused.

1. Kaubarühmade müügitulude kohta pearaamatus andmete saamiseks või se kontodel võtta kasutusele koodi 4-jas järk. Näiteks 3111 – Tulud ost kauba „A" käibemaksuga hulgimüügist jne.
2. Sama võtet võib *alternatiivselt* kasutada kaubahankijate läbimüü jälgimiseks pearaamatus. Näiteks 3111 – Firmalt „ZX" ostetud k käibemaksuga hulgimüük jne.
3. Märkustes 1 ja 2 toodu kasutamine pearaamatus on otstarbekas ai piiratud ja püsiva nomenklatuuri korral. Muudel juhtudel on nende a mete saamine otstarbekam korraldada pearaamatu väliselt.
4. Eksporditulude liigendamisel võib koodi 4. järku kasutada aastaaru lisa nr. 13 „Müügiturud geograafilises lõikes" koostamiseks vajali andmete ettevalmistamiseks. Võidakse liigendada ka arvetel kasutatav valuutade lõikes.
5. Müügitulude arvestamine kontoklassi 31 kontodel võib toimuda k viisil:

   a) brutotulu meetodil esimene lausend koostatakse arve brutosumma

   Deebet: ostjate konto 121, või 122, või 131, või 132
   Kreedit: müügitulu konto 311, või 312, jne. vastavalt tulu liigile

   Samal ajal koostatakse arvel märgitud käibemaksu või aktsiisim arvestamiseks teine lausend

   Deebet: müügitulu konto 311, või 312 jne.
   Kreedit: konto 221 (käibemaks)

b) netotulu meetodil koostatakse ainult üks liitlausend

Deebet: ostjate konto 121, või 122, või 131, või 132 – arve brutosummas
Kreedit: müügitulu konto 311, või 312 jne. – arve netosummas
Kreedit: konto 221 (käibemaks)

Ekspordi müügiarve puhul koostatakse järgmine müügitulu lausend

Deebet: ostjate konto 121, või 123, või 131 või 132
Kreedit: müügitulu konto 318.

Aruandeperioodi lõpul müügitulude kontod suletakse. Selleks müügitulude kokkuvõttesummad kantakse vastavate müügitulude kontode deebetisse ja tulude koondkonto 711 „Realiseerimise netokäive" kreeditisse.

Kontoklass 32 – Tulud omatoodangu ja -teenuste müügist

321 – Tulud omatoodangu käibemaksuga hulgimüügist
322 – Tulud omatoodangu aktsiisi- ja käibemaksuga hulgimüügist
323 – Tulud omatoodangu 0-käibemaksuga hulgimüügist
324 – Tulud omatoodangu käibemaksuvabast hulgimüügist
325 – Tulud omatoodangu ja -teenuste käibemaksuga jaemüügist
326 – Tulud omatoodangu ja -teenuste 0-käibemaksuga jaemüügist
327 – Tulud omatoodangu ja -teenuste käibemaksuvabast jaemüügist
328 – Tulud omatoodangu ja -teenuste ekspordist
329 – Tulud omatoodangu müügist kapitalirendi (liisingu) korras

Märkused.

1. Vajadusel võib omatoodangu ja -teenuste müügitulud eraldada. Näiteks konto 3251 – Tulud omatoodangu 0-käibemaksuga jaemüügist; konto 3252 – Tulud teenuste 0-käibemaksuga jaemüügist.
2. Tooterühmade ja teenuste liikide müügitulude kohta pearaamatus andmete saamiseks võidakse *alternatiivselt* kontodel võtta kasutusele koodi 4. järk. Näiteks 3211 – Tulud „C" liiki omatoodangu käibemaksuga hulgimüügist jne.
3. Sama võtet võib *alternatiivselt* kasutada tulude liigitamiseks tähtsamate ostjate lõikes. Näiteks 3211 – Tulud omatoodangu käibemaksuga hulgimüügist ettevõttele „CX" jne.
4. Märkustes 2 ja 3 toodu kasutamine pearaamatus on otstarbekas ainult piiratud ja püsiva nomenklatuuri korral. Muudel juhtudel on nende andmete saamine otstarbekam korraldada pearaamatu väliselt.
5. Eksporditulude liigendamisel võib koodi 4. järku kasutada aastaaruande lisa nr. 13 „Müügiturud geograafilises lõikes" koostamiseks vajalike andmete ettevalmistamiseks. Võidakse liigendada ka arvetel kasutatavate valuutade lõikes.

6. Müügitulude arvestamine kontoklassi 32 kontodel võib toimuda k
viisil:

a) brutotulu meetodil esimene lausend koostatakse arve brutosumm

Deebet: ostjate konto 121 või 122 või 131 või 132
Kreedit: müügitulu konto 321 või 322 jne. vastavalt tulu liigile

Samal ajal koostatakse arvel märgitud käibemaksu arvestamiseks
lausend

Deebet: müügitulu konto 321 või 322 jne. vastavalt tulu liigile
Kreedit: konto 211 (käibemaks).

b) netotulu meetodil koostatakse ainult üks liitlausend

Deebet: ostjate konto 121 või 122 või 131 või 132
Kreedit: müügitulu konto 321 või 322 jne. – arve netosummas
Kreedit: konto 211 (käibemaks).

7. Käibemaksuvaba (näiteks eksport) müügiarve põhjal koostatakse järg
lausend

Deebet: ostjate konto 121 või 122 või 131 või 132
Kreedit: müügitulu konto 328.

8. Kontoklassides 31 ja 32 võib kontod formeerida ka alternatiivselt. Näi
kontoklassi 31 koondatakse kõik hulgimüügi kontod, kontoklassi 32
kõik jaemüügi kontod.

9. Aruandeperioodi lõpul müügitulude kontod suletakse. Selleks müügitul
kokkuvõttesummad kantakse vastavate müügitulude kontode deebeti
tulude koondkonto 711 „Realiseerimise netokäive" kreeditisse.

Kontoklass 33 – Tulud bartertehingutest

331 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga bartertehingutest
332 – Tulud ostetud kauba 0-käibemaksuga bartertehingutest
333 – Tulud ostetud kauba käibemaksuvabast bartertehingutest
334 – Tulud omatoodangu käibemaksuga bartertehingutest
335 – Tulud omatoodangu 0-käibemaksuga bartertehingutest
336 – Tulud omatoodangu käibemaksuvabast bartertehingutest
337 – Tulud ostetud kauba bartertehingutest ....maal
338 – Tulud omatoodangu bartertehingutest ....maal
339 – Tulud .... bartertehingutest .... maal

Märkused.

1. Kontod 331 kuni 339 võib moodustada ka mingil teisel põhimõttel: näi
kaubagruppide lõikes jne. vastavalt antud ettevõtte konkreetsetele vaj
dustele.

Bartertehing koosneb raamatupidamise seisukohalt kahest operatsioonist
müügist ja ostust. Järelikult bartertehingut tuleb arvestada raamatu-
pidamises nagu tavalist müügi- ja ostuoperatsiooni. Seega tulud barter-
tehingust arvestatakse müügitulude reeglite kohaselt.

Müügitulude arvestus kontoklassi 33 kontodel võib toimuda kahel viisil:
a) brutotulu meetodil (vt. vastavat märkust kontoklassil 31, 32),
b) netotulu meetodil (vt. vastavat märkust kontoklassil 31, 32).

Müügitulude arvestus, kui arve ei sisalda käibemaksu (vt. vastavat märkust
kontoklassidel 31, 32).

Aruandeperioodi lõpul müügitulude kontod suletakse. Selleks müügitulude
kokkuvõttesummad kantakse vastavate müügitulude kontode deebetisse ja
tulude koondkonto 711 „Realiseerimise netokäive" kreeditisse.

Kontoklass 34 – Tulud sisetarbeks kasutatust

Konto 341 – Tulud kauba, toodangu ja teenuste kasutamisest ettevõtte sööklas
Konto 342 – Tulud kauba, toodangu ja teenuste kasutamisest ettevõtte lasteaias

Kontod 343 kuni 349 on vabad, neid võib avada tulude arvestamiseks
muudel sisetarbeks kasutamise juhtudel.

Müügitulude arvestus toimub selle kontoklassi kontodel analoogiliselt
kontoklassile 31 ja 32.

Kontoklass 35 – Tulud üürist (rendist)

Kontoklassi 35 kontodel arvestatakse saadavaid üüre (rente) ainult siis
kui väljaüürimine (-rentimine) on ettevõtte põhitegevus. Mittepõhi-
tegevuse korral arvestatakse saadavad üürid (rendid) muude ärituludena
kontol 4291.

Kontod 351 kuni 359 on vabad. Ettevõttel endal tuleb määrata, missu-
guseid üüri- (rendi-) tulusid ta saab ning missuguses lõikes soovitakse
neid pearaamatus eraldi kontodel arvestada.

Märkus.

Kontoklassi 35 kontodel ei arvestata kapitalirendi (liisingu) korras saadud
renti. Nende summade arvestuse kohta vt. kontot 177 „Rendileandja
(liisija) pikaajalised nõuded kapitalirendi (liisingu) alal".

Aruandeperioodi lõpul üüri-(rendi-)tulude kontod suletakse. Tulude
kokkuvõttesummad kirjendatakse vastavate üüritulude kontode deebe-
tisse ja tulude koondkonto 711 „Realiseerimise netokäive" kreeditisse.

Kontoklass 36 – Muud müügitulud

Kontod 361 kuni 369 on kõik vabad. Neid kasutatakse vastavalt va[...] dusele. Selle kontoklassi kontodel arvestatakse ka saadud vahe[...] tasusid.

Muude müügitulude arvestuse ja nende kontode sulgemise reegli[...] analoogilised kontoklassi 31 kuni 35 reeglitele.

Kontoklass 37 – Müüdud kaupade tagastuvad pakkimis- ja saa[...] kulud

371 – Tagastuvad pakkimiskulud
372 – Tagastuvad saatekulud
373 kuni 379 on vabad, võidakse kasutada vastavalt vajadusele

Kontoklassi 37 kontodel arvestatakse *deebetis:* tagastuvate pakki[...] ja saatekulude tegemine, *kreeditis:* pakkimis- ja saatekulude sissen[...] mine ostjale esitatud arves. Need kulud ei lähe müügituludesse.

Näiteks maksti arvelduskontolt ostjalt tagastuvat (sissenõutavat) saa[...] kulu 1000 krooni. Ostjale esitati arve, kus nõutakse sisse taga[...] saatekulu 1000 krooni. Tagastuva saatekulu kohta koostatakse 2 lau[...] dit: a) saatekulude maksmise kohta (deebet 372, kreedit 113), [...] saatekulude sissenõude kohta ostjale esitatud arves (deebet 122, kre[...] 372).

Kontoklassi 37 kontodel saldot ei esine.

Kontoklass 38 on vaba.

Kontoklass 39 – Pärast müügiarvete esitamist toimuv kauba, [...] dangu ja teenuste tagastumine ja allahindlu[...]

Konto 391 – Ostetud kauba tagastumine (või allahindlus)
Konto 392 – Omatoodangu ja teenuste tagastumine (või allahindl[...]
Konto 393 – Bartertehingute korras müüdu tagastumine (või alla- hindlus)

Kontod 394 kuni 399 on vabad ja võidakse kasutada vastavalt ettev[...] konkreetsetele vajadustele.

Omatoodangu tagastumislausend müügiarve summas on järgmine:

Deebet: konto 392 „Omatoodangu ja teenuste tagastumine (või allahindlus)" – arve summa ilma käibemaks[...]
Deebet: konto 221 „Käibemaks" – arvel märgitud käibemaks
Kreedit: konto 122 „Ostjatelt laekumata arved" – arve brutosum[...]

[...]al põhimõttel arvestatakse väljasaadetud ostetud kauba tagastumist. [...]aloogiliselt kirjendatakse ka allahindluse summad.

[...]andeperioodi lõpul kontoklassi 39 kontod suletakse lausendiga:

[...]reedit: konto 711 „Realiseerimise netokäive" (summa kirjendatakse miinusmärgiga)
[...]reedit: suletavad kontoklassi 39 kontod (summa kirjendatakse plussmärgiga)

[...]rkus.

[...]ma omatoodangu laoarvestust peetakse pearaamatu-väliselt (vt. konto-[...]lassi 16 kauba, materjali ja valmistoodangu pearaamatus arvestusvarianti [...]), eeltoodud lausendit pearaamatus ei koostata, sest kulud reguleeritakse [...] juhul omatoodangu laojääkide kirjendamisega kuludesse ja tuludesse.

[...]ntoklass 41 – Põhivara müük ja likvideerimine

[...] – Maa müük
[...] – Ehitiste müük ja mahakandmine
[...] – Masinate ja seadmete müük ning mahakandmine
[...] – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade müük ning mahakandmine
[...] – Lõpetamata ehitiste müük ja mahakandmine
[...] – Ettevõtte allüksuse põhivara müük tervikuna (kui üksikobjekte müügiarves ei eristata)
[...] – Ostetud kontsessioonide müük
[...] – Ostetud patentide ja litsentside müük
[...] – Muude immateriaalsete objektide müük

[...]rkus.

[...]ontodel 412 kuni 415 võib kasutada koodi 4. järku müükide ja maha-[...]andmiste eristamiseks. Näiteks 4121 – Ehitiste müük, 4122 – Ehitiste [...]ahakandmine. Lammutamisel, mahakandmisel on tuludeks saadud mater-[...]al või vanametall nende võimalikus müügi- või ärakasutamise hinnas.

[...]sumiaruandesse läheb ainult põhivara müügist (mahakandmisest) [...]dud kasum (kahjum). Vastavalt korraldatakse ka arvestus nendel [...]ntodel: konto *deebetis* kirjendatakse müüdud (või mahakantud) [...]jekti jääkmaksumus müügi momendil ning müügikulud, mida kannab [...]üja (või likvideerimiskulud); *kreeditis* kirjendatakse müügiarve järgi [...]dav summa (või likvideerimistulu). Kui arve sisaldab käibemaksu, [...]b antud konto kreeditis näidata arve netosumma (miinus käibe-[...]ks). Käibemaksu summas krediteeritakse kontot 221 „Käibemaks".

Arve kogusummas debiteeritakse kontot 122 „Ostjatelt laeku arved".

Näide. Müüdud põhivara objekti (näiteks masina) jääkmaksumus ki jendatakse lausendiga:

Deebet: konto 413 „Masinate ja seadmete müük" – müüdud ma jääkmaksumus
Deebet: konto 185 „Masinate ja seadmete kulum" – müüdud masina kulumi summa
Kreedit: konto 184 „Masinad ja seadmed" – müüdud masina soetusmaksumus

Masina müügiarve põhjal koostatakse lausend:

Deebet: konto 122 „Ostjatelt laekumata arved"
Kreedit: konto 413 „Masinate ja seadmete müük"
Kreedit: konto 221 „Käibemaks"

Aruandeperioodi lõpul tuuakse välja põhivara müügikontodel (ma kandmiskontodel) saldod. Deebetsaldo näitab kahjumit, kreedits aga kasumit põhivara müügist (mahakandmisest), mis näidatakse ka miaruandes. Kontod suletakse aruandeperioodi lõpul kasumi (kahju ülekandega ettevõtte tulude koondamisel. Kasum kantakse üle mu äritulude konto 428 „Kasum põhivara müügist ja mahakandmis kreeditisse ning kahjum kantakse üle muude ärikulude konto 6 „Kahjum põhivara müügist ja mahakandmisest" deebetisse.

Kontoklass 42 – Muud äritulud

421 – Saadud trahvid lepingute mittetäitmisel
422 – Saadud muud trahvitulud
423 – Saadud viivised ja muud analoogilised sissenõuded
424 – Saadud dotatsioon riigilt (omavalitsuselt)*
425 – Saadud kontserniabi
426 – Aruandeperioodil selgunud eelmiste aastate kasum
427 – Kasum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest
428 – Kasum põhivara müügist ja mahakandmisest
4291 – Tulud mittepõhitegevusest (rendid, üürid)
4293 kuni 4299 on vabad

lud arvestatakse nende kontode kreeditis. Kontoklassi 42 kontod ndeperioodi lõpul ettevõtte tulude koondamisel suletakse, kandes de saldod vastava muude äritulude konto deebetisse ja konto 712 uude äritulude koondkonto" kreeditisse.

ntoklass 43 – Finantstulud

431 – Finantstulud tütarettevõtete aktsiatelt ja osakutelt
432 – Tütarettevõtete aktsiate (osade) müügist saadud kasum
433 – Finantstulud sidusettevõtete aktsiatelt ja osakutelt
434 – Sidusettevõtete aktsiate (osade) müügist saadud kasum
4351 – Tulud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt
4352 – Tulud muudelt lühiajalistelt finantsinvesteeringutelt
4361 – Kasum valuutakursi muutusest
4362 – Kasum välisvaluutas fikseeritud finantsinvesteeringute ümberarvestusest bilansipäeva kursiga
4363 – Kasum välisvaluutas fikseeritud laenude ümberarvestusest bilansipäeva kursiga
437 – Intressitulud
438 – Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpaberite) müügikasum
439 – Muud finantstulud

inantstulud arvestatakse nende kontode kreeditis. Kontoklassi 43 ntod aruandeperioodi lõpul ettevõtte tulude koondamisel suletakse kandega konto 791 Tulude ja kulude koondkonto" kreeditisse, iteerides vastavaid kontoklassi 43 kontosid. Finantstulusid ei ole arbekas eelnevalt finantstulude koondkontole (kontole 713) koonda, sest kasumiaruandes näidatakse finantstulud liikide lõikes (näi eraldi kirjetel näidatakse finantstulud tütarettevõtete aktsiatelt ja akutelt, finantstulud sidusettevõtete aktsiatelt ja osakutelt, finantslud muudelt pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt, kasum valuutarsi muutustest jne.).

ärkus.

Kasum, mis tekib valuutakursi muutusest välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete laekumisel (hankijatele võlgnevuse tasumisel) ning nende arvelduste saldo bilansipäeva kursiga hindamisel, arvestatakse muude äritulude hulgas kontol 427 „Kasum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest". Selle kohta vt. lähemalt

arvestus" ning kontoklassi 23 juhendit osas „Märkused välisval toimuvate hankijate arvelduste kohta".

Kontoklass 44 – Erakorralised tulud

441 kuni 449 on vabad. Kontod avatakse vastavalt vajadusele, er igale erakorralise tulu allikale. Erakorralised tulud arvestatakse ne kontode kreeditis. Kontoklassi 44 kontod aruandeperioodi lõpul ei võtte tulude koondamisel suletakse ülekandega konto 791 „Tulud kulude koondkonto" kreeditisse, debiteerides vastavaid kontoklass kontosid.

Kontoklassid 45 kuni 49

Need kontoklassid on vabad ja võidakse kasutada ettevõtte tulukon moodustamiseks vastavalt vajadusele.

Kulude arvestuse kontod (kontoklassid 51 kuni 69)

Kontoklass 51 – Kauba, toorme, materjali ja pooltoodete ostukul

511 – Kauba ostukulud
512 – Tooraine ja materjali ostukulud
513 – Pooltoodete ostukulud
514 – Varuosade ostukulud
515 – Pakke- ja taaramaterjali ostukulud
516 – Remondimaterjali ostukulud
517 – Väikevahendite ostukulud
518 – Imporditud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukulud
519 – Omavalmistatud tubakatoodete aktsiisi maksumärkide ostukul

Märkused.

1. Ostukulude edasiseks liigendamiseks pearaamatus võib kasutada kont 4. järku (näiteks liigendamiseks hankijate lõikes või kauba- ja materj gruppide lõikes). Alternatiivselt võib eraldi kontol arvestada ostukulud lülitatavat aktsiisimaksu, veo- ja laadimiskulusid, tollimaksu jne.
2. Ostukulud arvestatakse nende kontode deebetis. Kauba, materjali, p toodete jne. ***ostukulud kirjendatakse jooksvalt*** vastava ostukulud

ebetisse: 511 „Kauba ostukulud", 512 „Toorme ja materjali ostukulud", 13 „Pooltoodete ostukulud" jne.

äibemaksu mittekohustuslased lülitavad ostukuludesse ka käibemaksu.

ukulud korrigeeritakse aruandeperioodi tegelikeks kuludeks nn. rioodilise inventuuri meetodil" järgmiselt:

kauba, materjali, pooltoodete jne. laojääk aruandeperioodi algul antakse maha varude kontodelt *krediteerides* kontosid 167 „Ostetud kaubad müügiks", 161 „Tooraine ja materjal", 162 „Ostetud pooltooted" jne. ning *debiteerides* ostukulude kontosid, vastavalt 11, 512, 513 jne.;

kauba, materjali, ostetud pooltoodete jne. laojääk aruandeperioodi lõpul inventeeritakse ning võetakse varudena arvele *debiteerides* kontosid 167 „Ostetud kaubad müügiks", 161 „Toore ja materjal", 62 „Ostetud pooltooted" jne. ning *krediteerides* ostukulude kontosid, vastavalt 511, 512, 513 jne.

ukulude kontod suletakse aruandeperioodi lõpul saldo ülekandega nde tegeliku kulukoha koondkontole.

*äiteks **tootmisettevõttes**, kus koostatakse kasumiaruande skeem 2,* ntakse tootmises kasutatud materjali ja pooltoodete ostukulu üle nto 722 „Tootmiskulude koondkonto" deebetisse ning vastavalt ntode 512, 513 (materjalide ja pooltoodete ostukulude kontode) editisse. Turustuses kasutatud materjali ostukulu kirjendatakse konto 3 „Turustuskulude koondkonto" deebetisse ning vastavalt kontode 2, 513 (materjalide ja pooltoodete ostukulude kontode) kreeditisse . Kui osa ostetud materjale ja pooltooteid müüakse edasi, kirjendakse nende ostukulu konto 726 „Realiseeritud kaupade, toodete ja nuste kulude koondkonto" deebetisse. Sellega suletakse materjalide pooltoodete ostukulude kontod.

mondimaterjalide tegelikust kulust võib osa kuuluda üldhalduskuludesse (kirjendatakse: deebet konto 724 „Üldhalduskulude koondnto") jne.

rkus.

ootmisettevõttes võidakse *tootmise üldkulud* algselt koondada kontole 21 „Tootmise üldkulude koondkonto", kust need kantakse üldsummana kontole 722 „Tootmiskulude koondkonto". Sageli tootmise üldkulude ntot ei kasutata, sest neid kulusid kontrollitakse operatiivkontrolli süsteemis.

Kui tootmisettevõttes koostatakse kasumiaruande skeem 1, kant… kogu ettevõttes kasutatud ja edasimüüdud materjali ja pooltoo… ostukulu üle konto 751 „Kauba, toorme, materjali ja teenuste k… koondkonto" deebetisse ning vastavalt kontode 512, 513 (materj… ja pooltoodete ostukulude kontode) kreeditisse. Sellega sulet… ostukulude kontod.

Kaubandusettevõttes, *kus koostatakse kasumiaruande skeem 2*, kirj… datakse aruandeperioodil tegelikult realiseeritud kauba ostukul… summa: deebet konto 726 „Realiseeritud kaupade, toodete ja teenu… kulude koondkonto" ja kreedit konto 511 „Kauba ostukulud". Selle… suletakse konto 511.

Kui kaubandusettevõte koostab kasumiaruande skeemi 1, kirjenda… aruandeperioodil tegelikult realiseeritud kauba ostukulude summ… deebet konto 751 „Kauba, toorme, materjali ja teenuste kulu koon… konto" deebetisse ning kreedit konto 511 „Kauba ostukulud". Selle… suletakse konto 511.

Kontoklass 52 – Energia ja kütuse ostukulud

521 – Elektri ostukulud
522 – Gaasi ostukulud
523 – Kütteõli ostukulud
524 – Kivisöe, koksi ostukulud
525 – Turba, küttepuidu ostukulud
526 – Bensiini, diiselkütuse, mootoriõli ostukulud
527 – Kaugkütte ostukulud
528 – Vesi, kanalisatsioon
529 – vaba, võib kasutada vajadusel

Märkused.

1. Energia ja kütuse ostukulude edasiseks liigendamiseks pearaamatus v… kasutada koodi 4. järku.
2. Ostukulud arvestatakse nende kontode deebetis. Kütteõli, kivisöe, ben… jne. ostukulud korrigeeritakse aruandeperioodi tegelikeks kuludeks ana… giliselt kontoklassile 51. Kontoklassi 52 kontod arvestusperioodi lõp… ettevõtte kulude koondamisel suletakse. Sulgemisel tegelikud kulud ka… takse vastavatele kulude koondkontodele. Kui koostatakse kasumiaruan… skeem 2, kantakse tegelikud kulud üle jaotatult kontoklassi 72 kontod… Kui koostatakse kasumiaruande skeem 1, kantakse tegelikud kulud ü… üldsummas kontole 751 „Kauba, toorme, materjali ja teenuste kulu koo… konto".

…äibemaksu mittekohustuslased lülitavad ostukuludesse ka käibemaksu.

…ntoklass 53 – Põhivara amortisatsioonikulud, põhi- ja käibevara allahindlus

…11 – Hoonete ja ehitiste amortisatsioon tootmises
…12 – Hoonete ja ehitiste amortisatsioon turustuses
…13 – Hoonete ja ehitiste amortisatsioon üldhalduses
…21 – Masinate ja seadmete amortisatsioon tootmises
…22 – Masinate ja seadmete amortisatsioon turustuses
…23 – Masinate ja seadmete amortisatsioon üldhalduses
…31 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade amortisatsioon tootmises
…32 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade amortisatsioon turustuses
…33 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade amortisatsioon üldhalduses
…4 – Kapitaliseeritud asutamisväljaminekute amortisatsioon
…5 – Kapitaliseeritud arenguväljaminekute amortisatsioon
…6 – Kapitaliseeritud ostetud kontsessioonide, patentide, litsentside ja kaubamärkide amortisatsioon
…7 – Firmaväärtuse amortisatsioon
…8 – Põhivara väärtuse allahindlus
…9 – Käibevara väärtuse allahindlus

…lud arvestatakse nende kontode deebetis. Kontoklassi 53 kontod …stusperioodi lõpul kulude koondamisel suletakse. Sulgemisel kulud …takse vastavatele kulude koondkontodele. Kui koostatakse kasumi…ande skeem 2, kantakse kulud üle jaotatult kontoklassi 72 kontodele. …i koostatakse kasumiaruande skeem 1, kantakse kontode 5311 kuni …8 kulud üle kontole 755 „Põhivara kulumi ja väärtuse langus koond…nto" ning konto 539 kulud kantakse üle kontole 756 „Käibevara …lahindluse koondkonto".

…ntoklass 54 – Rendid (üürid)

…1 – Tootmishoonete rendi-(üüri-)kulud
…2 – Tootmismasinate ja seadmete rendikulud
…31 – Veotranspordivahendite rendikulud
…32 – Sõiduautode rendikulud
…33 – Hüvitused sõiduautode omanikele, mis on maksustamisel

5434 – Hüvitused sõduautode omanikele, mis on maksustamisel mittemahaarvatavad kulud
544 – Kauplushoonete rendikulud
545 – Kaupluse sisseseade rendikulud
546 – Kaubalao rendikulud
547 – Materjalilao rendikulud
548 – Ettevõtte kontorihoone rendikulud
549 – Muud rendi-(üüri-)kulud

Märkused.

1. Siin arvestatakse ainult kasutusrendi ja hüvituste kulusid. Siin ei arve… kapitalirendi (liisingu) kulusid. Kapitalirendi (liisingu) arvestus rent… raamatupidamises toimub kontol 2541 „Kapitalirendi (liisingu) pikaaj… kohustus".
2. Kulud arvestatakse nende kontode deebetis. Kontoklassi 54 kontod arve… tusperioodi lõpul suletakse nende kulude kandmisega vastavatele kul… koondkontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 2, kantakse ku… üle jaotatult kontoklassi 72 kontodele. Kui koostatakse kasumiaru… skeem 1, kantakse kulud üle üldsummas kontole 752 „Mitmesugu… tegevuskulude koondkonto".

Kontoklass 55 – Mitmesuguste teenuste ostukulud

5511 – Veoteenused kauba ja toodangu väljaveol
5512 – Veoteenused tootmises (v.a. kauba ja materjali kohalevedu)
5513 – Muud veoteenused (takso jne.) tootmises
5514 – „ „ turustuses
5515 – „ „ halduses
5521 – Remondikulud tootmises
5522 – Remondikulud kauplustes
5523 – Remondikulud kaubaladudes
5524 – Remondikulud materjaliladudes
5525 – Remondikulud kontoris
553 – Müügi komisjonitasu
554 – Lepinguliste garantiihoolduste ja -remontide tasud
555 – Tolliteenused
5561 – Konsultatsioonitasud
5562 – Raamatupidamisteenused
5563 – Audiitoritasu
5564 – Pangateenuste tasud

…65 – Juriidilised teenused
…7 – Valvekulud
…8 – Koristuskulud
…9 – Muud ostetud teenused

…ulud arvestatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik …ntod arvestusperioodi lõpul kulude koondamisel suletakse, kandes …ulusummade kokkuvõtted üle vastavatele kulude koondkontodele. Kui …ostatakse kasumiaruande skeem 2, kantakse kulud üle jaotatult …ntoklassi 72 kontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 1, …ntakse kulud üle üldsummas kontole 759 „Mitmesuguste tegevus…ulude koondkonto".

…ärkus.

Toodud nimistu on näitlik. Vajadusel võib kasutada teistsugust kontoklassi 55 kontode nimistut.

…ontoklass 56 – Info- ja kommunikatsioonikulud

…ürookulud tootmises

…611 – Büroomaterjalid
…621 – Postikulud
…631 – Telefon, telegraaf, faks
…641 – Ajakirjandus, erialakirjandus

…ürookulud turustuses

…612 – Büroomaterjalid
…622 – Postikulud
…632 – Telefon, telegraaf, faks
…642 – Ajakirjandus, erialakirjandus

…ürookulud üldhalduses

…613 – Büroomaterjalid
…623 – Postikulud
…633 – Telefon, telegraaf, faks
…643 – Ajakirjandus, erialakirjandus

…omandeerimiskulud

…651 – Sõidukulud normi piires
…652 – „ üle normi
…653 – Majutuskulud normi piires
…654 – „ üle normi

5656 – Päevarahad üle normi
5657 – Muud komandeeringukulud normi piires
5658 – „ „ üle normi

Reklaamikulud

5661 – Reklaamikulud (kuulutused)
5662 – „ (reklaamitrükised)
5663 – „ (näitused kodumaal)
5664 – „ (välisnäitused)
5665 – Reklaamibüroode teenused
5666 – Toodangu (kaupade) tutvustused
5667 – Ekspordireklaam
5668 – Muud reklaamikulud

Esinduskulud

5671 – Dokumentaalselt tõestamata võõrustus-(esindus-)kulud
Dokumentaalselt tõestatud esinduskulud:
5673 – Esinduskulud (restoran ja kohvik)
5674 – „ (kodus)
5675 – „ (kingitused tähtpäevadel)
5676 – „ (kingitud alkohol)
5677 – „ (esindusreisid)
5678 – „ (muud esinduskulud)

Muud teenused

568 – Ostetud teenused mittekapitaliseeritud leiutus- ja ratsionaliseerimisteks
569 – on vaba

Märkused.

1. Kontod 5651 ja 5652, kontod 5653 ja 5654, kontod 5655 ja 5656, kontod 5657 ja 5658 võidakse soovi korral ühendada. Sama kehtib ka kontode 5671 ja 5672 kohta. Eraldamine võib olla otstarbekas tuludeklaratsiooni koostamise aspektist.
2. Eeltoodu kehtib ka esinduskulude kohta.
3. Kulud arvestatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik kont arvestusperioodi lõpul suletakse, kandes kulude kokkuvõttesummad üle vastavatele kulude koondkontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 2, kantakse kulud üle jaotatult kontoklassi 72 kontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 1, kantakse kulud üldsummas kontole 75 „Mitmesuguste tegevuskulude koondkonto".

4. Toodud kontode nimistu on näitlik. Vajadusel võib kasutada teistsugust kontoklassi 56 kontode nimistut.

Kontoklass 57 – Kindlustuskulud

571 – Tootmishoonete ja rajatiste, tootmises masinate, seadmete ja inventari kindlustus
572 – Materjaliladude kindlustus (hooned koos sisseseade ja inventariga)
573 – Kauba- ja toodangu ladude, kaupluste (hooned koos sisseseade ja inventariga) kindlustus
574 – Haldushoonete (koos sisseseade ja inventariga) kindlustus
575 – Veovahendite kindlustus
576 – Materjaliveoste kindlustus
577 – Kaubaveoste kindlustus
5781 – Laovarude kindlustus (materjalivarud)
5782 – „ „ (kauba- ja toodangu varud)
579 – Tööseadustes ettenähtud isikukindlustus

Märkused.

1. Kindlustuskulud arvestatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul suletakse, kandes kulude kokkuvõttesummad üle vastavatele kulude koondkontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 2, kantakse kulud üle jaotatult kontoklassi 72 kontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 1, kantakse kulud üle üldsummas kontole 752 „Mitmesuguste tegevuskulude koondkonto".
2. Toodud kontode nimistu on näitlik. Vajadusel võib kasutada teistsugust kontoklassi 57 kontode nimistut.

Kontoklass 58 – Mitmesugused rahalised kulud

581 – Kaadri ettevalmistuse ja täiendõppe õppemaks
582 – „ „ „ stipendium
583 – „ „ „ lähetuskulud
584 – „ „ „ muud kulud
585 – Ettevõtte kapitaliseerimata asutamiskulud
586 – Aktsiate valmistamise ja levitamise kulud
587 – Võlakirjade valmistamise ja levitamise kulud
588 ja 589 on vabad, kasutatakse vastavalt vajadusele

Märkused.

1. Mitmesugused rahalised kulud arvestatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul suletakse, kandes kulu kokkuvõttesummad üle vastavatele kulude koondkontodele. Kui koos takse kasumiaruande skeem 2, kantakse kulud üle jaotatult kontoklassi kontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 1, kantakse kulud üldsummas kontole 752 „Mitmesuguste tegevuskulude koondkonto".
2. Toodud kontode nimistu on näitlik. Vajadusel võib kasutada teistsugu kontoklassi 58 kontode nimistut.

Kontoklass 59 on vaba.

Kontoklass 61 – Palk

6111 – Tootmistööliste palk tükitööl
6112 – Tootmistööliste palk ajatööl
6113 – Tootmistööliste preemiad
6114 – Öötöö lisatasu tootmistöölistele
6115 – Ületundide lisatasu tootmistöölistele
6116 – Loonustasud, eluaseme kulude katmine, toitlustamine tootmistöölistele
6117 – Töökaitse vahendid (rõivastus, piim jne.) tootmistöölistele
6118 – Muud lisatasud ja ühekordsed hüvitused tootmistöölistele
6119 – Puhkusereservi eraldised tootmistöölistele
6121 – Muu personali palk tootmises
6122 – Muu tootmispersonali preemiad
6123 – Muu tootmispersonali öötöö lisatasud
6124 – Muu tootmispersonali loonustasud, eluaseme kulude katmine ja toitlustamine
6125 – Muu tootmispersonali töökaitse vahendid (rõivastus, piim jne.)
6126 – Muu tootmispersonali lisatasud ja ühekordsed hüvitused
6127 – Muu tootmispersonali puhkusereservi eraldised
Kontod 6128 ja 6129 on vabad ja kasutatakse vastavalt vajadusele
6131 – Turustuspersonali palk
6132 – Turustuspersonali preemiad
6133 – Turustuspersonali loonustasud, eluaseme kulude katmine ja toitlustamine
6134 – Turustuspersonali muud lisatasud ja ühekordsed preemiad
6135 – Turustuspersonali muud kulud
6136 – Turustuspersonali puhkusereservi eraldised

6137 kuni 6139 on vabad ja kasutatakse vastavalt vajadusele.
6141 – Haldus- (järelvalve-) nõukogu palk
6142 – Tegevdirektori ja teiste juhatuse liikmete palk
6143 – Muu halduspersonali palk
6144 – Halduspersonali preemiad
6145 – Halduspersonali loonustasu, eluaseme kulude katmine ja toitlustamine
6146 – Halduspersonali muud lisatasud ja ühekordsed preemiad
6147 – Halduspersonali muud kulud
6148 – Halduspersonali puhkusereservi eraldised
6149 on vaba ja kasutatakse vastavalt vajadusele.
615 kuni 619 on vabad ja kasutatakse vastavalt vajadusele.

Märkused.

1. Palgakulud arvestatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul suletakse, kandes kulude kokkuvõttesummad üle vastavatele kulude koondkontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 2, kantakse kulud üle jaotatult kontoklassi 72 kontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 1, kantakse kulud üle üldsummas kontole 753 „Palgakulude koondkonto".
2. Toodud kontode nimistu on näitlik. Vajadusel võib kasutada teistsugust kontoklassi 61 kontode nimistut. Palgakulud võidakse liigendada kontodeks näiteks ainult kolmekohalise koodi lõikes. Sel juhul palgaliikideks jaotust arvestatakse kontosüsteemi väliselt.

Kontoklass 62 – Sotsiaalkulud

621 – Sotsiaalmaks tootmises
622 – Ravikindlustusmaks tootmises
623 – Sotsiaalmaks turustuses
624 – Ravikindlustusmaks turustuses
625 – Sotsiaalmaks halduses
626 – Ravikindlustusmaks halduses
Kontod 627 kuni 629 on vabad ja kasutatakse vastavalt vajadusele

Sotsiaalkulud kantakse nende kontode deebetisse. Kontoklassi 62 kontod suletakse aruandeperioodi lõpul kulude kokkuvõttesummade kirjendamisega vastavatele kulude koondkontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 2, kantakse kulud üle jaotatult kontoklassi 72 kontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 1, kantakse kulud üle üldsummas kontole 754 „Sotsiaalmaksude koondkonto".

Kontoklass 63 – Muud ärikulud

6311 – Makstud trahvid lepingute mittetäitmisel
6312 – Makstud muud trahvid
6313 – Makstud viivised ja muud analoogilised sissenõuded
632 – Aruandeperioodil selgunud eelmiste aastate kahjum
6331 – Koondiste, assotsiatsioonide ülalpidamiskulud
6332 – Ühingute, liitude jms. liikmemaksud
634 – Looduskeskkonnale tekitatud kahju kompensatsioonid
635 – Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest
636 – Kahjum põhivara müügist ja mahakandmisest
637 – Kahjum ebatõenäoliselt laekuvatest nõuetest
638 – Makstud kontserniabi
6391 – Kohalike maksude kulud
6392 – Muud kulud

Muud ärikulud kantakse nende kontode deebetisse. Kontoklassi 63 kontod suletakse aruandeperioodi lõpul kulude kokkuvõttesumma kirjendamisega vastavatele kulude koondkontodele. Kui koostatakse kasumiaruande skeem 2, kantakse kulud üle üldsummas kontole 72 „Muude ärikulude koondkonto". Kui koostatakse kasumiaruande skeem 1, kantakse kulud üle üldsummas kontole 757„Muude ärikulude koondkonto".

Kontoklass 64 – Finantskulud

641 – Finantstulud tütarettevõtete aktsiatest ja osakutest
642 – Kahjum tütarettevõtete aktsiate ja osade müügist
643 – Finantstulud sidusettevõtete aktsiatest ja osakutest
644 – Kahjum sidusettevõtete aktsiate ja osade müügist
645 – Intressikulud
6461 – Kahjum valuutakursi muutusest
6462 – Kahjum välisvaluutas fikseeritud finantsinvesteeringute ümberarvutusest bilansipäeva kursiga
6463 – Kahjum välisvaluutas fikseeritud laenude ümberarvutusest bilansipäeva kursiga
647 – Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpaberid) müügikahjum
648 – Kahjum finantsinvesteeringute allahindlusest
649 – Muud finantskulud

rkused.
Kulud kantakse nende kontode deebetisse. Kontod suletakse aruande-rioodi lõpul seoses kulude koondamisega konto 791 „Tulude ja kulude ondkonto" deebetisse kasumiaruande finantskulude kirjete lõikes. Fi-ntskulusid ei ole otstarbekas eelnevalt finantskulude koondkontole asumiariande skeemi 2 puhul kontole 727, skeemi 1 puhul kontole 758) oondada, sest kasumiaruandes näidatakse finantskulud liikide lõikes. Välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuuta-ursi muutustest saadud kahjumid arvestatakse kontol 635.

ntoklass 65 – Erakorralised kulud

ntod 651 kuni 659 on vabad. Ettevõte avab igale temal tekkivale korralise kulu liigile eraldi konto. Kulud kantakse nende kontode ebetisse. Kontod suletakse aruandeperioodi lõpul seoses kulude ondamisega kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto".

ntoklassid 66 kuni 69

ntoklassid 66 kuni 69 on vabad. Neid võib ettevõte kasutada kulu-ntode moodustamiseks vastavalt oma vajadustele (näiteks konto 661– ealiseeritud omatoodete kulu korrigeerimine tagastamise tõttu).

ulude ja kulude koondkontod (kontoklassid 71 kuni 79)

ontoklass 71 – Tulude koondkontod (kasumiaruande skeemid 1 ja 2)

11 – Realiseerimise netokäive
12 – Muude äritulude koondkonto
13 – Finantstulude koondkonto
14 – Erakorraliste tulude koondkonto

ärkused.
1. Tulud arvestatakse nende kontode kreeditis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul tulude koondamisel kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto" suletakse.
2. Kontot 713 võidakse mitte kasutada, sest kasumiaruandes näidatakse finantstulud kontoklassi 42 kontode lõikes. Finantstulud võib neilt konto-

Kontoklass 72 – Kulude koondkontod (kasumiaruande skeem 2)

721 – Tootmise üldkulude koondkonto
722 – Tootmiskulude koondkonto
723 – Turustuskulude koondkonto
724 – Üldhalduskulude koondkonto
725 – Muude ärikulude koondkonto
726 – Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulude koondkonto
727 – Finantskulude koondkonto
728 – Erakorraliste tulude koondkonto
729 – vaba

Märkused.

1. Toodud kontode loetelu vastab kasumiaruande (skeem 2) kulukirjetele. Kulud koondatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul suletakse kulude koondamisel kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto".
2. Kontot 727 võidakse mitte kasutada, sest kasumiaruandes näidatakse finantskulud kontoklassi 64 kontode lõikes. Finantskulud võib neilt kontodelt kanda otse üle kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto".

Kasumiaruande skeemi 2 kirje 2 „Realiseeritud toodete (kaupade, teenuste) kulu" formeerimine

Kontoplaan on koostatud lähtudes ettevõttes toimuvatest majandustehingutest, samuti bilansi, kasumiaruande ja tuludeklaratsiooni koostamiseks ning ettevõtte juhtimiseks vajaliku info struktuurist. Majandusaasta lõpul kulude koondamine ja bilansi ning kasumiaruande koostamiseks kasutatava info ettevalmistamine toimub raamatupidamise kontodel.

1. Kauba, materjali, pooltoodete jne. ostukulude arvestus

Ostukulud kirjendatakse jooksvalt vastava ostukulude konto *deebetisse*: 511 „Kauba ostukulud", 512 „Toorme ja materjali ostukulud", 513 „Pooltoodete ostukulud" jne.

Ostukulud korrigeeritakse aruandeperioodi tegelikeks kuludeks „perioodilise inventuuri meetodil" järgmiselt:

a) kauba, materjali, pooltoodete jne. laojääk aruandeperioodi algul kantakse maha varude kontodelt *krediteerides* kontosid 167 „Ostetud kaubad müügiks", 161 „Toore ja materjal", 162 „Ostetud pooltooted" jne. ning *debiteerides* ostukulude kontosid, vastavalt 511, 512, 513 ...

b) kauba, materjali, ostetud pooltoodete jne. laojääk aruandeperioodi lõpul inventeeritakse ning võetakse varudena arvele *debiteerides* kontosid: 167 „Ostetud kaubad müügiks", 161 „Toore ja materjal", 162 „Ostetud pooltooted" jne. ning *krediteerides* ostukulude kontosid, vastavalt 511, 512, 513 jne.

Ostukulude kontod suletakse aruandeperioodi lõpul saldo ülekandega nende tegeliku kulukoha koondkontole.

2. Kasumiaruande skeemi 2 kirje 2 „Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulu" formeerimine tootmisettevõttes

Tootmisettevõttes kantakse materjali ja pooltoodete ostukulude kontode saldo konto 722 „Tootmiskulude koondkonto" deebetisse ning vastavalt kontode 512, 513 (materjalide ja pooltoodete ostukulude kontode) kreeditisse.

Märkus.
Kui tootmisettevõttes osa ostetud materjale ja pooltooteid müüakse edasi, kirjendatakse nende ostukulu konto 726 „Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulude koondkonto" deebetisse (kreedit 512, 513 jne.).

Tootmisettevõttes võidakse *tootmise üldkulud* algselt koondada kontole 721 „Tootmise üldkulude koondkonto", kust need kantakse üldsummana kontole 722 „Tootmiskulude koondkonto". Sageli tootmise üldkulude kontot ei kasutata, sest neid kulusid kontrollitakse operatiivkontrolli süsteemis.

Palgakulude, amortisatsioonikulude jne. jooksev arvestus toimub vastavanimelistel kulukontodel, mis arvestusperioodi lõpul suletakse kulusummade ülekandega vastavatele kulude koondkontodele.

„Tootmiskulude koondkontol" kalkuleeritakse aruandeperioodi valmistoodangu tootmisomahind järgmiselt: lõpetamata toodangu ja tootmisprotsessi tulevaste perioodide kulude saldode summa aruandeperioodi algul, pluss aruandeperioodi tootmiskulud, miinus lõpetamata toodangu ja tootmisprotsessi tulevaste perioodide kulude saldode summa aruandeperioodi lõpul. Selleks inventeeritakse perioodi lõpul lõpetamata toodangu ja tootmisprotsessi tulevaste perioodide kulude jääke.

Lõpetamata toodangu ja tootmisprotsessi tulevaste perioodide kulude aruandeperioodi algsaldod kantakse maha järgmiselt: kreedit konto 164 „Lõpetamata toodang" ja kreedit konto 165 „Tulevaste perioodide kulud tootmisprotsessis", deebet konto 722 „Tootmiskulude ...

koondkonto".

Aruandeperioodi lõpul inventuuriga kindlaks tehtud lõpetamata to-dangu saldo ja tootmisprotsessi tulevaste perioodide kulude sal-võetakse arvele vastavalt kontode 164 „Lõpetamata toodang" ja 16 „Tulevaste perioodide kulud tootmisprotsessis" deebetis ning ka-takse konto 722 „Tootmiskulude koondkonto" kreeditisse.

Tootmiskulude koondkonto suletakse aruandeperioodi lõpul aruand-perioodi valmistoodangu tootmisomahinna kirjendamisega konto 72 „Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulude koondkon-deebetisse ning konto 722 „Tootmiskulude koondkonto" kreediti-

Tootmisettevõttes kalkuleeritakse kasumiaruande skeemi 2 rea „Realiseeritud toodete (kaupade, teenuste) kulu" summa järg-miselt. Konto 726 deebetisse kantud aruandeperioodi valmisto-dangu tootmisomahinnale lisatakse valmistoodangu saldo aruande-perioodi algul (deebet konto 726 ja kreedit konto 166 „Valmis-toodang") ning lahutatakse valmistoodangu saldo aruandeperioodi lõpul (deebet konto 166 „Valmistoodang" ja kreedit konto 726). Valmistoodangu saldo aruandeperioodi lõpul tehakse kindlaks val-mistoodangu laoinventuuriga.

Märkus.

Kui tootmisettevõte realiseerib omatoodangu kõrval ka ostetud kaupu, materjale ja ostetud pooltooteid, kirjendatakse realiseeritud ostetud kaupa-de, materjalide ja pooltoodete soetusmaksumus ostukulude kontodelt vahetult konto 726 „Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulude koondkonto" deebetisse (deebet konto 726 ning kreedit kontod 511, 512, 513 jne.). Arvestus toimub analoogiliselt nende tehingute arvestusele kaubandusettevõttes. Kui tootmisettevõttes niisuguseid tehingud toimuvad, peab ettevõtte realiseeritud toodete, kaupade ja teenuste kulu sisaldama nii realiseeritud omatoodangu kui ka realiseeritud ümbertöötlemata ostu-kaupade (materjalide, pooltoodete) kulu.

3. **Kasumiaruande skeemi 2 kirje 2 „Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulu" formeerimine kaubandusettevõttes.**

Kaubandusettevõttes kauba ostukulud kirjendatakse konto 511 „Kau-ba ostukulud" deebetis. Kaubandusettevõttes aruandeperioodil tege-likult realiseeritud kauba ostukulude summa (s.o. kaubajääkidega korrigeeritud ostukulude summa) kirjendatakse: deebet konto 726 „Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulude koondkonto" ja kreedit konto 511 „Kauba ostukulud". Sellega suletakse konto 511

Konto 726 „Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulude koondkonto" sulgemine arvestusperioodi lõpul.

Sulgemine toimub konto 726 saldo ülekandega tulude ja kulude koondkontole (deebet konto 791 „Tulude ja kulude koondkonto" ja kreedit konto 726 „Realiseeritud kaupade, toodangu ja teenuste kulude koondkonto").

Väiksemates tootmisettevõtetes võidakse kasutada lihtsamat kulude koondamise skeemi.

Sel juhul: 1) igale kululiigile avatakse kulude jooksvaks arvestuseks konto, 2) arvestusperioodi lõpul kantakse sealt kulusummade kokku-võtted üle vahetult konto 791 „Tulude ja kulude koondkonto" deebe-tisse, kus teostatakse kõik eeltoodud kolm kulude korrigeerimist (kauba ja materjalide laojääkidega, lõpetamata toodangu jääkidega ja valmistoodangu laojääkidega). Korrigeerimiste tulemusena saame kontolt 791 aruandeperioodil realiseeritud kaupade, toodete ja tee-nuste kulusumma, mis näidatakse kasumiaruande skeemi 2 real 2 „Realiseeritud toodete (kaupade, teenuste) kulu".

Kontoklassid 73 ja 74 – vabad

Kontoklass 75 – Kulude koondkontod (kasumiaruande skeem 1)

751 – Kauba, toorme, materjali ja teenuste kulu koondkonto
752 – Mitmesuguste tegevuskulude koondkonto
753 – Palgakulude koondkonto
754 – Sotsiaalmaksude koondkonto
755 – Põhivara kulumi ja väärtuse languse koondkonto
756 – Käibevara allahindluse koondkonto
757 – Muude ärikulude koondkonto
758 – Finantskulude koondkonto
759 – Erakorraliste kulude koondkonto

Märkus.

1. Toodud kontode loetelu vastab kasumiaruande (skeem 1) kulukirjetele. Kulud koondatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul kulude koondamisel kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto" suletakse.
2. Kontot 758 võidakse mitte kasutada, sest kasumiaruandes näidatakse finantskulud kontoklassi 64 kontode lõikes. Finantskulud võib neilt konto-delt kanda otse üle kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto".

Kontoklassid 76 kuni 78 – vabad

Kontoklass 79 – Tulude ja kulude koondkonto (kasumiaruande skeemid 1 ja 2)

791 – Tulude ja kulude koondkonto.

Konto 791 sissekannete põhjal koostatakse kasumiaruanne.

Kasumiaruande koostamiseks kogutakse selle konto kreeditisse kõi tulude koondkontode kokkuvõttesummad (tulude koondkontod sul takse neid debiteerides) ning deebetisse kõik kulude koondkont kokkuvõttesummad (kulude koondkontod suletakse neid krediteerides Ühtlasi kantakse sellele kontole üle finantstulud ja finantskulud kas miaruande kirjete lõikes (vt. märkuseid kontode 713, 727 ja 758 kohta

Lahutades konto 791 kreeditkäibe kokkuvõttesummast konto 791 de betkäibe kokkuvõttesumma, saame kasumi (kahjumi) enne maks tamist, mis kantakse tuludeklaratsiooni samanimelisele reale.

Tuludeklaratsioonis fikseeritud ettevõtte tulumaksu summa kirje datakse konto 791 deebetis (kreedit 223 „Ettevõtte tulumaks").

Konto 791 saldo pärast tulumaksu kirjendamist näitab: a) kreeditsald on puhaskasum, mis kantakse konto 282 „Lõppenud aruandeaas puhaskasum (kahjum)" kreeditisse ja konto 791 deebetisse; b) deebet saldo on puhaskahjum, mis kantakse konto 282 „Lõppenud aruande aasta puhaskasum (kahjum)" deebetisse ja konto 791 kreeditisse. Pärast seda on konto 791 suletud.

Sihtotstarbeliste kulude kontod (kontoklassid 81 ja 82)

Kontoklass 81 – Sotsiaal- ja kultuuritarbeks tehtud väljaminekute kontod

Kontod 811 kuni 815 avatakse sotsiaalväljaminekutele liikide lõikes

Kontod 816 kuni 819 avatakse kultuuriväljaminekutele liikide lõikes

Märkus.

Kontoklassi 81 kontodel arvestatakse toetusi mittetulundusorganisat sioonidele, millelt ettevõte saab tulumaksu soodustust. Kontoklassi 81

kontodel näidatud kulud aruandeperioodi lõpul kantakse ettevõtte aruande aasta muudesse ärikuludesse (kontole 6392 „Muud kulud").

ntoklass 82 – Sponsorluse korras tehtud väljaminekute kontod

ntod 821 kuni 829 avatakse eraldi iga sponsoriprogrammi kohta.

ärkus.

Kontoklassi 82 kontodel näidatud kulud aruandeaasta lõpul kantakse ettevõtte aruandeaasta reklaamikuludesse. Kui neid väljaminekuid on vähe, või on juhusliku iseloomuga, on otstarbekas need summad kanda otseselt reklaamikuludesse (kontoklassi 82 kontosid ei kasutata).

IDA-LÄÄNE KOOLITUSE AS

EMI EWT

Ettevõtlus- ja välismajanduskool

VÄLISKAUBANDUSKOOLITUS

- Välisäri põhikursus
- Õppused lepingutest väliskaubanduses

FIRMAJUHTIDE ETTEVÕTLUSKOOLITUS

- Strateegilised otsused ja äriplaani koostamine
- Firmajuhi finantskursus I
- Firmajuhi finantskursus II
- Firmajuhi aktsiakursus
- Firmajuhi lepingukursus

RAAMATUPIDAMISKOOLITUS

- Kassapõhine raamatupidamine füüsilisest isikust ettevõtjale
- Väikeettevõtte raamatupidamine

Lisaks konsultatsioonid ning lühemad õppused kõikidel teemadel!

Sütiste tee 21, ruum 238, tel: (22) 521 627, tel/fax: (2) 6392 001

4 KONTOPLAANI KOOSTAMINE ETTEVÕTTES

...ttevõte võtab kasutusele eespool toodud kontoplaani kas tervikuna või ...lib sealt talle vajalikud kontod, kirjeldades raamatupidamise sise...kirjades nende konkreetset sisu antud ettevõttes. Vajadusel täpsus...takse ka kontode nimetusi. Vabade kontode arvel võib moodustada ...urde näidiskontoplaanis mitteesinevaid kontosid, mis on antud ette...õttele vajalikud. Kontode koodi 4. järgu kasutuselevõtmine võimal...ab täiendavalt liigendada infot finantsraamatupidamises.

...ttevõtte kontoplaani koostamisel lähtutakse järgmisest:

1) ettevõtte tegevusala(de)st ja seal teostatavate tehingute sisust,
2) ettevõtte vahendite liikidest,
3) ettevõtte tulude ja kulude liikidest,
4) kas on olulise tähtsusega hankijaid ja ostjaid, kellele pearaamatus eraldi konto avamine oleks mõttekas,
5) kas on olulise tähtsusega kauba ja toodangu liike, millele pearaamatus võiks avada eraldi kontod,
6) tähtsamad impordi- ja ekspordimaad, millele võiks avada pearaamatus eraldi kontod,
7) missugune kasumiaruande skeem (kas skeem 1 või skeem 2) vali...takse antud ettevõtte aruandeks.

...ttevõtte konkreetse kontoplaani koostamisel olgu eesmärgiks opti...maalne kontode hulk. Liigne detailiseerimine pearaamatus võib kaasa ...tuua vigu lausendite koostamisel. Liig väike kontode hulk nõuab palju ...lisatööd ettevõtte tegevuse tulemuste analüüsimisel ja aruannete koos...tamisel.

Tähtis on see, kuidas hakatakse ettevõtte tulusid ja kulusid konto registreerima ja koondama. Oluline on, missugune kasumiaruan skeem (kas skeem 1 või skeem 2) valitakse.

Eeltoodust lähtudes *vaatleme kolme ettevõttes kasutatava kontopla variant i.*

Variant 1. Põhikontoplaan

Võetakse kasutusele täielik kontode loetelu.

Variandis 1 toimub tulude ja kulude liigendatud jooksev arvest ning nende kaheastmeline koondamine kasumiaruande koostami Keeruka struktuuriga ja mitmekülgse tegevusega ettevõttes koost takse tavaliselt kasumiaruanne skeemi 2 kohaselt. Kuid on võimal valida ka kasumiaruande koostamine skeemist 1 lähtuvalt. Selleks on kontoplaanis kaks alternatiivset kulude koondamise võimalust: konto klassi 72 koondkontosid kasutatakse kulude koondamiseks kasum aruande skeemis 2; kontoklassi 75 koondkontosid kasutatakse kulu de koondamiseks kasumiaruande skeemis 1.

Tootmis-, transpordi- ja kaubandusettevõtetes võivad esineda arve dused tütar- ja sidusettevõtetega, laialdane realiseerimistegevus, keeru kad finantseerimis- ja krediteerimistehingud, tehingud väärtpaberite valuutaarveldused, mitmesugused laenu- ja liisingutehingud, mitme sugust põhi- ja käibevara, palju eriliiki tulusid ja kulusid jne. Seal on soovitav võtta kasutusele ***põhikontoplaan*** kas täies ulatuses või mõni gate väiksemate kärbetega (näiteks kaubandusettevõttes, kus ei ole tootmistegevust, võib välja jätta tootmiskontod).

Sellise ettevõtte ühe näitena võib tuua keskmised ja suuremad tootmis ettevõtted, kus tuleb kalkuleerida valmistoodangu tootmisomahind ning realiseeritud toodangu tootmisomahind. Aruandeperioodi lõpul tulude jooksva arvestuse kontod suletakse tulude koondkontodele ja kulude jooksva arvestuse kontod suletakse kulude koondkontodele. Need koondkontod omakorda suletakse kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto", mille andmetel koostatakse kasumiaruanne.

riant 2. Lühendatud kontoplaan

riant 2 sisaldab keskmise suurusega ja lihtsama struktuuriga võtetele kohandatud lühendatud kontoplaani. Selle kontoplaani tamisel on võimalik koostada kasumiaruanne kas skeem 2 või em 1 kohaselt. Skeemi 2 puhul kasutatakse kulude koondamiseks ntoklassi 72 koondkontosid, skeemi 1 puhul toimub kulude koon mine kontoklassi 75 koondkontodel.

riant 2 puhul toimub kaheastmeline tulude ja kulude koondamine. lude jooksva arvestuse kontod aruandeperioodi lõpul suletakse lude koondkontodele ja kulude jooksva arvestuse kontod suletakse lude koondkontodele. Nende koondkontode saldod omakorda sule kse kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto". Lisaks sellele aldab variandi 2 lühendatud kontoplaan võimalused valmistoodangu tmisomahinna ning realiseeritud toodangu tootmisomahinna kalku rimiseks.

ajadusel on variandi 2 kontoplaani võimalik täiendada kontodega spool toodud täielikust kontoplaanist. Kuna variandi 2 kontoplaan odustab väljavõtte põhikontoplaanist, on kontode lisamine ja nende deerimine lihtne.

riant 2. Kontoplaan

1. Bilansikontod – aktivakontod. Nende kontode lõppsaldode põhjal formeeritakse bilansi aktivakirjed.

11. Raha ja lühiajalised finantsinvesteeringud

- 111 – Kassa
- 113 – Arvelduskonto
- 115 – Valuutakonto (USD)
- 116 – Valuutakonto (FIM)
- 118 – Võlakirjad (lühiajalised investeeringud)

12. Ostjate lühiajaline debitoorne võlg

- 122 – Ostjatelt laekumata arved (EEK)
- 123 – Ostjatelt laekumata arved (USD)
- 124 – Ostjatelt laekumata arved (FIM)

13. Muu lühiajaline debitoorne võlg

- 136 – Komandeeringu avansid

14. Viitlaekumised

141 – Laekumata intress

149 – Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded

15. Ettemakstud tulevaste perioodide kulud

158 – Ettemakstud tuleva aasta rent

16. Varud

161 – Tooraine ja materjal

162 – Ostetud pooltooted

164 – Lõpetamata toodang

166 – Valmistoodang

18. Materiaalne põhivara

181 – Maa

182 – Hooned ja ehitised

183 – Hoonete ja ehitiste kulum

184 – Masinad ja seadmed

185 – Masinate ja seadmete kulum

186 – Muu inventar, tööriistad ja sisseseade

187 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade kulum

188 – Lõpetamata ehitus

189 – Masinad ja seadmed (kapitalirent enne täielikku tasumist)

19. Immateriaalne põhivara

194 – Ostetud patendid

196 – Ostetud arvutiprogrammid

2. Bilansikontod – passivakontod. Nende kontode lõppsaldode põhjal formeeritakse bilansi passivakirjed.

21. Ettevõtte lühiajalised võlakohustused

214 – Lühiajalised pangalaenud

216 – Järgmisel perioodil tasumisele kuuluv pikaajaliste pangalaenude osa

22. Maksuarveldused

221 – Käibemaks

223 – Ettevõtte tulumaks

224 – Palgast kinnipeetud tulumaks

225 – Sotsiaalmaks

226 – Ravikindlustusmaks

227 – Maamaks

228 – Tollimaks

9 – Muud maksud

. Muud lühiajalised arveldused

1 – Arveldused hankijatega (EEK)

2 – Arveldused hankijatega (USD)

3 – Arveldused hankijatega (FIM)

. Viitvõlad, lühiajalised eraldised ja ette laekunud tulevaste perioodide tulud

1 – Võlad töövõtjatele

5 – Dividendivõlad

6 – Intressivõlad

8 – Puhkusetasu kohustused

. Pikaajalised kohustused

3 – Pikaajalised pangalaenud

4 – Kapitalirendi (liisingu) võlg

6. Aktsiakapital ja muud kapitaliallikad (v.a. reservid ja kasumid)

Aktsiakapital (osaühingus osakapital) nominaalväärtuses.

61 – Aktsiakapital

62 – Aažio

64 – Ümberhindluse reserv

65 – Kohustuslik reservkapital

8. Kasumid (kahjumid)

81 – Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)

82 – Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (-kahjum) enne kasumijaotust

. Kaupade, toodangu ja teenuste müügitulude kontod

1. Tulud ostetud kauba müügist

11 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga hulgimüügist

14 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga jaemüügist

16 – Tulud ostetud kauba ekspordist

2. Tulud omatoodangu ja teenuste müügist

21 – Tulud omatoodangu ja -teenuste käibemaksuga hulgimüügist

24 – Tulud omatoodangu ja -teenuste käibemaksuga jaemüügist

26 – Tulud omatoodangu ja -teenuste ekspordist

5. Tulud üürist

51 – Tulud kontorihoone ruumide üürist

7. Müüdud kaupade tagastuvad pakkimis- ja saatekulud

4. Muud tulude kontod

41. Põhivara müük ja likvideerimine

413 – Masinate ja seadmete müük

42. Muud äritulud

421 – Saadud leppetrahvid

427 – Kasum välisvaluutas, ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest

428 – Kasum oma põhivara müügist ja mahakandmisest

429 – Muud tulud

43. Finantstulud

436 – Kasum valuutakursi muutusest

437 – Intressitulud

438 – Väärtpaberite (v.a. tütar- ja sidusettevõtete väärtpaberite) müügist saadud kasum

5. Varustus-, tootmis- ja realiseerimiskulude (v. a. palgakulud) kontod

51. Kauba, toorme, materjali ja pooltoodete ostukulud

511 – Kauba ostukulud

512 – Materjali ostukulud

513 – Pooltoodete ostukulud

514 – Varuosade ostukulud

515 – Pakke- ja taaramaterjali ostukulud

516 – Muud materjalide ostukulud

52. Energia ja kütuse ostukulud

5211 – Elektri ostukulud tootmises

5212 – " " turustuses

5213 – " " halduses

5271 – Kaugkütte ostukulud tootmises

5272 – " " turustuses

5273 – " " halduses

5281 – Vesi, kanalisatsioon tootmises

5282 – " " turustuses

5283 – " " halduses

53. Põhivara amortisatsioonikulud, põhi- ja käibevara allahindlus

5311 – Ehitiste amortisatsioon tootmises

5312 – " " turustuses

5313 – " " halduses

21 – Masinate ja seadmete amortisatsioon tootmises

22 – " " " turustuses

23 – " " " halduses

31 – Muu inventari, tööriistade ja sisseseade amortisatsioon tootmises

32 – " " " " " turustuses

33 – " " " " " halduses

6 – Immateriaalsete põhivarade amortisatsioon

9 – Käibevara väärtuse allahindlus

. Rendi- (üüri-) kulud

2 – Tootmismasinate ja seadmete rendikulud

. Mitmesuguste teenuste ostukulud

52 – Remondikulud tootmises

55 – Tolliteenused

56 – Pangateenuste tasud

57 – Audiitoritasu

. Info- ja kommunikatsioonikulud

61 – Büroomaterjalid

63 – Telefon, telegraaf, faks

651 – Sõidukulud normi piires

653 – Majutuskulud normi piires

655 – Päevarahad normi piires

656 – " üle normi

665 – Reklaamibüroode teenused

668 – Muud reklaamikulud

673 – Esinduskulud (restoran ja kohvik)

. Palgakulude, muude ärikulude ja finantskulude kontod

1. Palk

11 – Tootmispersonali palk

13 – Turustuspersonali palk

14 – Halduspersonali palk

15 – Tootmispersonali puhkusetasu

16 – Turustuspersonali puhkusetasu

17 – Halduspersonali puhkusetasu

2. Sotsiaalkulud

21 – Sotsiaalmaks tootmises

22 – Sotsiaalmaks turustuses

23 – Sotsiaalmaks halduses

624 – Ravikindlustusmaks tootmises
625 – Ravikindlustusmaks turustuses
626 – Ravikindlustusmaks halduses

63. Muud ärikulud

631 – Makstud leppetrahvid
635 – Kahjum välisvaluutas ostjatele esitatud nõuete (hankijatele võlgnevuse) valuutakursi muutusest
637 – Kahjum oma põhivara müügist ja mahakandmisest
637 – Kahjum ebatõenäoselt laekuvatest nõuetest
638 – Käibevara allahindlus
639 – Muud kulud

64. Finantskulud

645 – Intressikulud
646 – Kahjum valuutakursi muutusest
649 – Muud kulud

7. Tulude ja kulude koondkontod

71. Tulude koondkontod (kasumiaruande skeemid 1 ja 2)

711 – Realiseerimise netokäive
712 – Muude äritulude koondkonto
713 – Finantstulude koondkonto
714 – Erakorraliste tulude koondkonto

Märkused.

1. Toodud kontode loetelu vastab kasumiaruande skeemide 1 ja 2 tulukirjetele. Tulud koondatakse nende kontode kreeditis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul tulude koondsummade ülekandmisel kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto" suletakse.
2. Kontot 713 võidakse mitte kasutada, sest kasumiaruandes näidatakse finantstulud kontoklassi 42 kontode lõikes. Finantstulud võib neilt kontodelt kanda otse üle kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto".

72. Kulude koondkontod (kasumiaruande skeem 2 kulukirjete formeerimiseks)

721 – Tootmise üldkulude koondkonto
722 – Tootmiskulude koondkonto
723 – Turustuskulude koondkonto
724 – Üldhalduskulude koondkonto
725 – Muude ärikulude koondkonto
726 – Realiseeritud kaupade, toodete ja teenuste kulude koondkonto

727 – Finantskulude koondkonto
728 – Erakorraliste tulude koondkonto
729 – vaba

Märkused.

1. Toodud kontode loetelu vastab kasumiaruande skeem 2 kulukirjetele. Kulud koondatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul kulude koondamisel kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto" suletakse.
2. Kontot 727 võidakse mitte kasutada, sest kasumiaruandes näidatakse finantskulud kontoklassi 64 kontode lõikes. Finantskulud võib neilt kontodelt kanda otse üle kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto". Samuti võidakse erakorralised kulud kanda otse kontole 791.

75. Kulude koondkontod (kasumiaruande skeem 1 kulukirjete formeerimiseks)

751 – Kauba, toorme, materjali ja teenuste kulu koondkonto
752 – Mitmesuguste tegevuskulude koondkonto
753 – Palgakulude koondkonto
754 – Sotsiaalmaksude koondkonto
755 – Põhivara kulumi ja väärtuse languse koondkonto
756 – Käibevara allahindluse koondkonto
757 – Muude ärikulude koondkonto
758 – Finantskulude koondkonto
759 – Erakorraliste kulude koondkonto

Märkused.

1. Toodud kontode loetelu vastab kasumiaruande skeem 1 kulukirjetele. Kulud koondatakse nende kontode deebetis. Selle kontoklassi kõik kontod arvestusperioodi lõpul kulude koondamisel kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto" suletakse.
2. Finantskulusid ei ole vaja koondkontole 758 koguda, kuna need näidatakse kasumiaruandes kululiikide lõikes. Need võidakse kanda finantskulude liikide kontodelt otse kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto". Samuti võidakse erakorralised kulud kanda otse kontole 791.

79. Tulude ja kulude koondkonto

791 – Tulude ja kulude koondkonto. Aruande koostamisel kogutakse selle konto kreeditisse kõik tulude koondkontode kokkuvõttesummad (tulude koondkontod suletakse neid debiteerides) ning deebetisse kõik kulude koondkontode kokkuvõttesummad (kulude koondkontod suletakse neid krediteerides). Ühtlasi kantakse sellele kontole üle finants-

tulud ja finantskulud kasumiaruande kirjete lõikes (vt. märkuseid kontode 713, 727 ja 758 kohta).

Lahutades konto 791 kreeditkäibe kokkuvõttesummast konto 791 deebetkäibe kokkuvõttesumma, saame kasumi (kahjumi) enne maksustamist, mis kantakse tuludeklaratsiooni samanimelisele reale.

Tuludeklaratsioonis arvutatud ettevõtte tulumaksu summa kirjendatakse konto 791 deebetis (kreedit 223 „Ettevõtte tulumaks").

Konto 791 saldo pärast tulumaksu kirjendamist näitab: a) kreeditsaldo on puhaskasum, mis kantakse konto 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (kahjum)" kreeditisse ja konto 791 deebetisse; b) deebetsaldo on puhaskahjum, mis kantakse konto 282 „Lõppenud aruandeaasta puhaskasum (kahjum)" deebetisse ja konto 791 kreeditisse. Pärast seda on konto 791 suletud.

Kontoklass 81 – Sotsiaal- ja kultuuritarbeks tehtud väljaminekute kontod

Kontod 811 kuni 815 avatakse sotsiaalväljaminekutele liikide lõikes.
Kontod 816 kuni 819 avatakse kultuuriväljaminekutele liikide lõikes.

Märkus.

Kontoklassi 81 kontodel arvestatakse toetusi mittetulundusorganisatsioonidele, millelt ettevõte saab tulumaksu soodustust. Kontoklassi 81 kontodel näidatud kulud aruandeaasta lõpul kantakse ettevõtte aruandeaasta muudesse ärikuludesse (kontole 639).

Variant 3. Väikeettevõtte kontoplaan

Väikeettevõtte kontoplaan. See kontoplaan on kohandatud kasumiaruande skeem 1 koostamiseks.

Variant 3 puhul toimub üheastmeline tulude ja kulude koondamine. Tulude ja kulude jooksva arvestuse kontod aruandeperioodi lõpul suletakse vahetult kontole 791 „Tulude ja kulude koondkonto". Kontoplaan on kohandatud kasumiaruande skeem 1 koostamiseks.

Vajadusel on lihtne variant 3 kontoplaani täiendada mõningate seal puuduvate kontodega, sest antud kontoplaani variant on väljavõte põhikontoplaanist.

Variant 3. Kontoplaan

Bilansikontod – aktivakontod. Nende kontode lõppsaldode põhjal formeeritakse bilansi aktivakirjed.

111 – Kassa
113 – Arvelduskonto
122 – Ostjatelt laekumata arved
136 – Komandeeringu avansid
141 – Laekumata intress
149 – Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded
161 – Materjalid
167 – Kaubad
182 – Hooned
183 – Hoonete kulum
184 – Masinad ja seadmed
185 – Masinate ja seadmete kulum
186 – Inventar (põhivara)
187 – Inventari kulum
196 – Ostetud arvutiprogrammid

Bilansikontod – passivakontod. Nende kontode lõppsaldode põhjal formeeritakse bilansi passivakirjed.

214 – Lühiajalised pangalaenud
221 – Käibemaks
223 – Ettevõtte tulumaks
224 – Palgast kinnipeetud tulumaks
225 – Sotsiaalmaks
226 – Ravikindlustusmaks
229 – Muud maksud
231 – Arveldused hankijatega
238 – Muud lühiajalised kohustused
241 – Palgaarveldused
242 – Palgast kinnipeetud alimendid
244 – Muud kinnipidamised palgast
245 – Dividendivõlad
246 – Intressivõlad
248 – Puhkusetasu kohustused
253 – Pikaajalised pangalaenud
261 – Aktsiakapital (osaühingul osakapital) nimiväärtuses

265 – Kohustuslik reservkapital
281 – Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)
282 – Aruandeaasta puhaskasum (kahjum) enne kasumijaotust

Tulukontod – bilansis ei esine. Kasutatakse tulude jooksvaks kirjendamiseks

311 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga hulgimüügist
314 – Tulud ostetud kauba käibemaksuga jaemüügist
321 – Tulud omatoodangu käibemaksuga hulgimüügist
325 – Tulud omatoodangu käibemaksuga jaemüügist
437 – Intressitulud

Kulukontod – bilansis ei esine. Kasutatakse kulude jooksvaks kirjendamiseks

511 – Kauba ostukulud
512 – Mitmesuguste materjalide ostukulud
521 – Elektri ostukulud
527 – Kaugkütte ostukulud
528 – Vesi ja kanalisatsioon
533 – Amortisatsioonikulud
539 – Kauba väärtuse allahindlus
544 – Hoone rendikulu
545 – Hüvitused sõiduauto omanikele
552 – Remondikulud
555 – Raamatupidamisteenused ja audiitoritasu
556 – Pangateenuste tasu
557 – Valvekulud
558 – Koristuskulud
561 – Büroo- ja sidekulud
565 – Komandeerimiskulud
566 – Reklaamikulud
567 – Esinduskulud
571 – Kindlustuskulud
581 – Muu rahalised kulud
613 – Personali palk ja preemiad
621 – Sotsiaalmaks
622 – Ravikindlustusmaks
631 – Muud ärikulud
645 – Intressikulud
649 – Muud finantskulud

791 – Tulude ja kulude koondkonto.

Aruande koostamisel kogutakse selle konto kreeditisse kõik tulukontode kokkuvõttesummad (tulukontod suletakse neid debiteerides) ning deebetisse kõik kulukontode kokkuvõttesummad (kulukontod suletakse neid krediteerides). Kontole 791 sissekandeid tehes on soovitav tulud ja kulud rühmitada kasumiaruande skeem 1 kirjete lõikes (põhimõtteliselt on võimalik kontol 791 tulud ja kulud rühmitada ka kasumiaruande skeem 2 kirjete lõikes). Sissekannete rühmitamine hõlbustab kasumiaruande koostamist. Kontoplaani variandi 3 puhul võib aruandeperioodi lõpetamiskannete kirjendamine ning bilansi ja kasumiaruande kirjete formeerimine toimuda nn. töötabelis e. töölehel (ingl. k. *worksheet*).

Lahutades konto 791 kreeditkäibe kokkuvõttesummast konto 791 deebetkäibe kokkuvõttesumma, saame kasumi (kahjumi) enne maksustamist, mis kantakse tuludeklaratsiooni samanimelisele reale.

Tuludeklaratsioonis arvutatud ettevõtte tulumaksu summa kirjendatakse konto 791 deebetis (kreedit 223 „Ettevõtte tulumaks").

Konto 791 saldo pärast tulumaksu kirjendamist näitab: a) kreeditsaldo on puhaskasum, mis kantakse konto 282 „Aruandeaasta puhaskasum (kahjum)" kreeditisse ja konto 791 deebetisse; b) deebetsaldo on puhaskahjum, mis kantakse konto 282 „Aruandeaasta puhaskasum (kahjum)" deebetisse ja konto 791 kreeditisse. Pärast seda on konto 791 suletud.

RV-Softi finantssüsteem:

OST-MÜÜK – hankijate ja klientide arved, saldo igale kliendile ja hankijale, kassadokumendid, pangadokumendid, ettemaksud, võlad, viivised, klientide tellimused, tellimused hankijatele

LADU – kaupade/materjalide koguseline arvestus omahinnas, kasumi kujunemine, kulukandmine, inventuur, ladudevaheline liikumine, müügihinna kujundamine läbi allahindluse või müügikatte, materjalikulu arvestus toodangu omahinnale

PEARAAMAT – s.o. kõik ettevõtte tehingud lausendite tasemel ja selle põhjal koostatakse päevaraamat, pearaamat, konto käibeandmik, kulukoha käibeandmik, bilanss, kasumiaruanne, tuludeklaratsioon, käibemaksu aruanne

KASSA – kassaraamat (sissetulekuorderid, väljaminekuorderid)

PANK – pangadokumendid (maksekorraldused, laekumised, intressid, ...); side *telehansaga, microbankeriga*

PÕHIVAHENDID – s.o. soetamis-/likvideerimis-/rentimistehingud, inventuur, rmtp. amort., maksuamortisatsiooni tabel, osaline algmaksumuse/kulumi muutus, kulum, jääkväärtus

PALK – s.o. ajatöö, tükitöö, kinnipidamised, lisatasud, tööajatabelid, kokkuvõtted hoiukassadesse, avanss, sotsiaalmaks, haigekassa, statistika, tulumaksu ümberarvestus, puhkusetasu, haigusraha

Võimalik lisada spetsiaalmooduleid:

KAUPLUSE KASSA – s.o. kaupluses kassaaparaadi asendajaks kassaarvuti – kviitungid, kassamüügi aruanded, raha liikumine, koodilugeja + muud võimalikud lisaseadmed

KASSA ÜHENDUS – *link* kassaaparaadiga RV-Softi LADU programmi

PERSONAL – personaliarvestus: isiku haridus, tööstaaz, ametid, perekond, aadress, puhkused, vabastused, karistused, tööõnnetused, töökohad, tööleping, palga maksmise viis, haiguslehed

EELARVE – eelarve koostamine ja täitmise jälgimine pearaamatu põhjal

AJALUGU – s.o. kaupade realiseerimise ja hankimise ajalugu

HANKIMINE – s.o. klientide tellimuste põhjal tellimuse koostamine hankijale

TULU-KULU arvutus – päevade ja koguse järgi kauba hoiutasu arvestus

KATALOOGI HINNAKIRI – s.o. hankija hinnakirja lugemine disketilt, müügihinna kujundus

Kõigile programmidele veel iseloomulikku:

* töötavad ühtse süsteemina või üksikute osadena
* sisaldavad valuutaarvestust
* korraga avatud 2 kuud
* võimalik jagada ettevõte allüksusteks ja kasutada kulukohti
* töötavad võrguversioonidena
* annavad ka vajalikud raamatupidamisaruanded

- Iga programmipaketi hind sisaldab väljaõppe ja eestikeelse juhendi
- Võrguversiooni puhul (kasutajate arv 2 ... n) lisandub 40% alghinnale
- Hooldusleping moodustab 10% programmide maksumusest
- Tutvumiseks küsige meilt *demo* versioone. Need on tasuta.

Võimalik tellida sobiva konfiguratsiooniga arvutid, soetada lisaseadmed
Installeerime arvutivõrgud + hooldus ja garantii

RV SOFT

OÜ RV-Soft
Tel. 22 528 963, 22 529 444
Tallinn Sütiste 21 t.35

Ega tarkus taevast tule...

EMI Majandusarvestuse koolituse eesmärgiks on raamatupidajate, finantsistide ja juristide erialaste teadmiste tõstmine majandusarvestuses ning majandusseadusandluses

Kooli õppesuunad:

- Audiitorite ettevalmistus
- Pankrotihaldurite ettevalmistus
- EMI Majandusarvestuse Kutsepädevuse Diplom ja Kutsemagister
- Raamatupidaja ja tippjuhi majandusarvestuse täiendõppe tsüklid
- Pearaamatupidaja täiendõpe
- Erisuunitlusega raamatupidamiskursused
- Juriidilised kursused
- Teabepäevad
- Majandusarvestuse ja majandusõiguse konsultatsioonid

EMI **Majandusarvestuse Kool**

Sütiste tee 21-218 Tallinn EE0034 infotelefon 521 624 faks 6 392 012

AS MIKROINFO

Vikerkaare 17A, EE-2400 Tartu
Telefon: (27) 422 826
Kontaktisik: **Maia Mettis**

PAKUB JÄRGMISI PROGRAMME:

- ❑ Pearaamat (ka mitme firma raamatupidamiseks)
- ❑ Palk ja töötasu analüüs (ka tulumaks elukoha lõikes)
- ❑ Põhivahendid koos korrigeeritud maksumuse arvestamisega tulumaksu arvutamiseks
- ❑ Materiaalsete vahendite arvestus (ladu, väikevahendid, materjalid) koos kulude analüüsiga
- ❑ Toodangule kalkulatsioonide koostamine koos tellimuste, toodangu, materjali, lao ja töötasu arvestusega (näiteks toitlustuses roogade retseptid)
- ❑ Jae- või hulgimüük koos hinnakujundusega ning saatelehtede ja arvete koostamisega ning koos ostjate- ja laoarvestusega
- ❑ Lasteaiamaksude ja tasumiste arvestus lastepäevakodudele

Meie programmid töötavad:

- ○ AS Rüütli bistroos ☎ 27-433 523
- ○ Lõuna Telefonivõrgus ☎ 27-431 608
- ○ kaupluses «Meloodia» ☎ 27-433 403
- ○ ühisfirmas «Elvex» ☎ 27-57 544
- ○ Tartu 5. Lastepäevakodus ☎ 27-434 701
- ○ ja teistes ettevõtetes.

Programmvara kohandatakse vastavalt kliendi tingimustele ja soovidele.
Eri programmid ühendatakse süsteemiks vastavalt kliendi vajadustele.
Väljaõpe ja juurutamine on müügihinna sees.

Võidad aega - võidad kõik !

✓ FINANTSMAJANDUSE TARKVARA

Raamatupidamine
Laoarvestus
Kassamüük
Töötasuarvestus
Põhivahendite arvestus

Tel 44 34 00
Tel 60 27 17

✓ ARVUTIKOOLITUS

Kursused:
Raamatupidamine arvutiga
Algõpe raamatupidajale
Tabeltöötluspakett MS Excel 5.0
Tekstitöötlusprogramm MS Word 6.0
Individuaalõpe

✓ OLIVETTI ARVUTID

EuroTec
INFOSÜSTEEMID

RAAMATUPIDAMISSÜSTEEM

KONTO

* lihtne kasutada
* eeskirjade muutudes saab kasutaja ise süsteemi häälestada
* võimalik kirjeldada erinevaid finantsaruandeid
* edasimüüja Tallinnas: audiitorfirma RIMESS tel. 430 289
* kasutajaid üle 400

Hind – keskmisest madalam

KR System
538 048

VERSION
AKTSIASELTS

- ♦ raamatupidajate koolitus
- ♦ raamatupidamisteenused
- ♦ audiitorkontroll
- ♦ seminarreisid

OOTAME:
EE-0103 TALLINN
Rävala pst. 12–209

HELISTAGE:
Tel/faks 440 371

Professionaalne raamatupidamis-programm
EEVA

EETASOFT

- Pearaamat, pank, kassa
- Palk
- Ladu, põhi- ja väikevahendid
- Hulgi- ja jaemüük
- WINDOWS`i ja DOS`i versioonid (töötavad ka võrgus), bürooversioon
- Telehansa

Tallinnas:	AS EETASOFT	527 237
Haapsalus:	AS ABÜROO	93 671
Võrus:	Võru Infokeskus	21 843
	AS ELPE ARVUTID	41 308
Pärnus:	AS ARVUTIABI	42 502
Raplas:	Toivo Tammus	56 882
Tartus:	AS INF	441 255
Põlvas:	AS ARP	97 354
Rakveres:	Vello Raidla	45 949
Rakkes:	AS ESARI	91 100
Hiiumaal:	DC Dora	96 326
Kuressaares:	Egon Kaljulaid	54 144

Kirjastuse «Külim» väljaandel on 1995.a. ilmunud:

* **Vambola Raudsepp. Finantsjuhtimine.** Põhitõed ja meetodid ettevõtte praktilise rahandustöö korraldamiseks. Hulgaliselt finantssituatsiooni üksikülesannete lahendamise näiteid. 140 lk.

* **Hans G. Tonndorf. Jaekaubandus. Muutused. Tulevik. Edu.** Rootsi jaekaubandusasjatundja raamat jaekaubanduse korraldamisest ja edu saavutamisest kaubakülluse tingimustes. Lisatud on «Kaupluse töö üldeeskiri» ja Eestis jaekaubandust reguleerivate õigusaktide loetelu. 197 lk.

HEWLETT PACKARD
XEROX

Arvutid • Printerid • Skannerid • Plotterid
Koopiamasinad • Faksid • Laserprinterid

Müük ja hooldus

HANTAREX T.E.
ELECTRONIC SYSTEMS
Tõnismägi 2, Tallinn, ESTONIA

TEL: 6307 479, 683 089, 450 807
FAX: 6311 254